

گزارش اقتصادی شارک

فروردین ۱۴۰۱. شماره ۸۲

اللهم صل على محمد
وآله الطيبين

شماره
شرکت مجله الکترونیکی پرداخت کارت اعتباری

فهرست مطالب

۶.....	فهرست شکل‌ها
۸.....	فهرست جداول
۱۱.....	پیشگفتار
۱۲.....	شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه
۱۶.....	۱- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
۱۷.....	۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
۱۸.....	۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۱۹.....	۲-۱-۱- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی
۲۱.....	۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان
۲۲.....	۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی
۲۳.....	۲-۲-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP
۲۶.....	۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۱
۲۷.....	۱-۱-۲- رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرکی
۲۹.....	۲-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش
۳۰.....	۳-۱-۲- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنشها
۳۴.....	۴-۱-۲- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت
۳۹.....	۲-۲- نفوذ منطقه‌ای
۳۹.....	۱-۲-۲- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی
۴۰.....	۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور
۴۱.....	۳-۲-۲- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان
۴۶.....	۴-۲-۲- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی
۴۷.....	۵-۲-۲- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور
۴۹.....	۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها
۴۹.....	۱-۳-۲- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه
۵۳.....	۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها
۵۴.....	۳-۳-۲- بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش
۶۰.....	۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت
۶۱.....	۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها
۶۱.....	۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

- ۳-۳- دسترس پذیری حس شده خدمات ۶۵
- ۳-۴- آنالیز تراکنش های ناتمام رخ داده در شبکه ۶۶
- ۴- بررسی عملکرد کلی شرکت های ارائه دهنده خدمات پرداخت ۶۸**
- ۴-۱- بررسی عملکرد کلی شرکت های PSP ۶۹
- ۴-۱-۱- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت های PSP از بازار تراکنش های حوزه پرداخت الکترونیک کارت ۶۹
- ۴-۱-۲- سهم شرکت های PSP از بازار تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش ۷۰
- ۴-۱-۳- سهم شرکت های PSP از بازار تراکنش های هر سرویس ۷۴
- ۴-۱-۴- بررسی عملکرد شرکت های PSP در تعداد خطاهای تراکنش ها ۷۸
- ۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای ابزارهای پذیرش ۸۱
- ۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هر فیندال - هیرشمن به ازای نوع سرویس ۸۳
- ۴-۲- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزارهای پذیرش ۸۵
- ۴-۳- بررسی عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتخوان های فروشگاه ۸۸
- ۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد تراکنش های کارتخوان فروشگاه در استان های کشور ۸۹
- ۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت های PSP از تعداد کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی در استان های کشور ۹۲
- ۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی در بعد کشوری ۹۵
- ۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی در هر یک از استان های کشور ۹۹
- ۴-۳-۵- عملکرد شرکت های PSP در ابزار کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش ۱۰۱
- ۵- بررسی وضعیت بانک های صادر کننده و پذیرنده ۱۰۶**
- ۵-۱- سهم بازار پذیرندگی ۱۰۶
- ۵-۱-۱- سهم بازار هر یک از بانک های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش های شبکه پرداخت ۱۰۷
- ۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک های پذیرنده از کل بازار تراکنش های هر یک از ابزارهای پذیرش ۱۰۸
- ۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش های هر بانک پذیرنده ۱۱۱
- ۵-۱-۴- اندازه گیری تمرکز در بازار بانک های پذیرنده تراکنش ها ۱۱۴
- ۵-۲- سهم بازار صادرکنندگی ۱۱۷
- ۵-۲-۱- تعداد کل هر یک از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در سوئیچ شاپرک ۱۱۷
- ۵-۲-۲- سهم بانک های صادرکننده از کل کارت های بانکی تراکنش دار ۱۱۸
- ۵-۲-۳- سهم بانک های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت های بانکی تراکنش دار ۱۱۹
- ۵-۲-۴- سهم تراکنش های هر بانک صادرکننده از انواع کارت های بانکی تراکنش دار در همان بانک ۱۲۱
- ۵-۲-۵- اندازه گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت های بانکی تراکنش دار ۱۲۳
- ۵-۳- سهم تعداد و مبلغ تراکنش های بانک های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده ۱۲۶

- ۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش ۱۳۳
- ۱-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید ۱۳۳
- ۲-۴-۵- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ ۱۳۶
- ۶- جمع بندی ۱۳۹
- ۷- واژه نامه ۱۴۹

فهرست شکل‌ها

- شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰. ۱۸..
- شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی ۲۰
- شکل ۳-۱ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ ..... ۲۲
- شکل ۴-۱ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP ۲۴
- شکل ۱-۲ سهم هریک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۰
- شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش ۳۳
- شکل ۳-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰ ..... ۳۴
- شکل ۴-۲ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۵
- شکل ۵-۲ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۶
- شکل ۶-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند و فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۷
- شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۸
- شکل ۸-۲ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ۱۴۰۰ ..... ۴۲
- شکل ۹-۲ تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۳
- شکل ۱۰-۲ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۵
- شکل ۱۱-۲ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۷
- شکل ۱۲-۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۸
- شکل ۱۳-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۵۰
- شکل ۱۴-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۵۱
- شکل ۱۵-۲ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۵۲
- شکل ۱۶-۲ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی ۵۴
- شکل ۱۷-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۵۶
- شکل ۱۸-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۵۸
- شکل ۱-۳ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۶۲
- شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۶۳
- شکل ۴-۱ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۶۹
- شکل ۴-۲ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۷۰
- شکل ۴-۳ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۷۲

- شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱..... ۷۴
- شکل ۴-۵ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنشها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۱..... ۷۶
- شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنشها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۱..... ۷۸
- شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنشها - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۸۰
- شکل ۴-۸ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استانها - فروردین ۱۴۰۱..... ۹۱
- شکل ۴-۹ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استانها - فروردین ۱۴۰۱..... ۹۴
- شکل ۴-۱۰ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۰۱
- شکل ۴-۱۱ روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون..... ۱۰۳
- شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۰۷
- شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۰۸
- شکل ۵-۳ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۱۹
- شکل ۵-۴ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۲۸
- شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۲۹
- شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۳۰
- شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۳۱

فهرست جداول

- جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰ ..... ۱۷
- جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰ ..... ۱۹
- جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارت‌های به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ ..... ۲۳
- جدول ۱-۴ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک ۲۶
- جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰ ..... ۲۷
- جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۷
- جدول ۴-۲ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک ۲۸
- جدول ۵-۲ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته ۲۹
- جدول ۶-۲ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-فروردین ۱۴۰۱ ..... ۲۹
- جدول ۷-۲ شاخص تعداد متوسط تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۱
- جدول ۸-۲ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۱
- جدول ۹-۲ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۳۲
- جدول ۱۰-۲ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۰
- جدول ۱۱-۲ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۰
- جدول ۱۲-۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۱
- جدول ۱۳-۲ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ..... ۴۴
- جدول ۱۴-۲ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی ۵۳
- جدول ۱۵-۲ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش ۵۵
- جدول ۱۶-۲ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش ۵۶
- جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۶۱
- جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته ۶۲
- جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیکی کارت‌های - فروردین ۱۴۰۱ ..... ۶۳
- جدول ۴-۳ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - فروردین ۱۳۹۹ و ماه گذشته ۶۴
- جدول ۵-۳ دسترس‌پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیکی کارت‌های ۶۵

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اسفند و فروردین ماه ۱۴۰۱..... ۶۶

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ۷۱

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ۷۳

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۷۵

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۷۷

جدول ۵-۴ مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۷۹

جدول ۶-۴ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن..... ۸۱

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱..... ۸۲

جدول ۸-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۸۳

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - فروردین ۱۴۰۱..... ۸۴

جدول ۱۰-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اسفند و فروردین ۱۴۰۱..... ۸۵

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ۸۶

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ ۸۷

جدول ۱۳-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۱..... ۸۹

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۱..... ۹۲

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۹۶

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی تراکنش‌دار هر شرکت - اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۱..... ۹۸

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاهی فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - فروردین ۱۴۰۱..... ۹۹

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۰۴

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۰۹

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۱۲

جدول ۵-۳ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۱۴

جدول ۵-۴ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱..... ۱۱۶

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۱۸

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۱..... ۱۲۰

جدول ۷-۵ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - فروردین ۱۴۰۱..۱۲۲

جدول ۸-۵ محاسبه شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۱..۱۲۴

جدول ۹-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱...۱۲۵

جدول ۱۰-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - فروردین ۱۴۰۱.....۱۲۶

جدول ۱۱-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش خرید - فروردین ۱۴۰۱.....۱۳۴

جدول ۱۳-۵ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صدهزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - فروردین ۱۴۰۱.....۱۳۶

پیشگفتار

مستند حاضر، گزارش شماره ۸۲ شاپرک است که به منظور اطلاع رسانی در فضای پرداخت الکترونیک کشور و با هدف کمک به فعالان حوزه پرداخت الکترونیک در عرصه‌های تصمیم‌گیری و اجرایی منتشر شده است. تدوین این گزارش ضمن بازنگری مستمر شاخص‌های ارائه شده در ۵ بخش اصلی زیر صورت می‌پذیرد:

۱. بخش «جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی» که به بیان شاخص‌های کلان اقتصادی شاپرک می‌پردازد.
۲. بخش «شاخص‌های عملکردی شاپرک» که عملکرد ابزارها و خدمات مختلف شبکه پرداخت و ضریب نفوذ منطقه‌ای آنها را تشریح می‌کند.
۳. بخش «کیفیت خدمات پرداخت کارتی» که میزان دسترس‌پذیری حس شده و آمادگی شبکه در پذیرش تراکنش‌های پرداخت کارتی را بیان می‌کند.
۴. بخش «بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت» که نتیجه فعالیت شرکت‌ها را در کشور و هر استان نشان می‌دهد.
۵. بخش «بررسی عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده» که به بیان میزان مساعی بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در صنعت پرداخت الکترونیک کشور پرداخته است.

شاخص‌های عمده اقتصادی و عملکردی شرکت شاپرک در یک نگاه

شاخص‌های مختلفی که جهت پایش وضعیت شرکت شاپرک، بصورت تفصیلی در این گزارش معرفی و محاسبه شده‌اند، در جدول در یک نگاه، به طور خلاصه و در چهار دسته ارائه شده است. بخش‌های شاخص‌های جدول در یک نگاه به صورت زیر تقسیم‌بندی شده است:

- جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی
- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۱
- شاخص‌های کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت
- شاخص‌های بازار شبکه پرداخت الکترونیک کارتی (شامل عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت و عملکرد بانک‌های صادرکننده و پذیرنده)

جزئیات و توضیحات بیشتر هر شاخص در ادامه و در بخش مربوطه بیان شده است.

شاخص های گزارش اقتصادی شاپرک در یک نگاه

۱ جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

* نسبت به آخرین آمار منتشر شده

سهیم از نقدینگی

▼	نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی	۱۳/۷۶ درصد
▼	نسبت اسکناس و مسکوکات در دست اشخاص به نقدینگی	۱/۶۳ درصد
▶	سهیم ارزش پرداخت الکترونیک شاپرکی به تولید ناخالصی داخلی (GDP)	۱۰۹/۹۹ درصد

۲ شاخص های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۱

آمار عملکردی

▼	تعداد تراکنش های شاپرک	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵ عدد
▼	ارزش تراکنش های شاپرک	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳ میلیون ریال

رشد اسمی و حقیقی ارزش تراکنش ها

▼	رشد اسمی ماهانه فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ۱۴۰۰	۲۶/۸۹- درصد
▼	رشد حقیقی ماهانه فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ۱۴۰۰	۲۹/۲۷- درصد
▲	رشد اسمی فروردین ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ۱۳۹۹	۳۲/۴۵ درصد
▲	رشد حقیقی فروردین ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ۱۳۹۹	۲/۳۰- درصد

سهیم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش ها

▲	ابزار پذیرش اینترنتی	۴/۶۱ درصد
▲	ابزار پذیرش موبایلی	۳/۱۳ درصد
▼	کارتخوان فروشگاه	۹۲/۲۵ درصد

سهیم مبلغی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۹۸/۷۲ درصد
▼	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۱/۲۸ درصد

سهیم تعدادی هر یک از انواع خدمات شاپرک

▲	خرید کالا و خدمات	۸۸/۳۲ درصد
▲	پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه	۷/۰۱ درصد
▼	مانده گیری	۴/۶۶ درصد

ضریب نفوذ منطقه ای

سرنانه ابزارهای پذیرش فعال سیستمی به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۱,۴۳۲/۲۶
▼	کارتخوان فروشگاه	۱,۳۵۱/۳۱
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۲۵/۲۹
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۵۵/۶۵

سرنانه تراکنش های هر ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال کشور

▼	کل ابزارها	۵۱/۷۱
▼	کارتخوان فروشگاه	۴۷/۷۰
▼	ابزار پذیرش موبایلی	۱/۶۲
▼	ابزار پذیرش اینترنتی	۲/۳۹

نفوذ منطقه ای کارتخوان فروشگاه فعال سیستمی

▼	بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه	۱,۵۲۰,۳۵۷ عدد استان تهران
▼	بیشترین تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاه	۱۹۸,۳۹۴- عدد استان تهران
▼	بیشترین سرنانه تعداد کارتخوان فروشگاه	۰/۱۷۲ عدد استان یزد
▼	بیشترین تعداد سرنانه تراکنش های کارتخوان فروشگاه	۷۳/۸۰ عدد استان هرمزگان

نسبت دهکی مبالغ تراکنش ها

▼	نسبت متوسط دهک دهم به دهک اول	۴۴۷/۹۸
---	-------------------------------	--------

ستون اول مربوط به شرکت های PSP و ستون دوم مربوط به بانک های پذیرنده

بالاترین سهم از کل تراکنش های بازار

▲	درصد ۱۹/۴۵ بانک ملت	▲	درصد ۲۰/۰۰ به پرداخت ملت	بالاترین سهم مبلغی تراکنش ها از کل بازار
▲	درصد ۱۹/۶۶ بانک ملت	▲	درصد ۲۱/۲۵ پرداخت الکترونیک سامان	بالاترین سهم تعدادی تراکنش ها از کل بازار

بالاترین سهم مبلغ تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

▲	درصد ۲۲/۱۴ بانک ملت	▲	درصد ۲۲/۴۹ پرداخت الکترونیک سامان	ابزار پذیرش اینترنتی
▲	درصد ۴۴/۲۸ بانک ملت	▲	درصد ۴۰/۴۸ پرداخت الکترونیک سامان	ابزار پذیرش موبایلی
▲	درصد ۱۸/۹۸ بانک ملت	▲	درصد ۱۸/۶۸ به پرداخت ملت	کارتخوان فروشگاه

بالاترین سهم تعداد تراکنش ها از بازار هر یک از ابزارهای پذیرش

▼	درصد ۲۲/۵۸ بانک ملی ایران	▼	درصد ۴۱/۹۷ آسان پرداخت پرشین	ابزار پذیرش اینترنتی
▲	درصد ۴۲/۱۰ بانک ملت	▲	درصد ۲۷/۴۸ به پرداخت ملت	ابزار پذیرش موبایلی
▲	درصد ۱۸/۹۹ بانک ملت	▲	درصد ۲۷/۰۰ پرداخت الکترونیک سامان	کارتخوان فروشگاه

شاخص هر فیندال-هیرشمن (HHI)

▼	۱,۱۹۶	▼	۲,۴۵۰	ابزار پذیرش اینترنتی
▲	۲,۷۳۰	▲	۳,۰۳۶	ابزار پذیرش موبایلی
▲	۹۵۳	▲	۱,۴۵۷	کارتخوان فروشگاه

بالاترین سهم بانک های صادرکننده از تعداد کارت های بانکی تراکنش دار

▼	درصد ۱۶/۰۲	بانک ملی ایران	کارت هدیه و بن کارت
▲	درصد ۸۹/۹۹	بانک ملی ایران	کارت اعتباری
▼	درصد ۲۲/۱۵	بانک ملی ایران	کارت برداشت

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیکی کارت

۳

سهم تراکنش های موفق

▲	درصد ۹۲/۶۳	درصد تراکنش های موفق به کل تراکنش ها
▲	درصد ۹۹/۹۹	درصد تراکنش های موفق سویچ شاپرک به کل تراکنش ها

سهم هر یک از خطاهای رخ داده در تراکنش ها

▼	درصد ۱/۱۲	خطای پذیرندگی
▲	درصد ۰/۱۷	خطای شاپرکی
▼	درصد ۱۰/۸۵	خطای صادرکنندگی
▲	درصد ۸۷/۲۸	خطای کاربری
▼	درصد ۰/۵۸	خطای کسب و کار

دسترس پذیری حس شده خدمات

▲	درصد ۹۹/۰۶	دسترس پذیری حس شده شبکه
▲	درصد ۹۹/۹۹	دسترس پذیری حس شده شاپرک

تراکنش های ناتمام

▲	درصد ۰/۰۱	درصد تراکنش های معوق از کل تراکنش ها
▲	درصد ۸/۹	درصد تغییرات تراکنش های ناتمام

شاخص های بازار شبکه پرداخت الکترونیکی کارت در فروردین ماه ۱۴۰۱

۴

شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه های فعال سیستمی

▲	۱/۷۸۶	به پرداخت ملت	بالاترین میزان شاخص
▲	۰/۳۹۸	سایان کارت	کمترین میزان شاخص

نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش ها

▼	درصد ۱/۳۵۵	الکترونیک کارت دماوند	بالاترین میزان شاخص
▲	درصد ۰/۰۱۸	تجارت الکترونیک پارسیان	کمترین میزان شاخص

سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش از پایانه های فعال

▼	درصد ۱۸/۲۸	سایان کارت	بالاترین سهم
▲	درصد ۴/۶۷	پرداخت الکترونیک سداد	کمترین سهم

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

۱ - جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی

جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی و از جمله نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی، در این بخش تبیین شده است. به علاوه روند ارزش تراکنش‌های شاپرک و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در این بخش مقایسه شده است که در نتیجه آن می‌توان تغییر رفتار افراد جامعه در تمایل به پرداخت الکترونیکی را در طول زمان مشاهده کرد. محاسبه سهم ارزش پرداخت‌های الکترونیکی کارتی شاپرک از کل GDP نیز شاخص دیگری است که نمایانگر جایگاه و گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است.

۱-۱- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

این شاخص نشان می‌دهد که صنعت پرداخت الکترونیک تا چه میزان در اقتصاد ملی نقش داشته و چقدر در تسهیل مبادلات اقتصادی کشور موثر بوده است. برای بررسی نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی^۱، درصدی از نقدینگی^۲ که به صورت الکترونیکی پرداخت شده، محاسبه می‌شود. جدول ۱-۱ اطلاعات این شاخص را نشان می‌دهد.

شایان توجه است در محاسبه این شاخص از اطلاعات موجود (تا بهمن ۱۴۰۰) استفاده شده است.

جدول ۱-۱ مقایسه ماهانه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

ماه	نقدینگی (میلیارد ریال)	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۵,۸۲۲,۰۶۲	۱۶/۷۵%
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۴,۱۰۶,۱۹۵	۱۱/۷۷%
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۴,۸۰۱,۳۲۲	۱۳/۳۳%
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۵,۵۲۷,۲۷۷	۱۴/۹۲%
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۵,۶۰۵,۷۴۹	۱۴/۶۷%
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۵,۳۶۸,۸۳۹	۱۳/۶۹%
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۶,۴۷۱,۶۳۷	۱۵/۹۱%
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۵,۹۶۸,۸۶۷	۱۴/۱۲%
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۶,۶۷۷,۰۱۹	۱۵/۴۷%
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۶,۶۷۹,۱۵۵	۱۵/۰۹%
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۶,۲۶۷,۴۶۶	۱۳/۹۲%
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۶,۳۶۱,۱۸۹	۱۳/۷۶%

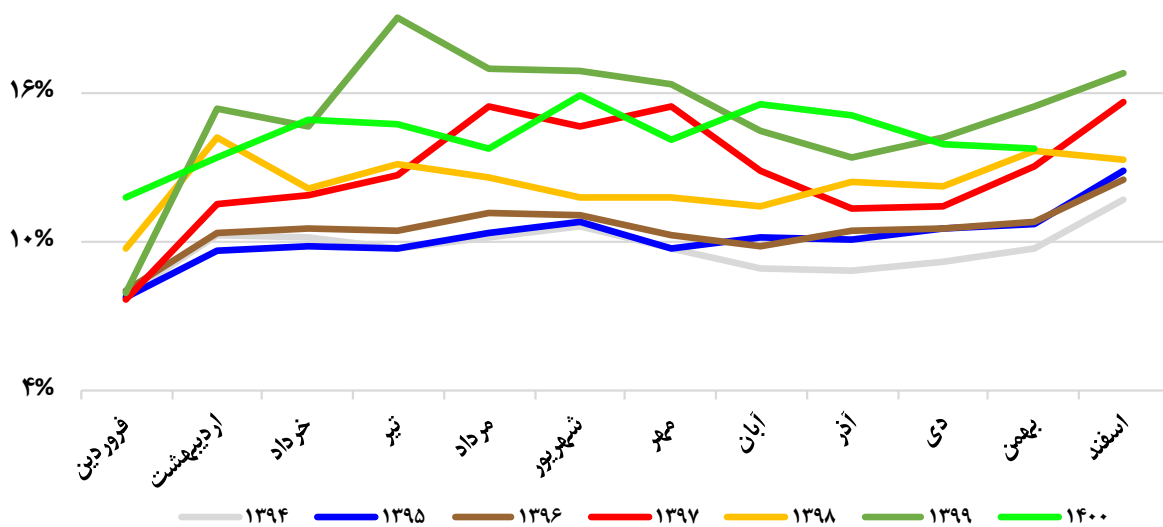
در بهمن ۱۴۰۰ ارزش تراکنش‌های شاپرک ۱۳/۷۶ درصد از کل نقدینگی بوده است که این شاخص نسبت به ماه دی ۱۴۰۰، کاهش ۰/۱۷ درصدی داشته است.

^۱ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۱.

^۲ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۲. آمارهای نقدینگی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از بخش پولی و بانکی در گزارش‌های گزیده آمارهای اقتصادی استخراج شده است.

در بهمن ۱۴۰۰، ارزش تراکنش‌های شاپرک افزایش ۱/۵۰ درصدی داشته است که در قیاس با رشد ۲/۷۲ درصدی نقدینگی نسبت به ماه گذشته، افزایش شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی نسبت به ماه دی ۱۴۰۰ را در پی داشته است.

در زمان تولید گزارش حاضر، آمار میزان نقدینگی تا بهمن ۱۴۰۰ منتشر شده است، لذا نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی به تفکیک هر سال در دوره‌ی زمانی سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰ در شکل ۱-۱ ترسیم شده است که بیانگر روند رو به رشد و نوسانی این شاخص در مدت مورد بررسی است.

شکل ۱-۱ مقایسه روند شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی از ابتدای سال ۱۳۹۲ لغایت بهمن ۱۴۰۰

۱-۱-۱- نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

درصدی از نقدینگی که به صورت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص جامعه وجود دارد و پرداخت نقدی را ممکن ساخته، در جدول ۱-۲ ارائه شده است.

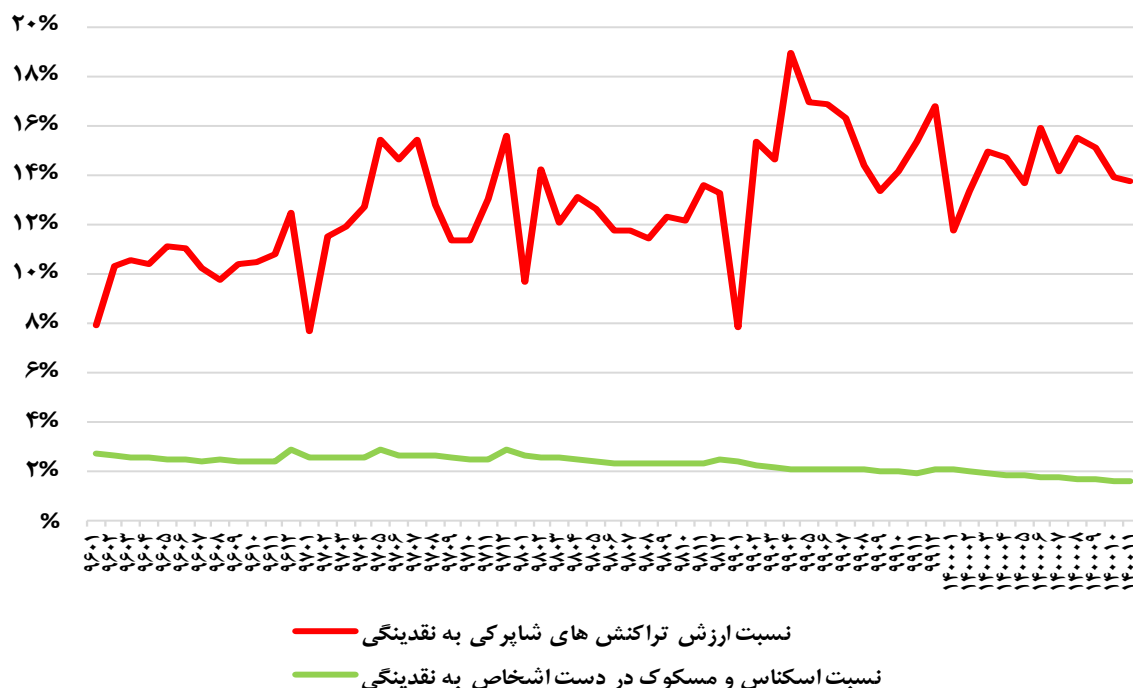
جدول ۱-۲ مقایسه ماهانه نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی در ۱۲ ماه منتهی به بهمن ۱۴۰۰

دوره	نقدینگی (میلیارد ریال)	اسکناس و مسکوک در دست اشخاص (میلیارد ریال)	نسبت اسکناس و مسکوکات به نقدینگی
اسفند ۹۹	۳۴,۷۶۱,۷۰۰	۷۳۵,۰۰۰	۲/۱۱٪
فروردین ۱۴۰۰	۳۴,۹۰۰,۷۰۰	۷۲۰,۷۰۰	۲/۰۷٪
اردیبهشت ۱۴۰۰	۳۶,۰۰۷,۸۰۰	۷۱۸,۹۰۰	۲/۰۰٪
خرداد ۱۴۰۰	۳۷,۰۵۴,۰۰۰	۷۱۵,۰۰۰	۱/۹۳٪
تیر ۱۴۰۰	۳۸,۱۹۹,۸۰۰	۷۲۱,۷۰۰	۱/۸۹٪
مرداد ۱۴۰۰	۳۹,۲۱۴,۳۰۰	۷۲۶,۶۰۰	۱/۸۵٪
شهریور ۱۴۰۰	۴۰,۶۷۶,۰۰۰	۷۲۷,۱۰۰	۱/۷۹٪
مهر ۱۴۰۰	۴۲,۲۷۴,۲۰۰	۷۳۵,۱۰۰	۱/۷۴٪
آبان ۱۴۰۰	۴۳,۱۵۹,۰۰۰	۷۳۸,۶۰۰	۱/۷۱٪
آذر ۱۴۰۰	۴۴,۲۶۹,۹۰۰	۷۳۸,۸۰۰	۱/۶۷٪
دی ۱۴۰۰	۴۵,۰۱۴,۶۰۰	۷۳۷,۱۰۰	۱/۶۴٪
بهمن ۱۴۰۰	۴۶,۲۴۰,۳۰۰	۷۵۲,۱۰۰	۱/۶۳٪

در بهمن ۱۴۰۰، ۱/۶۳ درصد از کل نقدینگی، متعلق به اسکناس و مسکوک در دست اشخاص بوده است که نسبت به مقدار مشابه در دی ۱۴۰۰ کاهش ۰/۰۱- درصدی را تجربه نموده است. در بهمن ۱۴۰۰ میزان نقدینگی با افزایش ۲/۷۲ درصدی همراه بوده و میزان اسکناس و مسکوک در دست اشخاص نیز با افزایش ۲/۰۴ درصدی همراه بوده است.

۱-۱-۲- مقایسه نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرکی و اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

شکل زیر روند دو شاخص نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی را نشان داده و امکان مقایسه تغییرات ارزش تراکنش‌های پرداخت الکترونیک و حجم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص را از کل نقدینگی در طول زمان، ممکن می‌سازد.

شکل ۱-۲ مقایسه نسبت ارزش تراکنش های شاپرک و نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی

روند نسبت ارزش تراکنش های شاپرک به نقدینگی در طول مدت مورد بررسی (ابتدای سال ۱۳۹۵ تا بهمن ۱۴۰۰) دارای برآیند صعودی بوده است و از ۷/۷۰ درصد در فروردین ماه ۱۳۹۵ به ۱۳/۷۶ درصد در بهمن ۱۴۰۰ افزایش یافته است. این در حالی است که درصد اسکناس و مسکوک به نقدینگی در طول این مدت روندی در مجموع کاهشی داشته و از ۳/۱۸ درصد به ۱/۶۳ درصد رسیده است. به عبارت دیگر، گسترش نفوذ ابزارهای پذیرش، یکی از دلایل کاهش ۱/۵۵ درصدی نسبت اسکناس و مسکوک به نقدینگی در مدت مورد بررسی بوده است که انتظار می رود این روند کاهشی همچنان تداوم داشته باشد. اما با توجه به شروع روند کاهشی میزان نقدینگی به نظر می رسد سرعت کاهش سهم اسکناس و مسکوکات از نقدینگی، نسبت به گذشته کاهش یابد. کاهش این نسبت در بهمن ۱۴۰۰ نسبت به فروردین ماه ۱۳۹۵ یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی^۳ در بازه زمانی اخیر بوده و باعث شده برای تامین

^۳ منظور کاهش سهم پول پر قدرت از ترکیب نقدینگی و افزایش سهم ضریب فزاینده است.

نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود و بخشی از نیاز به پول فیزیکی برای پرداخت بهای کالاها و خدمات مورد تقاضا، با گسترش زیرساخت‌های لازم توسط شبکه پرداخت الکترونیک کارت جبران شود. این در صورتی است که در ماه‌های گذشته شاهد افزایش سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی می‌باشیم که این بیانگر تزریق پول پر قدرت به بازار می‌باشد.

۲-۱- بررسی ارزش تراکنش‌های شاپرک و GDP در طول زمان

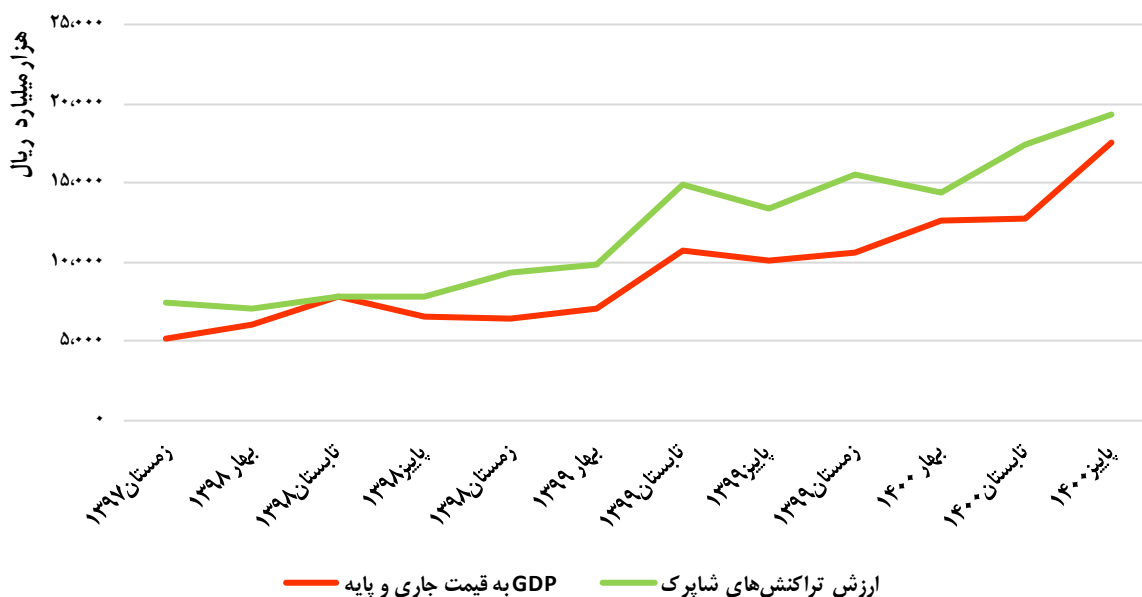
بر اساس انتظارات و در حالت عمومی، رابطه مستقیمی بین تقاضا در دوره مشخص و مبلغ پرداخت‌های صورت گرفته در آن دوره وجود دارد؛ چرا که بهای کالای مورد تقاضا به صورت الکترونیکی و یا نقدی پرداخت می‌شود. از سوی دیگر عواملی از قبیل تورم، نرخ بهره، رکود و رونق اقتصادی، اوضاع سیاسی و سایر عوامل، بر تقاضا، عادات و رفتار مصرفی آحاد جامعه اثرگذار است. به عنوان مثال در یک اقتصاد رکودی، با کاهش تقاضا و خرید کالاها و خدمات، انتظار بر آن است که پرداخت وجوه چه به صورت نقدی و چه به صورت الکترونیکی در مجموع کاهش یابد.

به عبارت دیگر روند ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت، به تنهایی عملکرد شرکت شاپرک و یا اعتماد افراد جامعه به صنعت پرداخت الکترونیک کارت را نشان نداده و لازم است بررسی ارزش تراکنش‌های کارت را با توجه به وضعیت سیکل‌های تجاری^۴ و دوره‌های رکود و رونق اقتصادی کشور و نسبت به تولید ناخالص داخلی مورد تحلیل قرار داد.

^۴ بررسی روند تاریخی تولید ناخالص داخلی هر کشوری به عنوان معیاری از سطح فعالیت اقتصادی آن کشور نمایان‌گر آن است که این متغیر در طول سال‌ها، حول یک روند رشد بلندمدت نوسان کرده است. این نوسانات در ادبیات اقتصادی به سیکل‌های تجاری معروفند.

۱-۲-۱- قیاس روند فصلی ارزش تراکنش‌های شاپرک و تولید ناخالص داخلی

در شکل شماره ۱-۳ روند تولید ناخالص داخلی ۵ به قیمت پایه بر حسب قیمت‌های جاری و ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰ به صورت فصلی ترسیم شده است.^۶

شکل ۱-۳ مقایسه روند GDP و ارزش تراکنش‌های شاپرک در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

در محاسبات تولید ناخالص داخلی برای جلوگیری از محاسبه چند باره ارزش کالای تولید شده، صرفاً ارزش کالاهای نهایی و نه واسط محاسبه می‌شود. اما از آنجا که ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک، شامل بهای همه انواع کالا، چه نهایی و چه واسط است، امکان بالاتر رفتن ارزش تراکنش‌ها از ارزش تولید ناخالص

^۵ رجوع شود به پیوست ۷-۲-۴.

^۶ آمار تولید ناخالص داخلی از سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. و از گزارش سه ماهه نامگرهای اقتصادی اخذ شده است. در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

داخلی وجود داشته که به این دلیل ارزش تراکنش‌های شاپرک از میزان تولید ناخالص داخلی در برخی برهه‌های زمانی بیشتر است.

۱-۲-۲- نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

نسبت ارزش تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به GDP، شاخصی جهت نشان دادن گستره فعالیت شبکه شاپرک با توجه به اندازه اقتصاد ملی است. آمار این شاخص در طول زمان^۷ در جدول ۱-۳ ارائه شده است. ارقام این جدول با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ توسط بانک مرکزی ج.ا.ا. مورد بازنگری قرار گرفته است و دلیل وجود اختلاف در GDP اعلام شده در شماره‌های گذشته گزارش اقتصادی شاپرک با این گزارش نیز همین مهم می‌باشد.

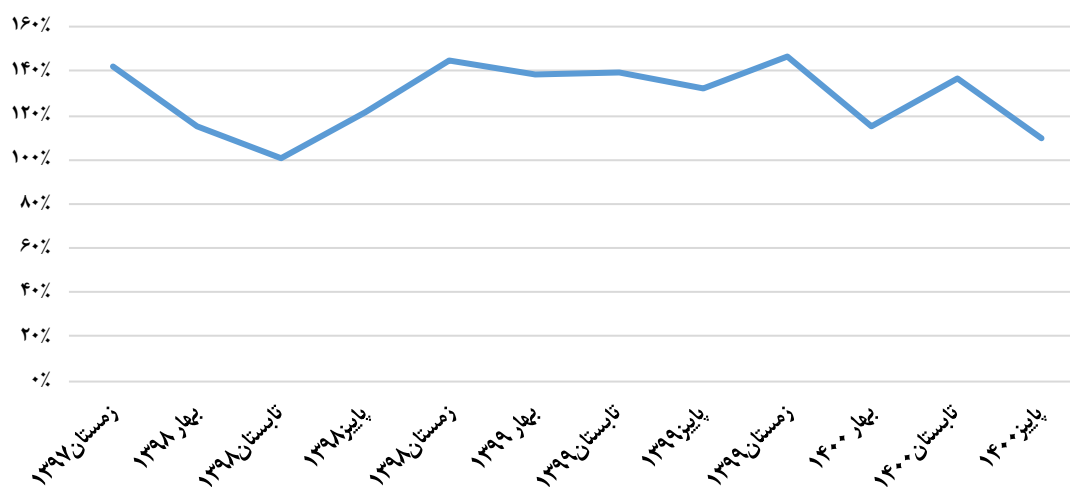
جدول ۱-۳ نسبت ارزش پرداخت‌های الکترونیک کارت به GDP در ۱۲ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۰

نسبت ارزش تراکنش‌های به GDP	ارزش تراکنش‌های شاپرک (میلیارد ریال)	GDP (میلیارد ریال)	دوره
۱۴۲/۱۲٪	۷,۳۶۵,۸۲۶	۵,۱۸۳,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۷
۱۱۴/۹۸٪	۶,۹۸۵,۰۴۴	۶,۰۷۵,۰۰۰	بهار ۱۳۹۸
۱۰۰/۴۳٪	۷,۷۶۸,۱۸۶	۷,۷۳۵,۰۰۰	تابستان ۱۳۹۸
۱۲۰/۹۷٪	۷,۸۴۸,۴۳۹	۶,۴۸۸,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۸
۱۴۵/۰۶٪	۹,۳۳۷,۷۳۷	۶,۴۳۷,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۸
۱۳۸/۹۰٪	۹,۸۴۲,۳۷۶	۷,۰۸۶,۰۰۰	بهار ۱۳۹۹
۱۳۹/۳۵٪	۱۴,۸۴۳,۴۱۸	۱۰,۶۵۲,۰۰۰	تابستان ۱۳۹۹
۱۳۲/۵۶٪	۱۳,۴۰۹,۵۵۵	۱۰,۱۱۶,۰۰۰	پاییز ۱۳۹۹
۱۴۶/۴۴٪	۱۵,۴۷۵,۸۳۴	۱۰,۵۶۸,۰۰۰	زمستان ۱۳۹۹
۱۱۴/۷۸٪	۱۴,۴۳۴,۷۹۴	۱۲,۵۷۶,۰۰۰	بهار ۱۴۰۰
۱۳۷/۰۸٪	۱۷,۴۴۶,۲۲۶	۱۲,۷۳۷,۰۰۰	تابستان ۱۴۰۰
۱۰۹/۹۹٪	۱۹,۳۲۵,۰۴۱	۱۷,۵۷۰,۰۰۰	پاییز ۱۴۰۰

^۷ در گزارش‌های منتشره بانک مرکزی ج.ا.ا. آخرین اطلاعات موجود برای تولید ناخالص داخلی به صورت فصلی، مربوط به پاییز ۱۴۰۰ می‌باشد.

*در محاسبات GDP صرفاً ارزش مبادلات کالاها و محصولات نهایی لحاظ می‌شود و به دلیل جلوگیری از محاسبات چند باره ارزش کالاها، ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌های لحاظ نمی‌شود. لذا ارزش مبادلات الکترونیکی ممکن است به دلیل محاسبات ارزش مبادلات کالاها و واسطه‌ای، بیش از ارزش GDP شود و نسبت آن به GDP بیش از ۱۰۰ درصد شود.

بر اساس اطلاعات جدول ۱-۵، نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP طی دوره مورد بررسی در مجموع روندی صعودی داشته است که این روند در شکل ۱-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۱-۴ نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به GDP

روند افزایشی این شاخص، نشان‌دهنده عملکرد مثبت شاپرک و افزایش سطح فعالیت آن با توجه به اندازه اقتصاد کشور می‌باشد. در واقع شکل ۱-۴ نشان می‌دهد در طول مدت مورد بررسی، بخش بیشتری از جوجه در تبادلات مالی به صورت الکترونیکی پرداخت شده است.

شاخص‌های عملکردی شاپرک

در فروردین ماه ۱۴۰۰

۲- شاخص‌های عملکردی شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۱

در فروردین ماه ۱۴۰۱ بالغ بر ۳,۱۹۷ میلیون تراکنش با ارزش ۵,۴۳۹ هزار میلیارد ریال در شبکه الکترونیک پرداخت کارت پردازش شده که نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰ رشد ۱۱/۳۳- درصدی در تعداد و ۲۶/۸۹- درصدی در ارزش ریالی داشته است. در جدول ۱-۲ آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ماه ۱۴۰۱ و درصد تغییرات آن نسبت به ماه گذشته درج شده است.

جدول ۱-۲ مقایسه آمار ماهانه تراکنش‌های شاپرک

نوع	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۳,۶۰۵,۳۳۹,۹۸۴	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	-۱۱/۳۳٪
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۷,۴۳۹,۵۱۰,۷۵۹	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	-۲۶/۸۹٪

همچنین جدول ۲-۲ حاوی آمار تعداد و ارزش تراکنش‌های شاپرک در فروردین ۱۴۰۱ و ماه مشابه سال گذشته به همراه درصد تغییرات آن می‌باشد.

جدول ۲-۲ مقایسه آمار تراکنش‌های شاپرک نسبت به ماه مشابه سال ۱۴۰۰

نوع	فروردین ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
تعداد تراکنش	۲,۸۱۷,۹۶۴,۳۷۴	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۱۳/۴۵%
مبلغ تراکنش (میلیون ریال)	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	۳۲/۴۵%

بر اساس مندرجات جدول ۲-۲ تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۱ به نسبت ماه مشابه سال ۱۴۰۰ از نظر تعدادی ۱۳/۴۵٪ و از نظر ریالی ۳۲/۴۵٪ رشد داشته است.

۲-۱-۱-۱-۲ رشد حقیقی ارزش تراکنش‌های شاپرک

در اقتصاد برای ارائه تحلیل‌های قابل اتکا، متغیرهای ارزشی و مبلغی را به صورت حقیقی بررسی می‌کنند. به این مفهوم که متغیر ارزشی اسمی^۸ را تورمزدایی نموده تا اثر عامل تورم موجب برداشت‌های اشتباه و انحراف در تصمیم‌گیری نشود. لذا شاخص مناسب‌تر برای بیان رشد ارزش تراکنش‌ها، بیان آن به صورت رشد حقیقی^۹ و تورمزدایی شده می‌باشد.

جدول ۳-۲ مقایسه رشد اسمی و حقیقی ارزش ماهانه تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۷,۴۳۹,۵۱۰,۷۵۹/۲۴	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳/۳۱	-۲۶/۸۹%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۸,۵۲۹,۲۹۲/۰۵	۱۳,۱۰۵,۵۲۶/۱۳	-۲۹/۲۷%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۴۰۱/۵	۴۱۵	۳/۳۶%

^۸ ارزش تراکنش‌های شاپرک با احتساب نرخ تورم (مبلغ معمول گزارش شده)

^۹ ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون اثرات تورم، برای محاسبه ارزش حقیقی، شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) به قیمت سال پایه ۱۳۹۵ به صورت ماهانه از سایت مرکز آمار اخذ شده است.

*نرخ تورم ماهانه: درصد تغییرات شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در دو ماه متوالی بیانگر نرخ تورم ماهانه می‌باشد. (مرجع آمار CPI تا ابتدای آذر ماه سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.و بعد از آن سایت مرکز آمار کشور می‌باشد.)

همان‌گونه که جدول ۲-۳ نشان می‌دهد ارزش اسمی تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته با رشد ۲۶/۸۹- درصدی همراه بوده و این در حالی است که ارزش حقیقی تراکنش‌ها در رشد ۲۹/۲۷- درصدی را تجربه نموده است. ارزش حقیقی تراکنش‌ها در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرکی بدون در نظر گرفتن اثرات تورم می‌باشد. به عبارت دیگر ارزش تراکنش‌های شاپرکی که نسبت به نرخ تورم خالص سازی شده است، ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرکی را تشکیل می‌دهد. در ادامه طی جدول ۲-۴ مقایسه‌ای بین رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک آورده شده است.

جدول ۲-۴ مقایسه رشد حقیقی و اسمی نقطه به نقطه ارزش تراکنش‌های شبکه شاپرک

ارزش تراکنش‌ها (میلیون ریال)	فروردین ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ارزش اسمی تراکنش‌ها	۴,۱۰۶,۱۹۴,۵۳۰/۳۴	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳/۳۱	۳۲/۴۵%
ارزش حقیقی تراکنش‌ها	۱۳,۴۱۴,۵۵۲/۵۳	۱۳,۱۰۵,۵۲۶/۱۳	-۲/۳۰%
شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی (CPI) *	۳۰۶/۱	۴۱۵	۳۵/۵۸%

* تورم نقطه به نقطه: رشد شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه مشخص نسبت به ماه مشابه سال قبل را در نظر می‌گیرد. (مرجع آمار CPI: سایت بانک مرکزی ج.ا.ا.)

همانگونه که مشاهده می‌گردد، مندرجات جدول ۲-۴ بیانگر رشد ۳۲/۴۵ درصدی در ارزش اسمی تراکنش‌ها در قیاس نقطه به نقطه بوده که می‌توان آن را شاهی برای افزایش استقبال عمومی از پرداخت الکترونیکی تفسیر کرد. همچنین ملاحظه می‌شود که رشد حقیقی ارزش تراکنش‌ها بدون در نظر گرفتن اثرات تورم محاسبه شده است ۲/۳۰- درصد می‌باشد. اثرات نرخ تورم بر مبلغ تراکنش‌های شاپرک طی سال‌های ۱۴۰۰ و ۱۴۰۱ به وضوح در جدول فوق قابل مشاهده می‌باشد.

همانطور که قبلاً نیز اشاره گردید ارزش حقیقی تراکنش‌های شاپرک در واقع ارزش تراکنش‌های شاپرک بدون در نظر گرفتن اثرات تورمی می‌باشد.

۲-۱-۲- عملکرد شبکه شاپرک در توزیع ابزار پذیرش

سوئیچ شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) سه نوع "ابزار پذیرش اینترنتی"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه" را پشتیبانی می‌نماید که در این بخش تعداد هر یک از این ابزارها، در کنار سایر عوامل نظیر تعداد تراکنش، دسترسی و توسعه شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌های مورد بررسی قرار می‌گیرد. در مبحث بررسی تعداد ابزارهای پذیرش، به جهت قیاس بهتر و تحلیل دقیق‌تر، از تعداد ابزار "فعال سیستمی"^{۱۰} استفاده شده است. در این راستا تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۱ در قیاس با ماه گذشته در جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		رشد
	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۶۷,۰۶۷	۳۴۴,۰۶۹	-۴۸/۴۲%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۰۵,۹۹۱	۱۵۶,۳۷۸	-۶۱/۴۸%
کارتخوان فروشگاه	۹,۱۵۹,۱۸۲	۸,۳۵۴,۰۷۹	-۸/۷۹%
مجموع ابزارها	۱۰,۲۳۲,۲۴۰	۸,۸۵۴,۵۲۶	-۱۳/۴۶%

ارائه شده است.

جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		رشد
	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۶۷,۰۶۷	۳۴۴,۰۶۹	-۴۸/۴۲%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۰۵,۹۹۱	۱۵۶,۳۷۸	-۶۱/۴۸%
کارتخوان فروشگاه	۹,۱۵۹,۱۸۲	۸,۳۵۴,۰۷۹	-۸/۷۹%

^{۱۰} ابزارهایی که به لحاظ فنی امکان انجام تراکنش بر روی آن‌ها مهیا می‌باشد و در پایگاه داده شاپرک با وضعیت "Y" ثبت شده است.

مجموع ابزارها	۱۰,۲۳۲,۲۴۰	۸,۸۵۴,۵۲۶	-۱۳/۴۶%
---------------	------------	-----------	---------

بر اساس جدول ۲-۵ مقایسه تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی		رشد
	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۶۷,۰۶۷	۳۴۴,۰۶۹	-۴۸/۴۲%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۰۵,۹۹۱	۱۵۶,۳۷۸	-۶۱/۴۸%
کارتخوان فروشگاهی	۹,۱۵۹,۱۸۲	۸,۳۵۴,۰۷۹	-۸/۷۹%
مجموع ابزارها	۱۰,۲۳۲,۲۴۰	۸,۸۵۴,۵۲۶	-۱۳/۴۶%

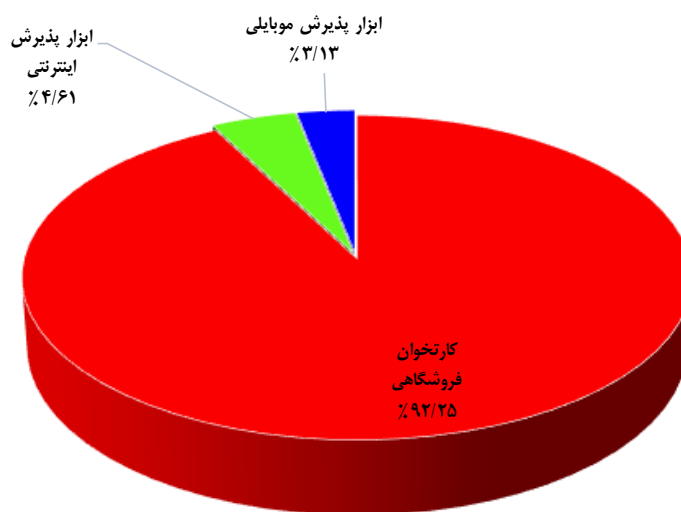
تعداد ابزارهای شاپرکی در مجموع نسبت به اسفند ماه رشد ۱۳/۴۶- درصدی را تجربه نموده‌اند که به نظر می‌رسد سبب این تغییر، کاهش ۸/۷۹- درصدی تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی می‌باشد. ابزارهای پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰ رشد ۴۸/۴۲- درصدی را تجربه نموده‌اند و تعداد ابزار پذیرش موبایلی نیز در مدت مشابه با کاهش ۶۱/۴۸- درصدی همراه بوده است. در ادامه آمار سهم بازار هر یک از ابزارها در جدول ۲-۶ ارائه شده است.

جدول ۲-۶ مقایسه سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی از کل ابزارهای بازار-فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	اسفند ۱۴۰۰		فروردین ۱۴۰۱	
	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار	تعداد ابزار فعال سیستمی	سهم از بازار
ابزار پذیرش اینترنتی	۶۶۷,۰۶۷	۶/۵۲%	۳۴۴,۰۶۹	۳/۸۹%
ابزار پذیرش موبایلی	۴۰۵,۹۹۱	۳/۹۷%	۱۵۶,۳۷۸	۱/۷۷%
کارتخوان فروشگاهی	۹,۱۵۹,۱۸۲	۸۹/۵۱%	۸,۳۵۴,۰۷۹	۹۴/۳۵%
مجموع ابزارها	۱۰,۲۳۲,۲۴۰	۱۰۰/۰۰%	۸,۸۵۴,۵۲۶	۱۰۰/۰۰%

۲-۱-۳- عملکرد هر ابزار پذیرش به لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌ها

سهم تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش نیز شاخص دیگری است که در شکل ۲-۱ نشان داده شده است. همانطور که مشخص است کارتخوان فروشگاه‌های با سهم ۹۲/۲۵ درصدی، بیشترین تعداد تراکنش را در بین سایر ابزارهای پذیرش داشته است و ابزار پذیرش اینترنتی و ابزار پذیرش موبایلی به ترتیب در جایگاه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

شکل ۲-۱ سهم هر یک از ابزارهای پذیرش از تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱

بیشترین سهم بازار تراکنش‌های شاپرکی در اختیار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. این در حالی است که عواملی مانند وجود محدودیت انجام تراکنش بر روی ابزار پذیرش موبایلی، تعداد بالای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های، فراگیر بودن این ابزار، عدم نیاز این ابزار به تجهیزات مکمل دیگر نظیر کامپیوتر یا گوشی موبایل و عواملی از این دست را می‌توان از جمله عوامل تاثیر گذار بر تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دانست. این در حالی است که به منظور استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی، به بستر اینترنتی امن و در استفاده از ابزار پذیرش موبایل به وجود دستگاه گوشی تلفن همراه نیاز می‌باشد که ممکن است هنگام خرید در دسترس همگان قرار نداشته باشد. متوسط تعداد تراکنش به ازای هر یک از ابزارها در جدول ۲-۷ به خوبی قابل ملاحظه می‌باشد.

جدول ۲-۷ شاخص تعداد تراکنش‌ها به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	تعداد تراکنش‌ها	تعداد تراکنش به ازای هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۱۴۷,۴۸۲,۴۱۲	۴۲۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱۰۰,۲۰۷,۱۱۷	۶۴۱
کارتخوان فروشگاه‌ها	۸,۳۵۴,۰۷۹	۲,۹۴۹,۱۶۵,۴۴۶	۳۵۳
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۳۶۱

متوسط تراکنش هر ابزار پذیرش شاپرک در فروردین ۱۴۰۱، ۳۶۱ تراکنش می‌باشد که این تعداد نسبت به مقدار مشابه در ماه گذشته افزایش ۸/۶۹ واحدی (۲/۴۷ درصدی) را تجربه نموده است. بیشترین افزایش متوسط تعداد تراکنش مربوط به ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. در فروردین ماه متوسط تعداد تراکنش‌های اینترنتی با افزایش ۷۳/۲۳ درصدی از ۲۴۷ تراکنش در اسفند ۱۴۰۰ به ۴۲۹ تراکنش رسیده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش موبایلی ۶۴۱ تراکنش است که این مقدار نسبت به ماه گذشته با افزایش ۳۸۰/۷۵ واحدی همراه بوده است. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها نیز با ۱۱/۰۶ واحد کاهش نسبت به اسفند ۱۴۰۰ به ۳۵۳ عدد در فروردین ماه رسیده است. در ادامه طی جدول ۲-۸ به بررسی شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزار پذیرش فعال سیستمی پرداخته شده است.

جدول ۲-۸ شاخص متوسط مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار فعال سیستمی	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	سرانه مبلغ تراکنش‌های هر ابزار پذیرش (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۷۱۴,۷۵۸,۸۷۵	۲,۰۷۷/۳۷
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸	۱۲,۴۲۷,۲۴۵	۷۹/۴۷
کارتخوان فروشگاه‌ها	۸,۳۵۴,۰۷۹	۴,۷۱۱,۶۰۷,۲۲۴	۵۶۳/۹۹
مجموع ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	۶۱۴/۲۴

متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۱ ماه با افزایش ۷۷۴/۸۳ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۲,۰۷۷/۳۷ میلیون ریال رسیده است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار پذیرش موبایلی با افزایش ۴۸/۶۸ میلیون ریالی نسبت به ماه گذشته به ۷۹/۴۷ میلیون ریال به ازای هر ابزار در فروردین ماه رسیده

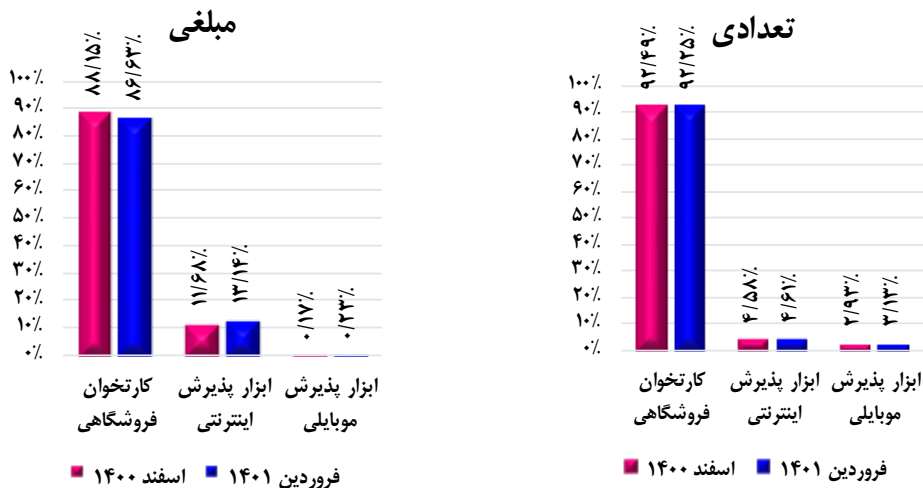
است. متوسط مبلغ کارکرد هر ابزار کارتخوان فروشگاههای نیز با توجه به جدول ۲-۸ برابر با ۵۶۳/۹۹ میلیون ریال می‌باشد که این میزان نیز نسبت به ماه گذشته ۱۵۲/۰۳ میلیون ریال کاهش را تجربه نموده است.

همانگونه که مشاهده می‌گردد، جدول ۲-۹ حاوی اطلاعات متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش است. بر اساس این جدول تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به طور متوسط کمترین ارزش ریالی را داشته و ابزار کارتخوان فروشگاههای از این منظر رتبه نخست را دارد.

جدول ۲-۹ شاخص متوسط مبلغ هر تراکنش در هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها (تعداد)	مجموع مبلغ تراکنش‌ها (میلیون ریال)	متوسط مبلغ هر تراکنش در هر ابزار (میلیون ریال)
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۴۷,۴۸۲,۴۱۲	۷۱۴,۷۵۸,۸۷۵	۴/۸۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۰,۲۰۷,۱۱۷	۱۲,۴۲۷,۲۴۵	۰/۱۲
کارتخوان فروشگاههای	۲,۹۴۹,۱۶۵,۴۴۶	۴,۷۱۱,۶۰۷,۲۲۴	۱/۶۰
مجموع ابزارها	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۵,۴۳۸,۷۹۳,۳۴۳	۱/۷۰

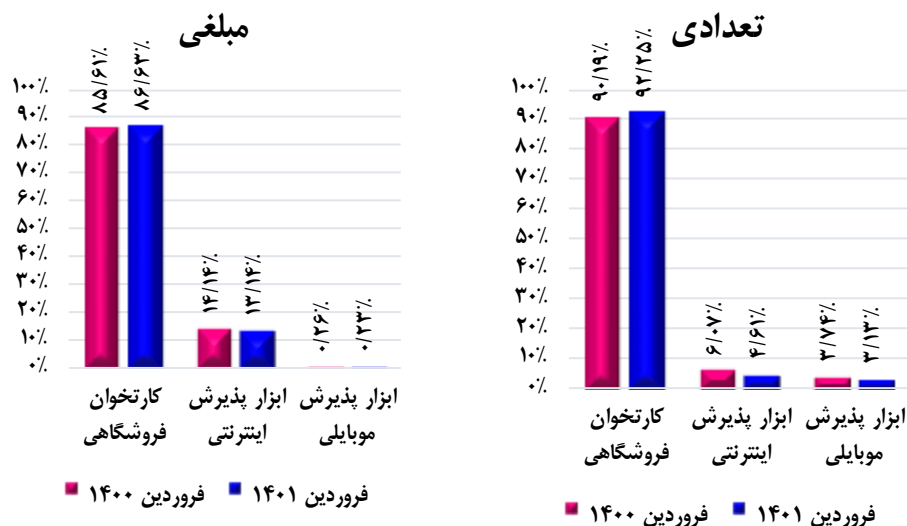
اطلاعات مربوط به تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر ابزار پذیرش، در ماه فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شکل ۲-۲ ترسیم شده است.

شکل ۲-۲ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

همانگونه که در شکل ۲-۲ ملاحظه می‌شود، سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب کاهش ۰/۲۴ و ۱/۵۲ درصدی داشته است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته به ترتیب افزایش ۰/۰۴ و ۱/۴۶ درصدی را تجربه نموده‌اند در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی نیز افزایش ۰/۲۱ درصدی در تعداد تراکنش‌ها و افزایش ۰/۰۶۰ درصدی در مبلغ تراکنش‌ها مشهود می‌باشد.

شکل ۲-۳ تغییرات سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای هر نوع ابزار پذیرش برای فروردین ۱۴۰۱ و مقایسه آن با فروردین ۱۴۰۰ را نشان می‌دهند.

شکل ۲-۳ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱ و ۱۴۰۰

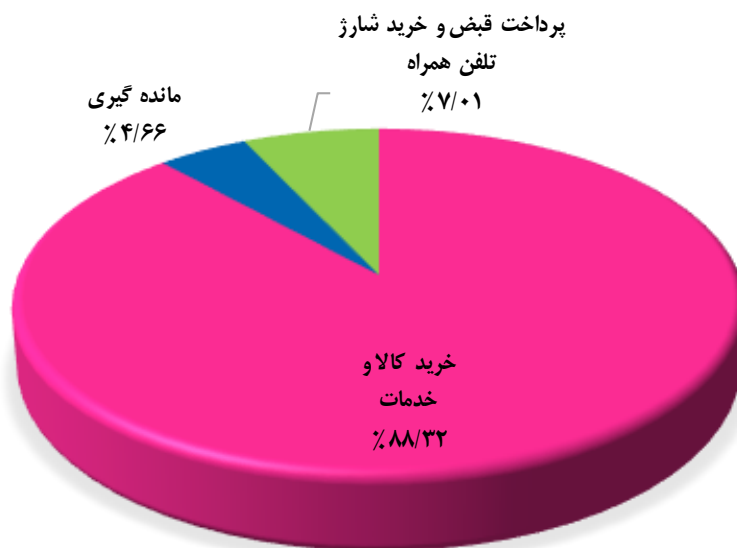
همانگونه که در شکل ۲-۳ مشاهده می‌گردد، تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در فروردین ۱۴۰۱ ماه نسبت به ماه مشابه سال گذشته به ترتیب با افزایش ۲/۰۷ و افزایش ۱/۰۲ درصدی همراه بوده است. تعداد و مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به ترتیب کاهش ۱/۴۶ درصدی و کاهش ۱/۰۰ درصدی را تجربه نموده است. همچنین در زمان مشابه تعداد تراکنش ابزار پذیرش موبایلی با کاهش ۰/۶۱ درصدی همراه بوده و مبلغ تراکنش‌های این ابزار نیز با کاهش ۰/۲۸ درصدی همراه بوده است.

۲-۱-۴- عملکرد شاپرک به ازای نوع خدمت

شبکه پرداخت الکترونیک کارتی سه خدمت "خرید کالا و خدمات"، "پرداخت قبض و خرید شارژ" و "مانده‌گیری" را به جامعه ارائه می‌نماید.

در این راستا شکل ۲-۴ و شکل ۲-۵ به ترتیب نسبت تعدادی و مبلغی هر یک از انواع خدمات ارائه شده را در کل شبکه پرداخت نشان می‌دهد.

شکل ۲-۴ مبین آن است که در فروردین ۱۴۰۱، ۸۸/۳۲ درصد خدمات ارائه شده توسط شبکه شاپرک از نوع خدمت "خرید کالا و خدمات" بوده که با توجه به شکل ۲-۶ نسبت به ماه گذشته این سهم افزایش ۰/۴۸ درصدی داشته است. همانگونه که مشاهده می‌گردد، خدمت "مانده‌گیری" با ۴/۶۶ درصد سهم، کمترین سهم از کل خدمات در بین خدمات ارائه شده داشته است.

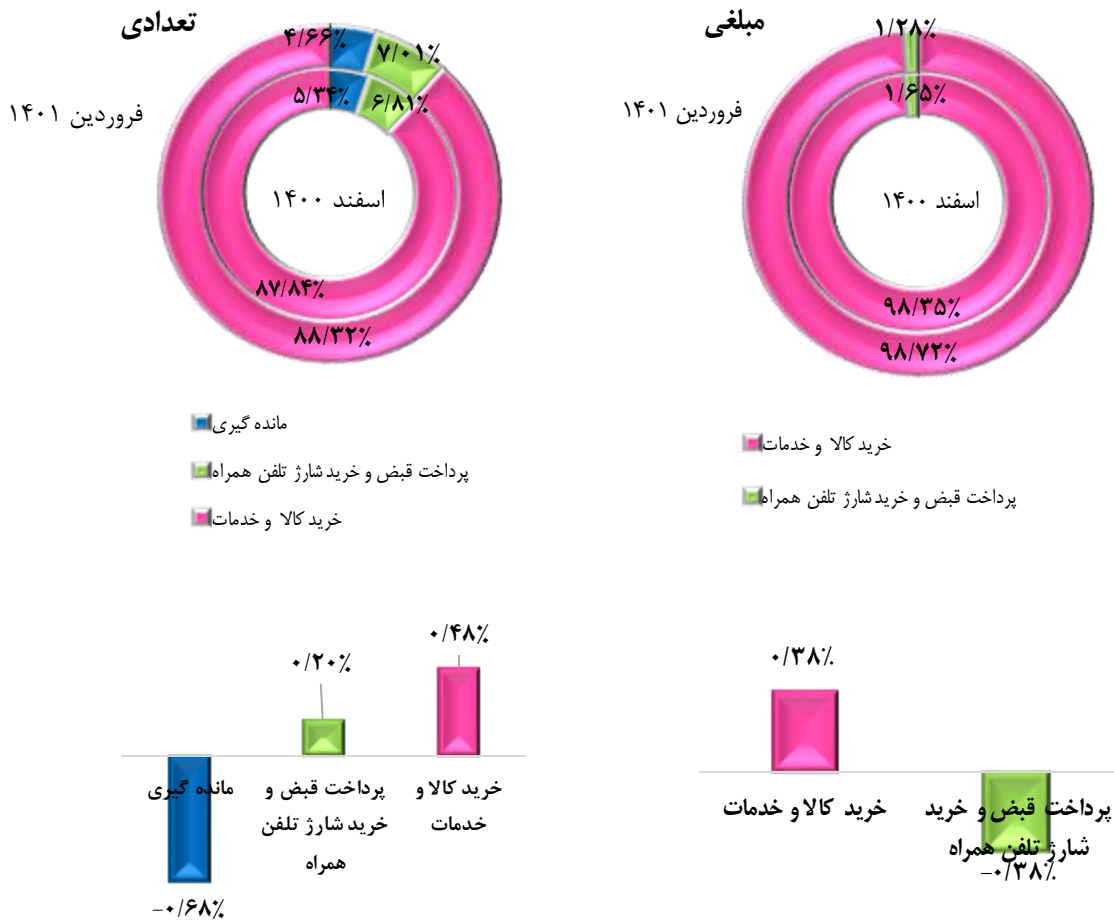
شکل ۲-۴ سهم تعدادی انواع خدمات ارائه شده شاپرک - فروردین ۱۴۰۱

شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که ۹۸/۷۲ درصد مبلغ خدمات ارائه شده در ماه فروردین ۱۴۰۱ مربوط به خدمات "خرید کالا و خدمات" بوده است و خدمت "مانده‌گیری" نیز به دلیل عدم اثر مالی بر مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت، سهم مبلغی صفر را دارا بوده است.

شکل ۲-۵ سهم انواع خدمات از مبلغ تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱

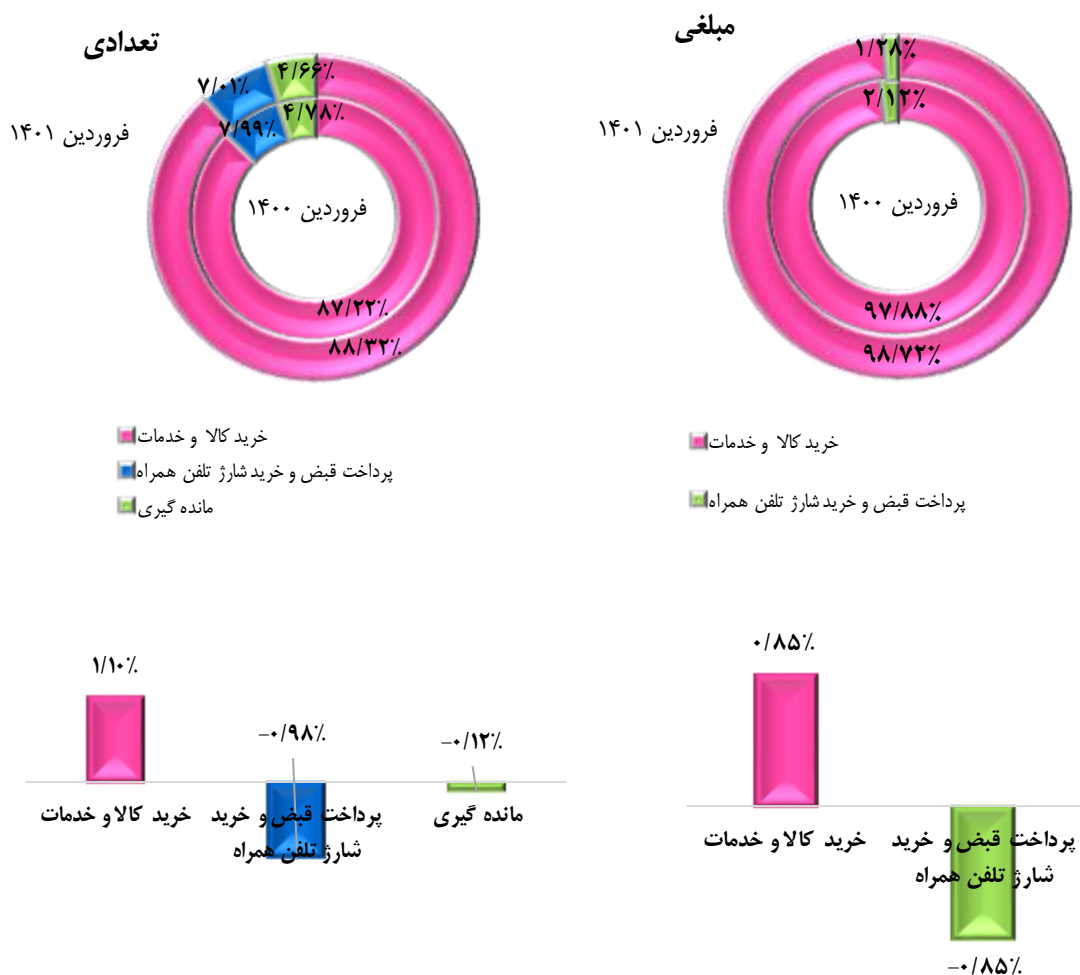
برای بررسی تغییرات تعدادی و مبلغی در انواع خدمات به صورت ماهانه، شکل ۲-۶ ترسیم شده است. دو شکل دایره‌ای سهم هر یک از خدمات از کل و شکل‌های میله‌ای اختلاف سهم خدمات در این دوره یک ماهه را نشان می‌دهد.

شکل ۲-۶ مقایسه سهم مبلغی و تعدادی انواع خدمات - اسفند و فروردین ۱۴۰۱

در شکل ۲-۶ ملاحظه می‌شود که نسبت به ماه گذشته، سهم تعدادی خدمات "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" از کل تراکنش‌ها با افزایش همراه بوده، همچنین خدمات "مانده‌گیری" با کاهش مواجه بوده‌اند. سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۴۸ درصدی، "پرداخت قبض و خرید شارژ" افزایش ۰/۲۰ درصدی و سهم تعدادی تراکنش‌های "مانده‌گیری" با کاهش ۰/۶۸ درصدی مواجه بوده است. سهم مبلغی تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" نیز در فروردین ماه با افزایش ۰/۳۸ درصدی همراه بوده است که میزان افزایش یافته از سهم مبلغی تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" کاسته شده است.

در شکل ۷-۲ این موضوع در مقایسه با ماه مشابه سال گذشته یعنی فروردین ۱۴۰۰ بررسی شده است.

شکل ۷-۲ مقایسه نسبت مبلغی و تعدادی انواع خدمات - فروردین ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

بر اساس شکل ۷-۲ ملاحظه می‌شود همزمان با رشد ۱/۱۰ درصدی سهم تعداد تراکنش‌های "خرید کالا و خدمات" در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به فروردین ۱۴۰۰، سهم مبلغی آن به میزان ۰/۸۵ درصد افزایش داشته است. تعداد تراکنش‌های "پرداخت قبض و خرید شارژ" در قیاس نقطه به نقطه با کاهش ۰/۹۸ درصدی همراه بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری نیز کاهش ۰/۱۲ درصدی را تجربه نموده است.

۲-۲- نفوذ منطقه‌ای

شاخص نفوذ منطقه‌ای بیانگر سرانه ابزارهای پذیرش و تعداد تراکنش‌های هر ابزار در کل کشور و در هر استان است. این شاخص معیاری برای سنجش فراگیر شدن خدمات پرداخت الکترونیک کارتی در مناطق مختلف کشور است.

۲-۲-۱- ضریب نفوذ ابزار پذیرش فعال سیستمی

آمار تعداد کل هر یک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی شبکه شاپرک و سرانه آن به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال^{۱۱} مصرف‌کننده خدمات کارت در کل کشور (ضریب نفوذ ابزار پذیرش) در جدول ۲-۱۰ ارائه شده است.

همانطور که ملاحظه می‌شود ضریب نفوذ مجموع ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در فروردین ۱,۴۳۲/۲۶ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور بوده است. بیشترین میزان نفوذ این ابزارها متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با تعداد ۱,۳۵۱/۳۱ به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال در کشور می‌باشد و کمترین آن به ابزار پذیرش موبایلی اختصاص دارد که به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر صرفاً ۲۵/۲۹ ابزار پذیرش موبایلی در کشور وجود دارد. به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال کشور نیز ۵۵/۶۵ ابزار پذیرش اینترنتی نیز در کشور وجود دارد. شایان توجه است که بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های، امکان دسترسی از نقاط مختلف کشور به ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام پرداخت‌ها میسر بوده است. این در حالی است که ماهیت پرداخت

^{۱۱} آمار جمعیت افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، از بخش نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن در سال ۱۳۹۵ از شبکه ملی آمار استخراج شده است.

وجوه با استفاده از ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی به نسبت ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های که نیازمند حضور فیزیکی کارت در محل می‌باشد، متفاوت است.

جدول ۲-۱۰ ضریب نفوذ ابزارهای پذیرش فعال سیستمی در کشور به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد ابزار	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	ضریب نفوذ هر ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر
ابزار پذیرش اینترنتی	۳۴۴,۰۶۹	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۵۵/۶۵
ابزار پذیرش موبایلی	۱۵۶,۳۷۸		۲۵/۲۹
کارتخوان فروشگاه‌های	۸,۳۵۴,۰۷۹		۱,۳۵۱/۳۱
کل ابزارها	۸,۸۵۴,۵۲۶		۱,۴۳۲/۲۶

در فروردین ۱۴۰۱ بیش از ۱,۴۳۲ ابزار شاپرکی به ازای هر ۱۰ هزار نفر جمعیت بالای ۱۸ سال کشور وجود دارد که از این تعداد ۱,۳۵۱ ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌باشد. همچنین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز به ازای هر ۱۰ هزار نفر بالای ۱۸ سال در کشور به ترتیب ۵۶ و ۲۵ ابزار می‌باشد.

۲-۲-۲- سرانه تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در کشور

آمار تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش و نیز سرانه تراکنش‌های هر یک از این ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال را در فروردین ماه سال جاری در جدول ۲-۱۱ ارائه گردیده است.

جدول ۲-۱۱ سرانه تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش به ازای جمعیت بالای ۱۸ سال کل کشور - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش	تعداد تراکنش‌ها	جمعیت بالای ۱۸ سال در کشور	سرانه تراکنش‌های هر ابزار
ابزار پذیرش اینترنتی	۱۴۷,۴۸۲,۴۱۲	۶۱,۸۲۱,۸۵۴	۲/۳۹
ابزار پذیرش موبایلی	۱۰۰,۲۰۷,۱۱۷		۱/۶۲
کارتخوان فروشگاه‌های	۲,۹۴۹,۱۶۵,۴۴۶		۴۷/۷۰
کل ابزارها	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵		۵۱/۷۱

همانطور که در جدول ۲-۱۱ ملاحظه می‌شود به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال، در فروردین ماه سال جاری ۵۱/۷۱ عدد تراکنش پرداخت الکترونیکی صورت گرفته است و بیشترین سرانه تعداد تراکنش متعلق به کارتخوان فروشگاه‌های با ۴۷/۷۰ تراکنش برای هر فرد بالای ۱۸ سال بوده است.

۲-۲-۳- تعداد و تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در هر استان

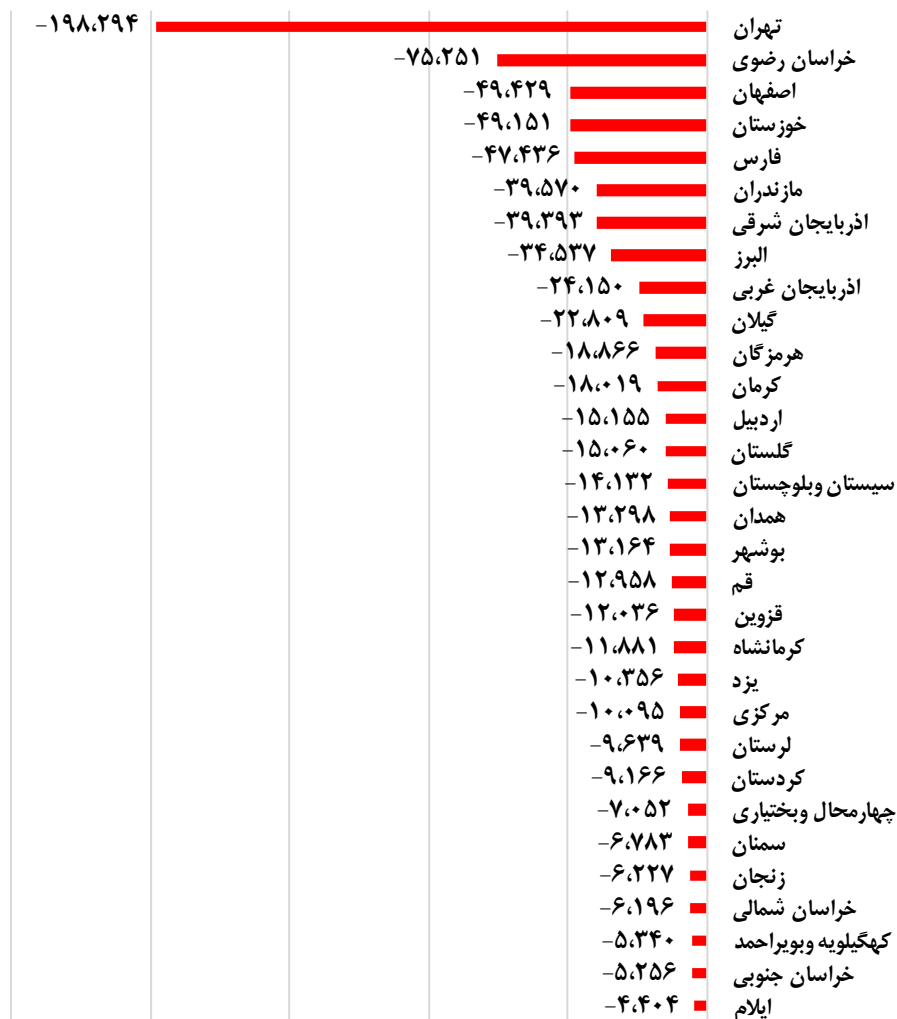
در این بخش به منظور بررسی نحوه توزیع و میزان نفوذ ابزارهای پذیرش، تعداد و سرانه هر یک از ابزارهای فعال سیستمی در استان‌های مختلف مورد بررسی قرار می‌گیرد. شایان توجه است که برخلاف کارتخوان فروشگاه‌ها، خدمات ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارها فراهم است. بنابراین سرانه ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای هر استان معنای دقیقی نداشته و صرفاً تعداد توزیع شده این دو ابزار پذیرش در بخش بعدی مورد توجه قرار می‌گیرد. اطلاعات مربوط به تعداد توزیع شده کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در ۵ استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال و تغییرات آن در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۱۲ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۲ پنج استان دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام استان	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	میزان تغییرات	درصد تغییرات
تهران	۱,۷۱۸,۶۵۱	۱,۵۲۰,۳۵۷	-۱۹۸,۲۹۴	-۱۱/۵۴%
خراسان رضوی	۷۱۱,۴۱۹	۶۳۶,۱۶۸	-۷۵,۲۵۱	-۱۰/۵۸%
اصفهان	۶۰۳,۸۸۵	۵۵۴,۴۵۶	-۴۹,۴۲۹	-۸/۱۹%
فارس	۵۸۴,۹۸۱	۵۳۷,۵۴۵	-۴۷,۴۳۶	-۸/۱۱%
خوزستان	۴۹۸,۷۸۵	۴۴۹,۶۳۴	-۴۹,۱۵۱	-۹/۸۵%

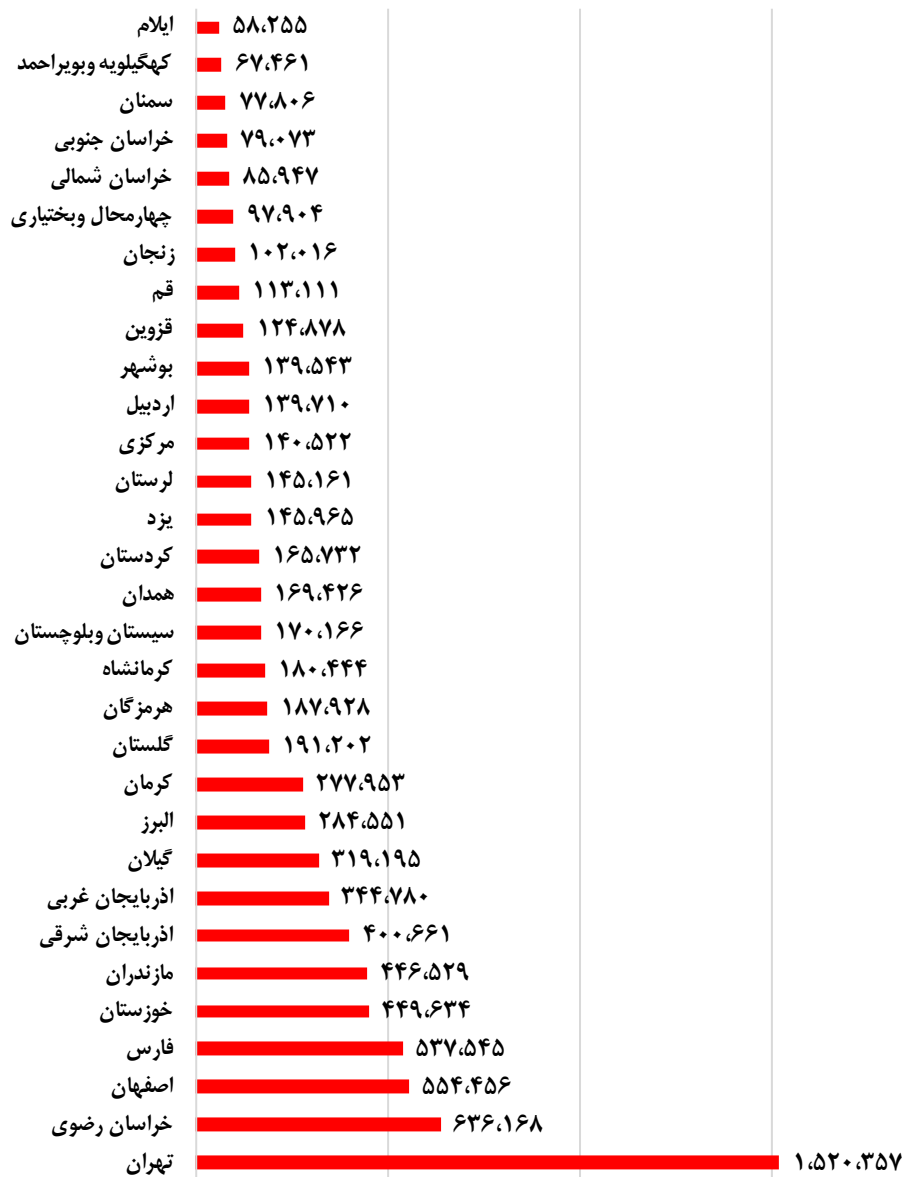
همانگونه که در جدول ۲-۱۲ مشاهده می‌گردد، استان‌های تهران، خراسان رضوی، اصفهان، فارس و خوزستان به ترتیب دارای بیشترین تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال در فروردین ۱۴۰۱ بوده‌اند.

بر اساس اطلاعات جدول ۲-۱۲، شکل ۲-۸ تغییرات تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌ها را در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰ نشان می‌دهد.

شکل ۲-۸ تغییر در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ۱۴۰۰

در فروردین ۱۴۰۱ کمترین کاهش در تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال با ۴،۴۰۴ کاهش متعلق به استان ایلام می‌باشد. شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور را نشان می‌دهد و مبین آن است که همچنان بیشترین تعداد این ابزار با اختلاف زیادی نسبت به سایر استان‌ها، در استان تهران توزیع شده است.

شکل ۲-۹ تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استان - فروردین ۱۴۰۱

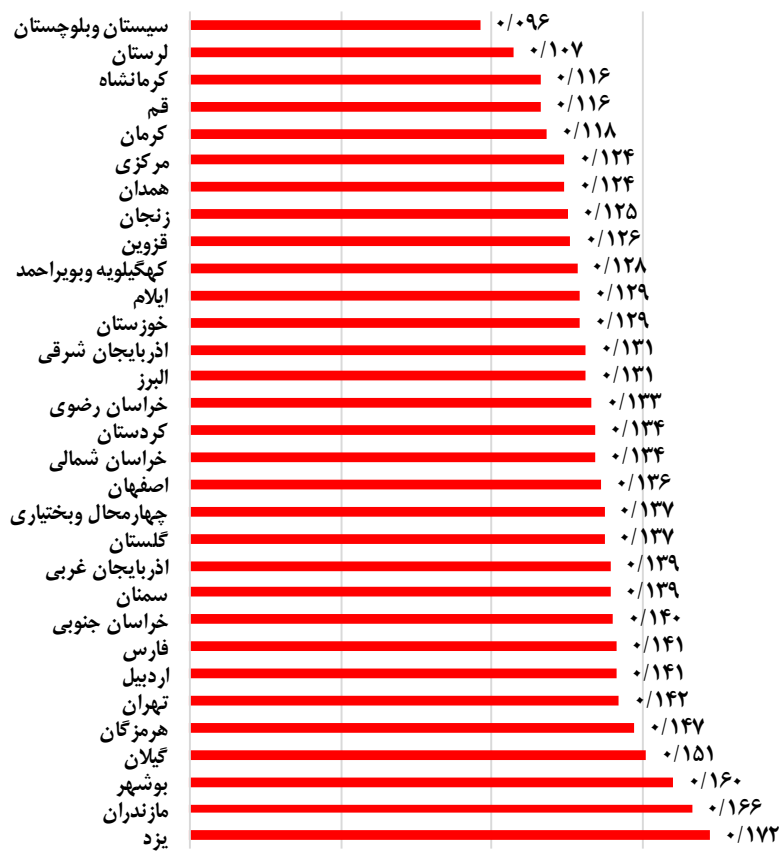
در ادامه توزیع کارتخوان فروشگاهی به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال که متقاضی استفاده از خدمات پرداخت الکترونیک هستند، در هر استان مورد بررسی قرار گرفته است. اطلاعات مربوط به تعداد سرانه این ابزار پذیرش به ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر یک از استان‌های کشور، در جدول ۲-۱۳ ارائه شده است.

جدول ۲-۱۳ سرانه استانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
یزد	۰/۱۸۴	۰/۱۷۲	-۶/۶۲٪
مازندران	۰/۱۸۱	۰/۱۶۶	-۸/۱۴٪
بوشهر	۰/۱۷۵	۰/۱۶۰	-۸/۶۲٪
تهران	۰/۱۶۰	۰/۱۴۲	-۱۱/۵۴٪
هرمزگان	۰/۱۶۲	۰/۱۴۷	-۹/۱۲٪
گیلان	۰/۱۶۲	۰/۱۵۱	-۶/۶۷٪
فارس	۰/۱۵۴	۰/۱۴۱	-۸/۱۱٪
اردبیل	۰/۱۵۷	۰/۱۴۱	-۹/۷۹٪
سمنان	۰/۱۵۱	۰/۱۳۹	-۸/۰۲٪
اصفهان	۰/۱۴۸	۰/۱۳۶	-۸/۱۹٪
البرز	۰/۱۴۷	۰/۱۳۱	-۱۰/۸۲٪
آذربایجان غربی	۰/۱۴۹	۰/۱۳۹	-۶/۵۵٪
چهارمحال و بختیاری	۰/۱۴۷	۰/۱۳۷	-۶/۷۲٪
خراسان جنوبی	۰/۱۵۰	۰/۱۴۰	-۶/۲۳٪
گلستان	۰/۱۴۸	۰/۱۳۷	-۷/۳۰٪
خراسان رضوی	۰/۱۴۸	۰/۱۳۳	-۱۰/۵۸٪
خوزستان	۰/۱۴۳	۰/۱۲۹	-۹/۸۵٪
آذربایجان شرقی	۰/۱۴۳	۰/۱۳۱	-۸/۹۵٪
خراسان شمالی	۰/۱۴۴	۰/۱۳۴	-۶/۷۲٪
ایلام	۰/۱۳۸	۰/۱۲۹	-۷/۰۳٪
قزوین	۰/۱۳۸	۰/۱۲۶	-۸/۷۹٪
کردستان	۰/۱۴۱	۰/۱۳۴	-۵/۲۴٪
کهگیلویه و بویراحمد	۰/۱۳۸	۰/۱۲۸	-۷/۳۴٪
همدان	۰/۱۳۴	۰/۱۲۴	-۷/۲۸٪
مرکزی	۰/۱۳۳	۰/۱۲۴	-۶/۷۰٪
زنجان	۰/۱۳۲	۰/۱۲۵	-۵/۷۵٪
قم	۰/۱۲۹	۰/۱۱۶	-۱۰/۲۸٪
کرمانشاه	۰/۱۲۴	۰/۱۱۶	-۶/۱۸٪

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی			
استان	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
کرمان	۰/۱۲۶	۰/۱۱۸	-۶/۰۹%
لرستان	۰/۱۱۴	۰/۱۰۷	-۶/۲۳%
سیستان و بلوچستان	۰/۱۰۴	۰/۰۹۶	-۷/۶۷%

در شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۲-۱۰ سرانه تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان به ازای افراد بالای ۱۸ سال - فروردین ۱۴۰۱

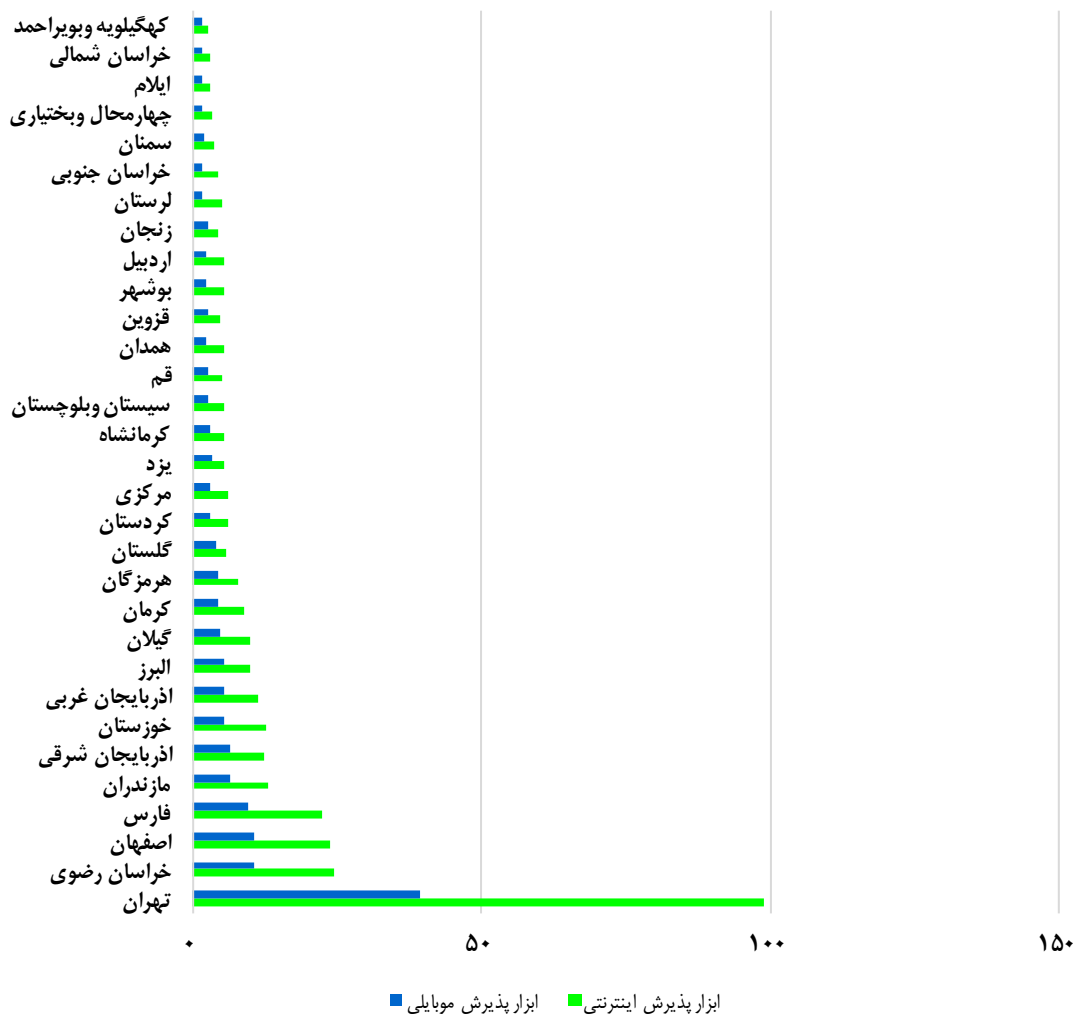
همانگونه که مشاهده می‌گردد، بیشترین تعداد سرانه کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی به ازای افراد بالای ۱۸ سال در استان‌های یزد، مازندران و بوشهر و کمترین آن به ترتیب به استان‌های سیستان و بلوچستان، لرستان و کرمانشاه تعلق گرفته است. لازم به ذکر است که به منظور انجام محاسبات سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر استان از جمعیت بالای ۱۸ سال کشور بر اساس سرشماری سال ۱۳۹۵ استفاده شده است. بر همین اساس در فروردین ۱۴۰۱،

تعداد سرانه ابزار کارتخوان فروشگاه‌های در کل کشور ۱۳۵۱/۰ عدد به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال (۱,۳۵۱ ابزار به ازای هر ۱۰,۰۰۰ فرد بالای ۱۸ سال) بوده است.

۲-۲-۴- تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی

همانطور که قبلاً ذکر شد، امکان استفاده از ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی برای انجام عملیات پرداخت الکترونیکی (بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های) به دلیل اینکه نیاز به حضور فیزیکی ابزار کارت ندارد، لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و از سایر نقاط کشور نیز امکان استفاده از خدمات این ابزارهای پذیرش میسر می‌باشد. لذا محاسبه تعداد سرانه این ابزارها برای بررسی، معنای دقیقی نداشته و تنها تعداد این ابزارها در استان‌های کشور بررسی می‌شود. شایان ذکر است که این اطلاعات بر مبنای آدرس و استان ثبت شده در اطلاعات پذیرندگان ابزار پذیرش موبایلی و ابزار پذیرش اینترنتی محاسبه شده است.

تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به تفکیک استان‌های محل استقرار پذیرندگان ثبت شده در سویچ شاپرک، در شکل ۲-۱۱ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۱ تعداد ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در استان‌های کشور - فروردین ۱۴۰۱

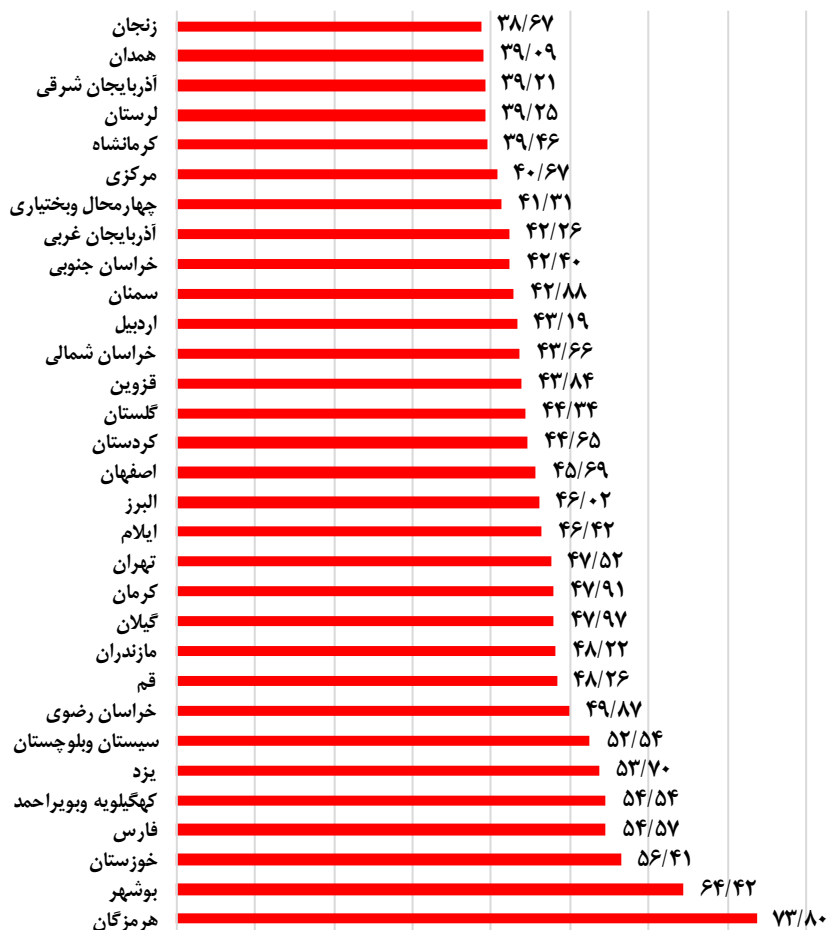
شکل ۲-۱۱ مبین آن است بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی به ترتیب در اختیار استان‌های تهران، خراسان رضوی و اصفهان می‌باشد.

۲-۲-۵- تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های

استان‌های کشور

استفاده از ابزارهای پذیرشی که در انجام عملیات پرداخت الکترونیکی نیازی به ارائه فیزیک کارت بانکی ندارد (یعنی ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی) بر خلاف کارتخوان فروشگاه‌های لزوماً به منطقه و یا استان خاصی تعلق نداشته و انجام تراکنش به وسیله این ابزارها (که هر یک از پذیرندگان آن به یک استان خاص تعلق

دارند) از نقاط مختلف کشور امکان پذیر است. به همین دلیل شکل زیر به منظور نمایش تعداد سرانه تراکنش‌ها صرفاً برای ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (که موقعیت محلی برای آن معنی دار بوده) در استان‌های مختلف برای فروردین ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۲ تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان - فروردین ۱۴۰۱

همانطور که در شکل ۲-۱۲ ملاحظه می‌شود استان‌های هرمزگان، بوشهر و خوزستان در سه جایگاه برتر تعداد سرانه تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های ازای افراد بالای ۱۸ سال در هر استان، قرار گرفته‌اند و زنجان، همدان و آذربایجان شرقی کمترین تعداد سرانه تراکنش‌های این ابزار را در فروردین ۱۴۰۱ داشته‌اند.

۳-۲- شاخص‌های پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها

در این قسمت به بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها پرداخته می‌شود. بدین منظور ابتدا دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزار پذیرش به تفکیک ارائه شده و سپس نسبت دهکی برای کل ابزارهای پذیرش و نیز دهک‌های قیمتی به تفکیک هر خدمت و به طور هم‌زمان به تفکیک نوع ابزار ارائه می‌شود.

۲-۳-۱- دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزارهای پذیرش شبکه

در این بخش از گزارش شکل دامنه مبلغی تراکنش‌های هر سه ابزارهای پذیرش یعنی "کارتخوان فروشگاه‌ها"، "ابزار پذیرش موبایلی" و "ابزار پذیرش اینترنتی" در فروردین ۱۴۰۱ ترسیم شده و مورد بررسی قرار می‌گیرد. بر اساس شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ترسیم شده است. این بازه‌ها با توجه به نحوه محاسبه کارمزد بانک پذیرنده تقسیم‌بندی شده‌اند، چراکه سهم کارمزدی بانک پذیرنده به ازای تراکنش‌های با مبالغ:

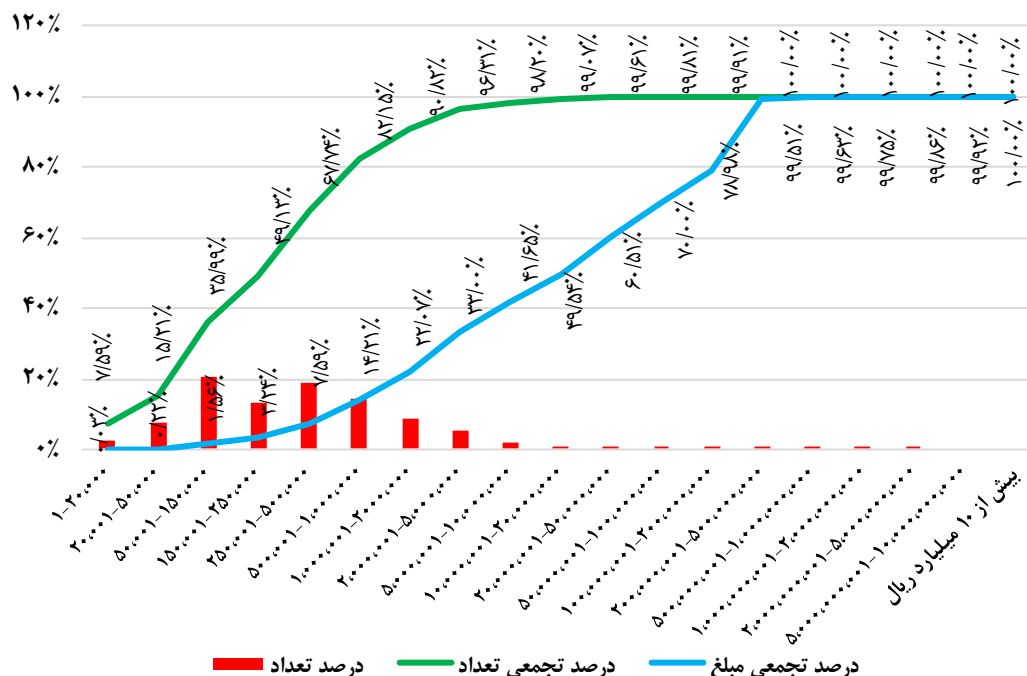
- زیر ۵۰,۰۰۰ ریال
- بین ۵۰,۰۰۱ ریال تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال
- بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال

محاسبه می‌گردد.

سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۴/۸۳ درصد می‌باشد. همانگونه که از اطلاعات موجود در شکل ۲-۱۳ مشخص است در فروردین ۱۴۰۱:

- بیشترین تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها دارای مبلغی بین ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال بوده است.
- ۱۰/۳۸ درصد تعداد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال را داشته‌اند.
- ۳۳/۹۱ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال بوده‌اند.

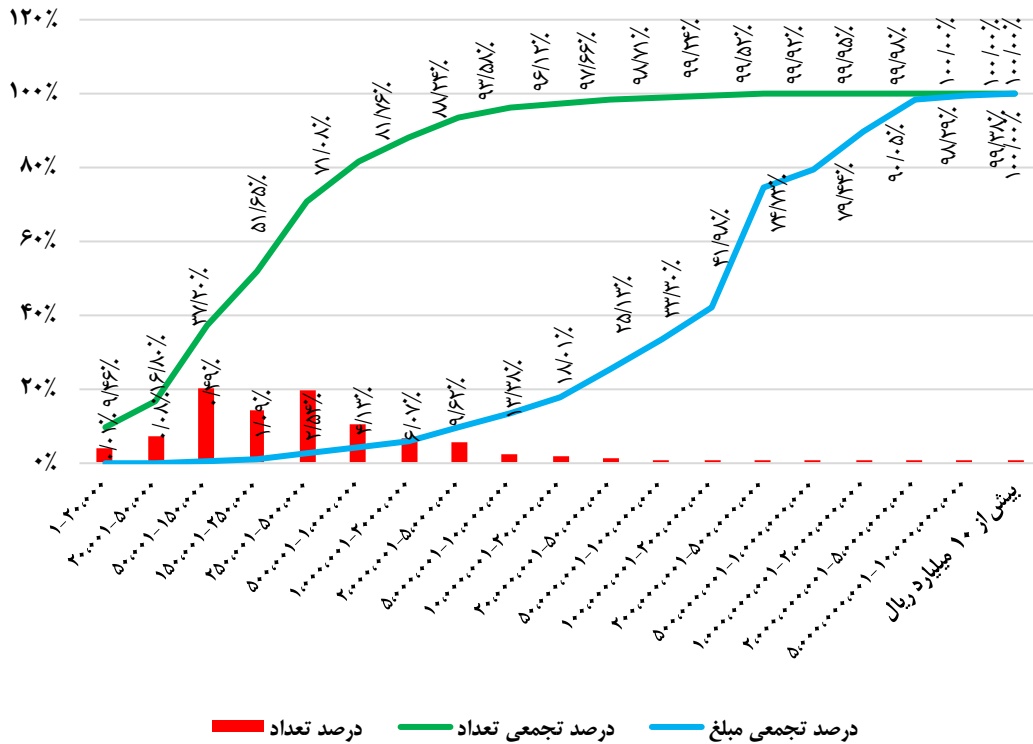
● ۵۰/۸۷ درصد تراکنش‌ها با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۰ ریال انجام گرفته‌اند.

شکل ۲-۱۳ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱

در فروردین ماه ۱۴۰۱، تعداد تراکنش‌های با مبلغ زیر ۵۰,۰۰۰ ریال در ابزار کارتخوان فروشگاه‌های برابر با ۳۰۶,۲۴۸,۲۵۵ عدد تراکنش بوده است. همچنین تعداد تراکنش‌های با مبلغ بین ۵۰,۰۰۱ ریال و ۲۵۰,۰۰۰ ریال برابر با ۱,۰۰۰,۱۵۰,۲۷۷ عدد تراکنش بوده و کل تعداد تراکنش‌های با مبلغ بالای ۲۵۰,۰۰۱ ریال برابر با ۱,۵۰۰,۳۲۱,۱۵۰ عدد تراکنش می‌باشد. با توجه به نمودار دامنه مبلغی ابزار کارتخوان فروشگاه‌های می‌توان بیان نمود که نزدیک به ۹۱/۴۸ درصد تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های دارای مبلغ کمتر از ۵ میلیون ریال می‌باشد.

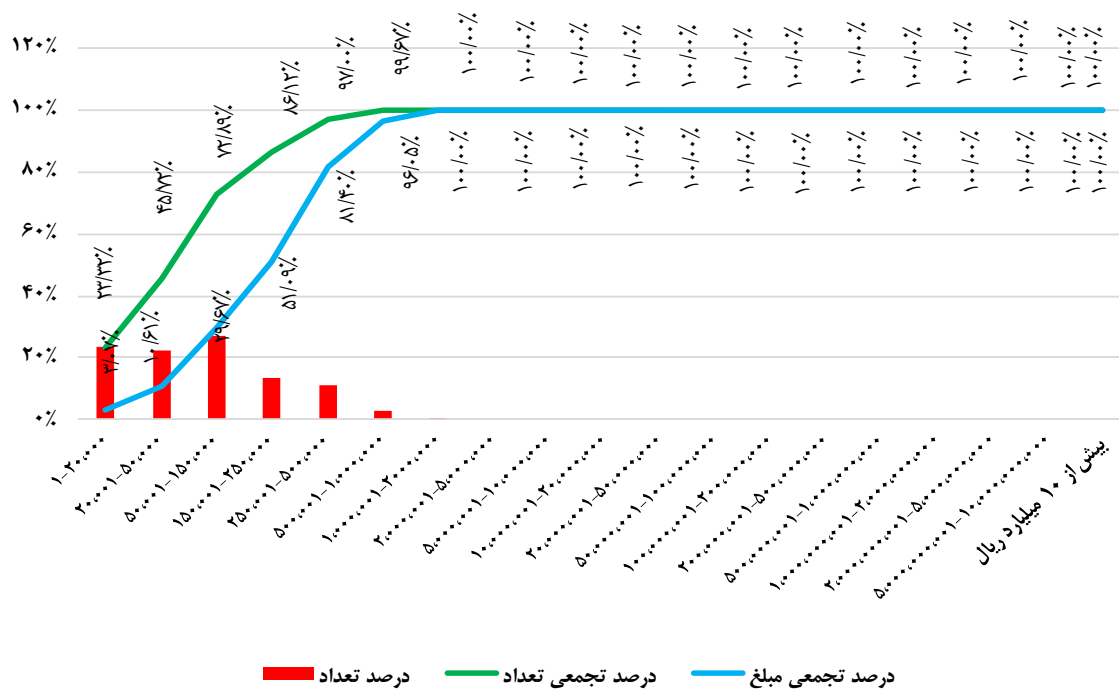
شکل ۲-۱۴ ترسیم‌کننده دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی است. سهم تراکنش‌های مانده‌گیری از کل تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی ۵/۲۶ درصد می‌باشد.

شکل ۲-۱۴ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱

دامنه مبلغی تراکنش‌های انجام شده توسط ابزار پذیرش اینترنتی، مبین آن است بیشترین تعداد تراکنش‌ها در بازه ۵۰,۰۰۱ تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال قرار گرفته‌اند و این بازه ۲۰/۴۱ درصد از کل تراکنش‌ها را در بر می‌گیرد. در این ابزار پذیرش حدود ۴۶/۴۰ درصد کل تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۵۰,۰۰۰ هزار ریال هستند.

شکل ۲-۱۵ نیز دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را نمایش می‌دهد.

شکل ۲-۱۵ دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایل (بر حسب ریال) - فروردین ۱۴۰۱

در بررسی شکل ۲-۱۵ که مربوط به دامنه مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد، شرایط کاملاً متفاوت با ابزار پذیرش اینترنتی و کارتخوان فروشگاهی بوده است، به نحوی که ۳۳/۳۲ درصد مجموع تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۲۰،۰۰۰ ریال و ۴۵/۳۳ درصد تراکنش‌ها دارای مبلغ کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال بوده‌اند. با توجه به استفاده عموم جامعه از کارت‌های شارژ با مبلغ در حدود ۵۰،۰۰۰ ریالی و همچنین اقبال فراوان ابزار پذیرش موبایلی به منظور تهیه کارت‌های شارژ اپراتورهای مختلف، می‌توان حضور حداکثری تراکنش‌های موبایلی در دامنه مبلغی کمتر از ۵۰،۰۰۰ ریال را توجیه نمود. شایان ذکر است که با توجه به ممنوعیت ارائه خدمت خرید کالا و خدمات با استفاده از ابزار پذیرش موبایلی در دی ماه ۱۳۹۴ از سوی بانک مرکزی ج.ا.ا.، شکل فوق صرفاً نمایشی از دامنه مبلغی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. نکته قابل توجه در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه توسط ابزار پذیرش موبایلی، اعمال محدودیت سقف مبلغی ۲ میلیون ریالی می‌باشد که شکل ۲-۱۵ به خوبی نمایانگر انجام تراکنش‌ها با مبلغ حداکثر تا این سقف می‌باشد.

۲-۳-۲- نسبت متوسط ارزش دهک دهم به دهک اول تراکنش‌ها

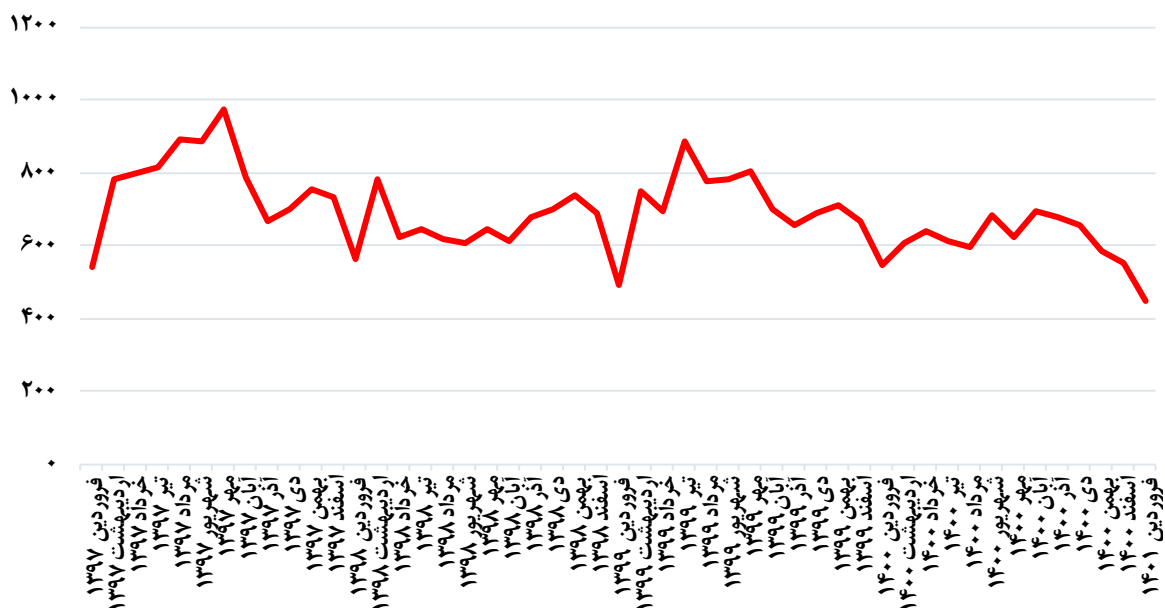
در این بخش شاخص نسبت دهکی ۱۲ به منظور اندازه‌گیری متوسط مبلغ تراکنش‌های دهک‌های تراکنشی شاپرک محاسبه می‌گردد. محاسبه این نسبت برای مبلغ تراکنش‌ها، بیانگر توزیع نابرابر مبلغی تراکنش‌های پرداخت الکترونیک کارت می‌باشد که روند غیر متمرکز آن بیانگر تغییر ارزش تراکنش‌های این شبکه همراه با تغییرات اقتصادی جامعه می‌باشد. جدول ۲-۱۲ شاخص نسبت دهکی مبلغ تراکنش‌های شبکه شاپرک را در فروردین ماه ۱۴۰۱ در مقایسه با ماه گذشته و نیز ماه مشابه سال ۱۳۹۹ ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۴ مقایسه تغییرات ماهانه و نقطه به نقطه شاخص نسبت دهکی

مقایسه نقطه به نقطه		مقایسه ماهانه		مقایسه نسبت دهکی		
درصد تغییرات	فروردین ۱۴۰۱	فروردین ۱۴۰۰	درصد تغییرات		فروردین ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۰
۱۲/۷۰٪	۱۴,۲۵۶,۳۴۳	۱۲,۶۴۹,۸۲۷	-۱۸/۶۸٪	۱۴,۲۵۶,۳۴۳	۱۷,۵۳۱,۵۳۷	میانگین مبلغ تراکنش دهک دهم (ریال)
۳۷/۳۸٪	۳۱,۸۲۴	۲۳,۱۶۵	۰/۲۰٪	۳۱,۸۲۴	۳۱,۷۵۹	میانگین مبلغ تراکنش دهک اول (ریال)
-۱۷/۹۶٪	۴۴۷/۹۸	۵۴۶/۰۷	-۱۸/۸۵٪	۴۴۷/۹۸	۵۵۲/۰۱	نسبت دهکی

ملاحظه می‌شود که نسبت دهکی در مقایسه نقطه به نقطه رشد ۱۷/۹۶- درصدی و در قیاس ماهانه نیز رشد ۱۸/۸۵- درصدی داشته است. در قیاس ماهانه، متوسط مبلغی تراکنش‌های دهک دهم رشد ۱۸/۶۸- درصدی و متوسط مبلغی دهک اول نیز رشد ۰/۲۰ درصدی را تجربه نموده است که در نهایت منجر به رشد ۱۸/۸۵- درصدی نسبت متوسط قیمت دهک دهم به دهک اول در قیاس ماهانه شده است.

^{۱۲} تراکنش‌های دوره مورد بررسی بر اساس مبلغ مرتب شده، به ۱۰ دهک با تعداد تراکنش مساوی تقسیم و مورد بررسی قرار گرفته است.

شکل ۲-۱۶ روند نسبت متوسط مبالغ دهک دهم به دهک اول قیمتی

با توجه به شکل ۲-۱۶، نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته روند کاهشی داشته است، به طوری که نسبت دهکی در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند رشد $۱۰۴/۰۳$ - واحدی را تجربه نموده است.

۲-۳-۳ بررسی دهک‌های قیمتی هر خدمت به تفکیک ابزار پذیرش

در این بخش به منظور بررسی دقیق‌تر مبالغ تراکنش‌ها، دهک‌های قیمتی هر دو خدمت "خرید کالا و خدمات" و "پرداخت قبض و خرید شارژ" به ازای هر یک از ابزارهای پذیرش ارائه شده است.

جدول ۲-۱۵ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "خرید کالا و خدمات" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

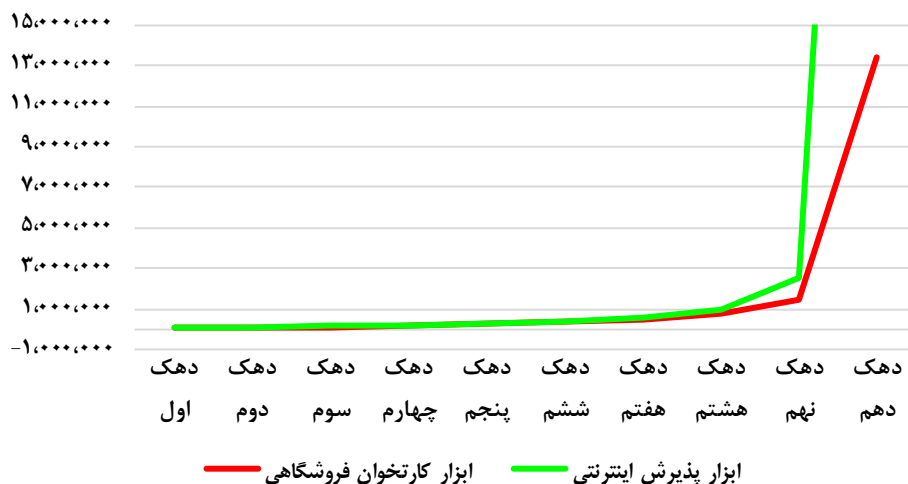
جدول ۲-۱۵ متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت خرید کالا و خدمات به ازای هر ابزار پذیرش

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)		دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۳۴,۸۰۷/۲۸	۳۳,۰۷۸/۹۱	دهک اول
۸۷,۰۲۳/۲۵	۷۵,۴۶۰/۵۹	دهک دوم
۱۳۵,۷۲۷/۵۸	۱۱۹,۸۷۹/۶۳	دهک سوم
۱۹۹,۱۶۷/۷۳	۱۷۹,۰۴۴/۹۹	دهک چهارم
۲۷۷,۰۷۸/۴۲	۲۵۶,۶۱۴/۲۳	دهک پنجم
۳۷۴,۰۵۰/۸۹	۳۵۹,۷۷۹/۲۵	دهک ششم
۵۴۹,۶۱۲/۹۳	۵۱۸,۳۱۳/۵۴	دهک هفتم
۹۹۷,۴۹۳/۲۲	۷۹۲,۲۳۳/۰۲	دهک هشتم
۲,۵۱۷,۹۹۶/۵۹	۱,۴۰۶,۵۸۹/۲۲	دهک نهم
۶۳,۵۴۶,۲۲۱/۷۰	۱۳,۴۲۳,۰۶۷/۰۳	دهک دهم

* ارائه خدمت خرید کالا و خدمات از طریق ابزار پذیرش موبایلی ممنوع و متوقف شده است.

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که متوسط مبلغ تراکنش‌های خرید کالا و خدمات در دهک آخر قیمتی در ابزار پذیرش اینترنتی بالاتر از ابزار کارتخوان فروشگاهی است، این امر مؤید این موضوع است که ابزار پذیرش اینترنتی ابزار مطلوب انجام تراکنش‌های خرید در دهک دهم می‌باشد. در خدمت خرید کالا و خدمات اعداد جدول مبین آن است که به طور متوسط ۸۰ درصد تراکنش‌ها (۸ دهک) در ابزارهای کارتخوان فروشگاهی و اینترنتی مربوط به خرید کالا و خدمات با مبلغ کمتر از ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است.

اطلاعات جدول ۲-۱۵ در شکل ۲-۱۷ برای مقایسه بهتر ترسیم شده است.

شکل ۲-۱۷ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت خرید کالا و خدمات - فروردین ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۷ به علت نمایش بهتر، متوسط مبلغ دهک دهم به ۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. در این ماه متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های خرید کالا و خدمات توسط ابزار پذیرش اینترنتی ۶۳,۵۴۶,۲۲۱/۷۰ ریال بوده است.

جدول ۲-۱۶ اطلاعات مربوط به متوسط مبالغ هر دهک قیمتی خدمت "پرداخت قبض و خرید شارژ" را به تفکیک ابزارهای پذیرش ارائه نموده است.

جدول ۲-۱۶ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه به ازای هر ابزار پذیرش

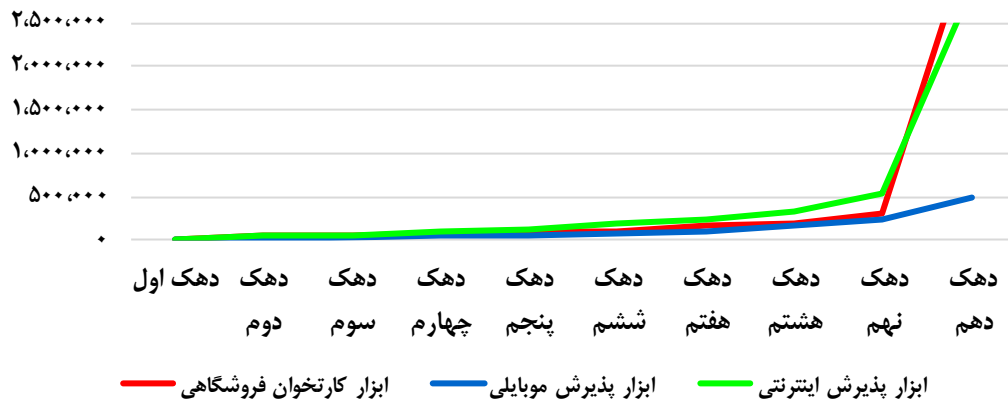
متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاهی	
۱۷,۶۰۸/۹۹	۱۱,۴۱۲/۸۷	۱۸,۶۵۵/۴۷	دهک اول
۴۳,۸۴۷/۸۴	۲۰,۰۰۰/۰۰	۴۹,۲۲۱/۱۰	دهک دوم
۵۴,۲۰۳/۰۳	۲۲,۰۸۴/۳۵	۵۰,۰۰۰/۰۰	دهک سوم
۹۵,۵۳۶/۵۹	۴۹,۴۸۵/۶۷	۷۸,۵۵۰/۲۸	دهک چهارم
۱۱۷,۱۶۸/۳۸	۵۱,۸۸۲/۳۴	۱۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک پنجم
۱۹۳,۳۲۹/۱۲	۷۳,۴۹۱/۸۸	۱۰۰,۴۱۳/۴۳	دهک ششم
۲۴۶,۰۴۶/۸۶	۱۰۳,۶۵۸/۸۹	۱۷۶,۳۶۹/۶۵	دهک هفتم

متوسط مبالغ هر دهک در هر یک از ابزارهای پذیرش (مبالغ بر حسب ریال)			دهک قیمتی
ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار کارتخوان فروشگاه	
۳۴۱,۱۸۸/۵۳	۱۷۰,۹۳۰/۴۱	۲۰۰,۰۰۰/۰۰	دهک هشتم
۵۴۲,۵۰۲/۱۹	۲۴۳,۶۹۲/۹۸	۳۰۴,۳۷۰/۵۹	دهک نهم
۲,۹۰۶,۶۵۳/۲۵	۴۹۳,۵۱۶/۹۱	۳,۵۳۰,۵۵۱/۵۷	دهک دهم

با توجه به اطلاعات جدول ۲-۱۶ به نظر می‌رسد که از ابزار کارتخوان فروشگاه و نیز ابزار پذیرش موبایلی به طور عمده برای خرید کارت‌های شارژ تلفن همراه اعتباری نیز استفاده می‌شود. به طوری که بیشترین تعداد تراکنش از نوع خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه صورت گرفته توسط کارتخوان فروشگاه، خرید کارت شارژ ۵۰,۰۰۰ و ۱۰۰,۰۰۰ و ۲۰۰,۰۰۰ ریالی بوده است که به طور متوسط ۳۰ درصد تراکنش‌های این ابزار (سه دهک قیمتی) را در بر می‌گیرد. این در حالی است که به طور متوسط ۲۰ درصد تراکنش‌های این خدمت (دو دهک قیمتی) در ابزار پذیرش موبایلی با مبلغ ۲۰,۰۰۰ و ۵۰,۰۰۰ ریالی انجام شده است. به عبارتی این طور به نظر می‌رسد که به طور متوسط به ترتیب حداقل ۳۰ و ۲۰ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه و ابزار پذیرش موبایلی مربوط به خرید کارت شارژ تلفن همراه اعتباری بوده است. مقایسه متوسط مبالغ هر دهک مبین آن است که در دهک‌های پایانی اختلاف متوسط مبالغ ابزار پذیرش اینترنتی با دو ابزار دیگر در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه قابل ملاحظه است. از جمله علل بیشتر بودن متوسط مبلغ دهک‌های مختلف در ابزار پذیرش اینترنتی، استفاده اکثر نهادهای متولی دریافت مالیات و عوارض از درگاه‌های اینترنتی می‌باشد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبالغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه را به تفکیک ابزارهای پذیرش نشان می‌دهد.

شکل ۲-۱۸ متوسط مبلغ دهک‌های قیمتی در خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ تلفن همراه - فروردین ۱۴۰۱

در شکل ۲-۱۸ به علت نمایش بهتر، دهک دهم به ۲,۵۰۰,۰۰۰ ریال محدود شده است تا اختلاف متوسط قیمت ابزارها در دهک‌های دیگر قابل تشخیص باشد. متوسط مبلغ دهک دهم خدمت پرداخت قبض و خرید شارژ در ابزار پذیرش اینترنتی حدود ۲,۹۰۶,۶۵۳/۲۵ ریال و متوسط مبلغ دهک دهم تراکنش‌های این خدمت در ابزار کارتخوان فروشگاهی در حدود ۳,۵۳۰,۵۵۱/۵۷ ریال بوده است. این در حالی است که در ابزار پذیرش موبایلی متوسط مبلغ دهک دهم حدود ۴۹۳,۵۱۶/۹۱ ریال بوده است که نسبت به دو ابزار پذیرش دیگر، به طور قابل ملاحظه‌ای کمتر است.

کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارتی

۳- کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت

ارتقای کیفیت خدمات ارائه شده اصلی‌ترین هدف شرکت‌های ارائه‌دهنده آن خدمات می‌باشد؛ چرا که ارتقای کیفیت خدمت ارائه شده افزایش مطلوبیت و رضایت‌مندی مصرف‌کننده را به دنبال خواهد داشت. شرکت شاپرک نیز در راستای وظایف نظارتی خود، به دنبال افزایش کیفیت انجام خدمات ارائه شده در شبکه و انجام صحیح پرداخت‌ها می‌باشد. کاهش خطاها و تراکنش‌های ناتمام از یک سو و افزایش دسترس‌پذیری حس شده خدمات و دسترس‌پذیری زمانی از سوی دیگر منجر به بهبود عملکرد شاپرک می‌گردد در ادامه شاخص‌هایی برای سنجش این هدف ارائه می‌گردد.

۱-۳- سهم تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها

یکی از اصلی‌ترین برنامه‌های شرکت شاپرک، تلاش برای کاهش وقوع خطاهای شبکه و افزایش نسبت تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها می‌باشد. در حال حاضر در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی، خطاها در پنج گروه "خطای صادرکنندگی"^{۱۳}، "خطای پذیرندگی"^{۱۴}، "خطای شاپرکی"^{۱۵}، "خطای کاربری"^{۱۶} و "خطای کسب و کار"^{۱۷} طبقه‌بندی می‌شوند. جدول ۱-۳ اطلاعات مربوط به تعداد تراکنش‌های موفق و ناموفق (خطا) کل شبکه شاپرک را نشان می‌دهد که این بررسی حکایت از سهم ۹۲/۶۳ درصدی تراکنش‌های موفق و ۷/۳۷ درصدی خطاهای رخ داده در فروردین ۱۴۰۱ دارد.

جدول ۱-۳ تعداد و سهم تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱

نوع تراکنش	تعداد	سهم از کل تراکنش‌ها
تراکنش‌های موفق	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۹۲/۶۳%
تراکنش‌های ناموفق	۲۵۴,۲۹۹,۲۳۴	۷/۳۷%
تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	۱۰۰/۰۰%

۲-۳- آنالیز خطاهای تراکنش‌ها

همانطور که ذکر گردید، خطاهای تراکنش‌ها انواع مختلفی دارند که اطلاعات مربوط به آمار تعدادی هر یک از انواع خطا در فروردین ۱۴۰۱ و ماه گذشته در جدول ۲-۳ ارائه شده است. اطلاعات مندرج در این جدول تغییرات مربوط به هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق را نشان می‌دهد.

^{۱۳} علت خطا بانک صادر کننده یا شبکه شتاب می‌باشد.

^{۱۴} علت خطا سوئیچ شرکت ارائه کننده خدمات پرداخت می‌باشد.

^{۱۵} علت خطا سوئیچ شرکت شاپرک می‌باشد.

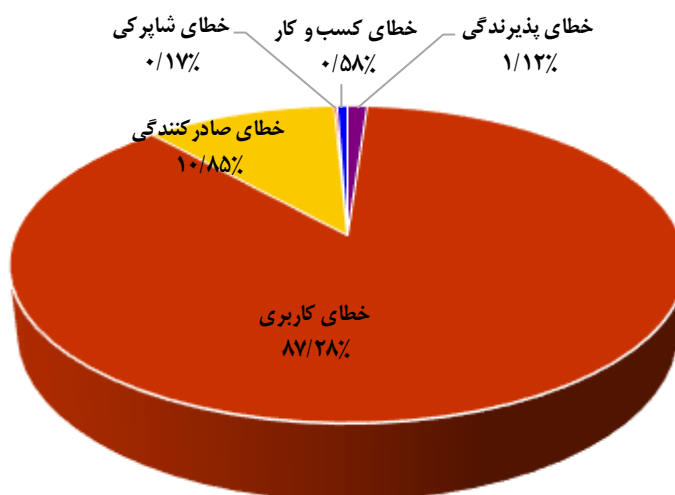
^{۱۶} علت خطا کاربران شبکه پرداخت الکترونیکی (دارندگان کارت) می‌باشد.

^{۱۷} رخداد خطا بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان می‌باشد.

جدول ۲-۳ مقایسه تعداد انواع تراکنش‌ها و خطاها - فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته

نوع تراکنش و انواع خطا	اسفند ۱۴۰۰	فروردین ۱۴۰۱	درصد تغییرات
ناموفق	خطای پذیرندگی	۴,۲۵۳,۰۵۵	۳۳/۰۸٪ -
	خطای کاربری	۲۶۵,۸۸۳,۷۷۳	۱۶/۵۳٪ -
	خطای صادرکنندگی	۶۳,۳۶۹,۸۴۳	۵۶/۴۶٪ -
	خطای شاپرکی	۵۲۲,۲۱۳	۱۷/۸۸٪ -
	خطای کسب و کار	۳,۲۸۸,۵۶۳	۵۴/۸۵٪ -
تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	۳۳۷,۳۱۷,۴۴۷	۲۵۴,۲۹۹,۲۳۴	۲۴/۶۱٪ -
موفق	تعداد کل تراکنش‌های موفق	۳,۶۰۵,۳۳۹,۹۸۴	۱۱/۳۳٪ -
	تعداد کل تراکنش‌ها	۳,۹۴۲,۶۵۷,۴۳۱	۱۲/۴۷٪ -

میزان تغییرات تعداد تراکنش‌های خطا در تمام گروه‌های خطایی در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در جدول ۲-۳ قابل ملاحظه می‌باشد.

شکل ۳-۱ سهم هر یک از انواع خطا از مجموع تراکنش‌های ناموفق - فروردین ۱۴۰۱

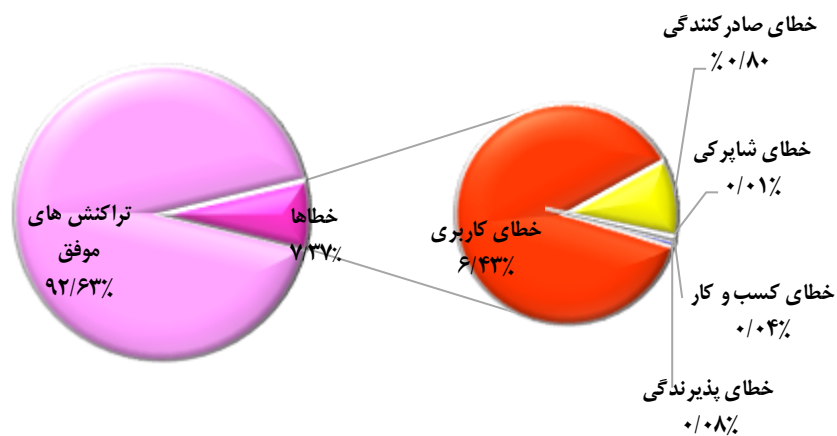
همچنین در راستای بررسی‌های انجام گرفته، اطلاعات جدول ۳-۳ حاکی از آن است که بروز خطای کاربری عمده‌ترین دلیل بروز خطاها بوده و ۸۷/۲۸ درصد از کل تراکنش‌های خطا را شامل می‌شود. این نوع خطا به

عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت (نظیر کمبود موجودی یا فراموشی رمز) می‌باشد.

جدول ۳-۳ آنالیز خطاهای رخ داده در شبکه پرداخت الکترونیک کارت - فروردین ۱۴۰۱

سهم	تعداد	نوع تراکنش و انواع خطا	
۹۲/۶۳٪	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	تراکنش‌های موفق	موفق
۰/۰۸٪	۲,۸۴۶,۰۰۳	خطای پذیرندگی	ناموفق
۶/۴۳٪	۲۲۱,۹۴۶,۱۹۶	خطای کاربری	
۰/۸۰٪	۲۷,۵۹۳,۴۶۵	خطای صادرکنندگی	
۰/۰۱٪	۴۲۸,۸۳۳	خطای شاپرکی	
۰/۰۴٪	۱,۴۸۴,۷۳۷	خطای کسب و کار	
۱۰۰/۰۰٪	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	تعداد کل تراکنش‌ها	

در ادامه اطلاعات جدول ۳-۳ در شکل ۲-۳ به تصویر کشیده شده و سهم هر یک از انواع تراکنش‌های موفق و ناموفق از کل تراکنش‌ها در شکل آمده است.

شکل ۲-۳ سهم هر یک از انواع تراکنش‌های ناموفق و تراکنش‌های موفق از کل تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۳-۲ ملاحظه می‌شود، کمترین سهم در تراکنش‌های خطادار مربوط به خطای شاپرکی با سهم ۰/۰۱ درصدی از کل تراکنش‌ها بوده است. این نوع خطا سهم ۰/۱۷ درصدی را در بین تراکنش‌های خطادار داشته که در شکل ۳-۱ نشان داده شده است.

جهت بررسی تغییرات تراکنش‌های خطا در دو ماه متوالی بهتر است سهم انواع خطا نسبت به کل تراکنش‌های صورت گرفته در ماه مورد نظر، مورد قیاس قرار گیرد. لذا تغییر سهم تراکنش‌های خطا در فروردین ۱۳۹۹ نسبت به ماه گذشته در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

جدول ۳-۴ قیاس سهم هر یک از انواع خطا - فروردین ۱۳۹۹ و ماه گذشته

تغییر سهم	سهم از کل تراکنش‌ها فروردین ۱۴۰۱	سهم از کل تراکنش‌ها اسفند ۱۴۰۰	نوع تراکنش و انواع خطا	
-۰/۰۲۵%	۰/۰۸%	۰/۱۱%	خطای پذیرندگی	ناموفق
-۰/۳۱۳%	۶/۴۳%	۶/۷۴%	خطای کاربری	
-۰/۸۰۸%	۰/۸۰%	۱/۶۱%	خطای صادرکنندگی	
-۰/۰۰۱%	۰/۰۱%	۰/۰۱%	خطای شاپرکی	
-۰/۰۴۰%	۰/۰۴%	۰/۰۸%	کسب و کار	
-۱/۱۸۷%	۷/۳۷%	۸/۵۶%	تعداد کل تراکنش‌های ناموفق	موفق
۱/۱۸۷%	۹۲/۶۳%	۹۱/۴۴%	تعداد کل تراکنش‌های موفق	
-	۱۰۰/۰۰%	۱۰۰/۰۰%	تعداد کل تراکنش‌ها	

اطلاعات جدول ۳-۴ مبین کاهش سهم گروه‌های خطایی پذیرندگی، کاربری و کسب و کار در مقابل افزایش سهم تراکنش‌های گروه خطایی پذیرندگی از کل تراکنش‌های فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه می‌باشد.

۳-۳- دسترسی پذیری حس شده خدمات

یکی از دلایل وجودی شرکت شاپرک و از مهم‌ترین اهداف آن، بهبود امکان دسترسی به خدمات و انجام تراکنش موفق در هر زمانی می‌باشد. برای سنجش میزان تحقق این هدف، شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات تعریف شده که سهم تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه یا تراکنش‌های موفق سیستمی سوئیچ شاپرک را از کل تراکنش‌ها محاسبه می‌کند. در ادامه اطلاعات مربوط به شاخص دسترسی پذیری حس شده خدمات در جدول ۳-۵ ارائه شده است.

جدول ۳-۵ دسترسی پذیری حس شده خدمات شاپرک و کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی

فروردین ۱۴۰۱		اسفند ۱۴۰۰		فروردین ۱۴۰۰		تراکنش‌های موفق
دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش	دسترس پذیری حس شده	تعداد تراکنش‌ها	
۹۹/۰۶٪	۳,۴۱۸,۸۰۱,۱۷۱	۹۸/۱۹٪	۳,۸۷۱,۲۲۳,۷۵۷	۹۹/۱۸٪	۳,۰۲۱,۷۱۹,۸۴۷	تراکنش‌های موفق سیستمی کل شبکه پرداخت ^{۱۸}
۹۹/۹۹٪	۳,۴۵۰,۷۲۵,۳۷۶	۹۹/۹۹٪	۳,۹۴۲,۱۳۵,۲۱۸	۹۹/۹۸٪	۳,۰۴۶,۱۴۲,۳۳۳	تراکنش‌های موفق سیستمی شاپرکی ^{۱۹}
-	۳,۴۵۱,۱۵۴,۲۰۹	-	۳,۹۴۲,۶۵۷,۴۳۱	-	۳,۰۴۶,۶۰۰,۲۹۴	تعداد کل تراکنش

جدول ۳-۵ مبین در دسترس بودن ۹۹/۹۹ درصدی خدمات شرکت شاپرک در فروردین ۱۴۰۱ می‌باشد که نسبت به فروردین ۱۴۰۰ تغییر ۰/۰۰۳ درصدی و نسبت به اسفند ۱۴۰۰ رشد ۰/۰۰۱ درصدی داشته است.

^{۱۸} تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

^{۱۹} تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

۳-۴ - آنالیز تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه

شاخص میزان تراکنش‌های ناتمام^{۲۰} رخ داده در شبکه الکترونیک پرداخت کارتی و روند آن در طول زمان، یکی از شاخص‌هایی است که بر کیفیت انجام عملیات و رضایت از شبکه پرداخت اثرگذار است. لذا می‌بایست نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها روندی کاهشی داشته باشد. جدول ۳-۶ مقادیر این شاخص را ارائه نموده است.

جدول ۳-۶ درصد تراکنش‌های ناتمام رخ داده در شبکه پرداخت شاپرک - اسفند و فروردین ماه ۱۴۰۱

تغییرات	فروردین ۱۴۰۱	اسفند ۱۴۰۰	تراکنش‌های ناتمام
۸/۹۰٪	۳۱۸,۵۴۵	۲۹۲,۵۲۳	تعداد تراکنش‌های ناتمام
-۱۱/۳۳٪	۳,۱۹۶,۸۵۴,۹۷۵	۳,۶۰۵,۳۳۹,۹۸۴	تعداد کل تراکنش‌ها
۰/۰۰۱۹٪	۰/۰۱۰٪	۰/۰۰۸٪	نسبت تعداد تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌ها

*در گزارش‌های پیشین، از عنوان "تراکنش معوق" به جای "تراکنش ناتمام" استفاده شده بود

همانطور که در جدول ۳-۶ ملاحظه می‌شود تعداد تراکنش‌های ناتمام فروردین ماه نسبت به اسفند ماه با رشد ۸/۹۰ درصدی همراه بوده است. همزمان با رشد ۱۱/۳۳- درصدی تعداد تراکنش‌های موفق در فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه، تعداد تراکنش‌های ناتمام نیز در این دوره با افزایش همراه بوده است. نسبت تراکنش‌های ناتمام به کل تراکنش‌های موفق در این ماه نسبت به ماه گذشته افزایش ۰/۰۰۱۹ درصدی را تجربه نموده است.

^{۲۰} تراکنش دارنده‌ی کارت که موفق کاربری بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است).

**بررسی عملکرد کلی شرکتهای
ارائه دهنده خدمات پرداخت**

۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت

شاخص‌های معرفی شده در این بخش، گستره فعالیت هر یک از شرکت‌های PSP را در صنعت پرداخت الکترونیکی نشان می‌دهند که آگاهی از آن برای نهاد نظارتی شاپرک جزو ملزومات به‌شمار می‌رود؛ چرا که این نهاد سیاستگذار و ناظر می‌بایست به خوبی از نقش و سطح فعالیت هر یک از شرکت‌های مزبور اطلاع داشته باشد تا با نظارت بر عملکرد آن‌ها بتواند در هدایت صنعت پرداخت الکترونیک ایفای نقش نماید. همچنین این شاخص‌ها کمک شایان توجهی به مطالعه بازار هریک از شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت خواهد نمود.

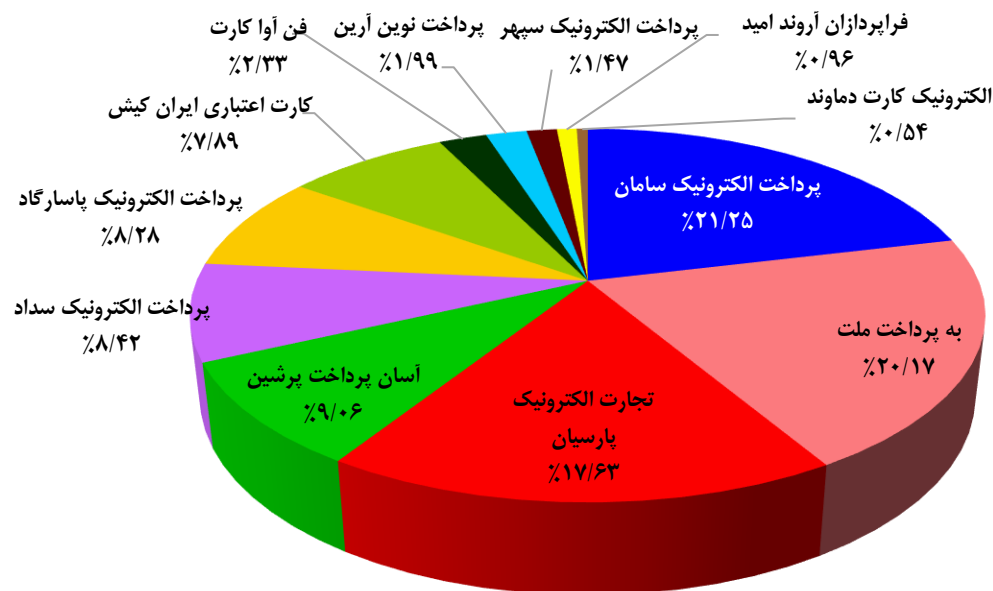
در این بخش عملکرد شرکت‌های PSP در دو حوزه اصلی مورد بررسی قرار می‌گیرد که اولین حوزه عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت را مورد بررسی قرار داده و در بخش دوم به‌طور ویژه عملکرد این شرکت‌ها در بازار کارتخوان فروشگاهی تحلیل می‌شود.

۱-۴- بررسی عملکرد کلی شرکت‌های PSP

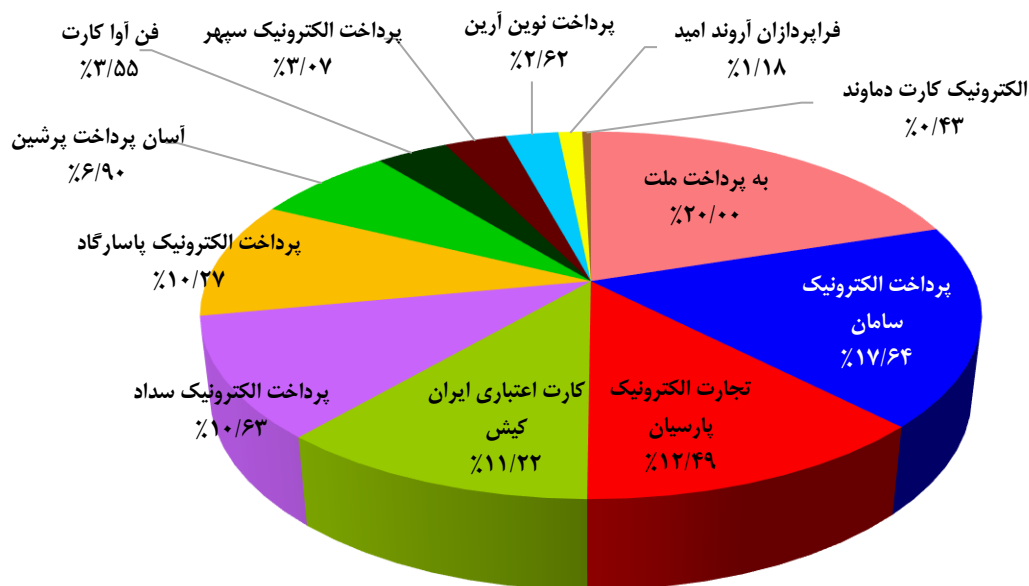
به منظور رصد وضعیت کنونی صنعت پرداخت الکترونیکی کارت کشور و ترسیم مسیر حرکت آتی بازار آن و همچنین کمک به تعیین سیاست‌های توسعه‌ی بازار و نظارت بر آن، می‌بایست شاخص‌هایی تعریف و روند تغییرات آن بررسی گردد. در این بخش از گزارش سعی گردیده است تا با مطالعه‌ی شاخص‌های عملکرد تعدادی و مبلغی شرکت‌ها در کل و همچنین به تفکیک هریک از ابزار پذیرش و نوع سرویس، تصویری کلی از وضعیت آن‌ها در صنعت پرداخت الکترونیکی کارت ترسیم شود. در پایان نیز عملکرد هریک از شرکت‌های PSP در رخدادهای تراکنش‌های خطا مورد بررسی قرار می‌گیرد.

۱-۱-۴- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های حوزه پرداخت الکترونیک کارت

سهم تعدادی و مبلغی هر یک از شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از کل تراکنش‌های بازار خدمات پرداخت الکترونیک کاردتی، در دو شکل ۱-۴ و شکل ۲-۴ ترسیم شده است.

شکل ۱-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر تعداد تراکنش‌ها - فروردین ۱۴۰۱

شکل ۲-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از نظر مبلغ تراکنشها - فروردین ۱۴۰۱

در شاخص سهم تعدادی تراکنشها، شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با سهم ۲۱/۲۵ درصدی همچنان جایگاه اول را به خود اختصاص داده است. در مولفه‌ی سهم مبلغی نیز همانند گذشته شرکت "به پرداخت ملت" با اختصاص سهم ۲۰/۰۰ درصدی از مبلغ تراکنشها، بیشترین سهم را به خود اختصاص داده است. در این ماه اختلاف سهم مبلغی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" - دومین شرکت بازار - با این شرکت حدود ۲ درصد است. این شاخص در مولفه تعدادی رقم معادل با ۱/۰۸ درصد گزارش می‌شود.

مقایسه دو شکل بالا با شکل‌های مشابه در گزارش اسفند ماه سال ۱۴۰۰ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جایجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جایجایی بین شرکتها رخ نداده است.

۴-۱-۲- سهم شرکتهای PSP از بازار تراکنشهای هر یک از

ابزارهای پذیرش

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکتهای PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنشهای هر شرکت به تفکیک ابزار پذیرش مورد بررسی قرار

می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ در جدول ۱-۴ ارائه شده است.

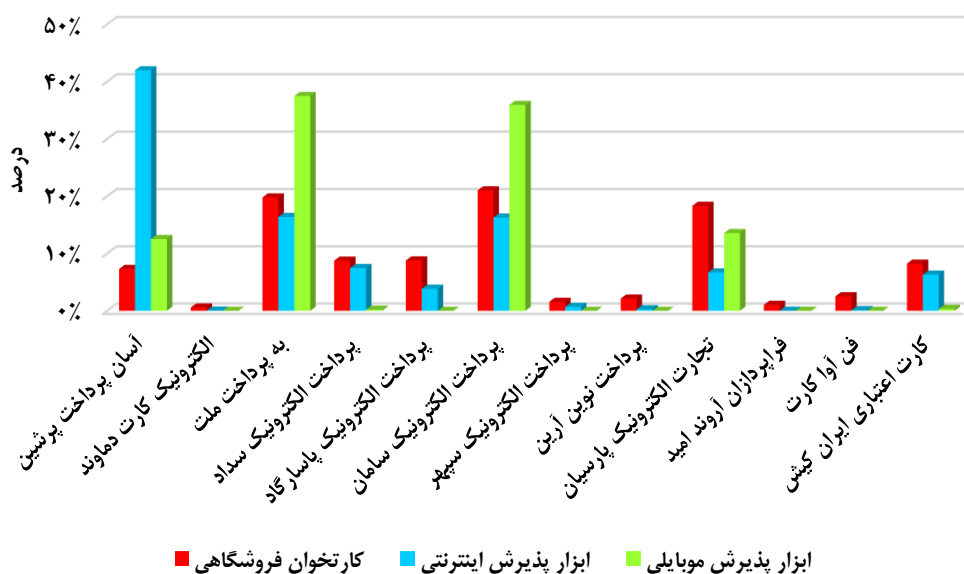
شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در فروردین ماه با پوشش ۲۱/۰۰ درصد از بازار تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها، همانند ماه گذشته بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کسب ۴۱/۹۷ درصد از سهم بازار تراکنش‌های اینترنتی، به‌عنوان ارائه‌دهنده‌ی خدمات به بیشترین تعداد تراکنش‌های مذکور محسوب می‌شود. شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۳۷/۴۸ درصدی از سهم تعدادی تراکنش‌های موبایلی به‌عنوان دارنده‌ی بالاترین سهم در بازار تراکنش‌های موبایلی شناخته شده است.

جدول ۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۷/۱۹٪	۷/۳۰٪	-۰/۱۱٪	۴۴/۰۵٪	۴۱/۹۷٪	-۲/۰۹٪	۱۳/۵۹٪	۱۲/۵۲٪	-۱/۰۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۰٪	۰/۵۸٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۳٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۹/۱۸٪	۱۹/۷۷٪	-۰/۵۹٪	۱۵/۱۵٪	۱۶/۳۸٪	۱/۲۳٪	۳۵/۲۶٪	۳۷/۴۸٪	۲/۲۲٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۶۹٪	۸/۷۵٪	-۰/۰۶٪	۷/۲۳٪	۷/۴۶٪	۰/۲۳٪	۰/۱۴٪	۰/۱۹٪	۰/۰۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۹/۱۴٪	۸/۷۸٪	-۰/۳۶٪	۳/۶۸٪	۳/۸۴٪	۰/۱۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۶۷٪	۲۱/۰۰٪	-۰/۳۳٪	۱۵/۲۵٪	۱۶/۲۶٪	۱/۰۱٪	۳۵/۵۵٪	۳۵/۹۲٪	۰/۳۷٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۶۶٪	۱/۵۶٪	-۰/۱۰٪	۰/۷۰٪	۰/۶۸٪	-۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۲۶٪	۲/۱۴٪	-۰/۱۱٪	۰/۳۰٪	۰/۲۶٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسپان	۱۸/۱۲٪	۱۸/۳۲٪	۰/۲۰٪	۶/۹۵٪	۶/۶۹٪	-۰/۲۵٪	۱۴/۴۹٪	۱۳/۵۶٪	-۰/۹۳٪
فراپردازان آروند امید	۱/۱۰٪	۱/۰۴٪	-۰/۰۶٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۲/۷۱٪	۲/۵۲٪	-۰/۱۸٪	۰/۱۰٪	۰/۱۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۶۸٪	۸/۲۳٪	-۰/۴۵٪	۶/۵۳٪	۶/۳۱٪	-۰/۲۳٪	۰/۹۷٪	۰/۳۳٪	-۰/۶۵٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها با ۰/۵۹ درصد افزایش به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" با رقم ۲/۰۹ درصد کاهش، بالاترین اختلاف را بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی نیز نشان می‌دهد. بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی با رقم ۲/۲۲ درصد افزایش به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد.

سهام شرکت‌های مختلف ارائه دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در شکل ۳-۴ نمایش داده شده است.

شکل ۳-۴ سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱

سهام مبلغی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار ابزارهای پذیرش برای دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ در جدول ۲-۴ ارائه شده است. در این ماه همچنان شرکت "به پرداخت ملت" با پوشش ۱۸/۶۸ درصدی از مبالغ بازار کارتخوان فروشگاهی، بالاترین سهم را در اختیار خود دارد. همچنین شرکت پرداخت الکترونیک سامان در فروردین ماه با رقمی معادل ۳۲/۴۹ درصد بخش قابل توجهی از بازار مبلغی تراکنش‌های اینترنتی را کسب نموده است. این شرکت در ابزار پذیرش موبایلی نیز با پوشش ۴۰/۴۸ درصدی، سهم عمده‌ای از بازار مبلغی تراکنش‌های این ابزار را پشتیبانی می‌نماید.

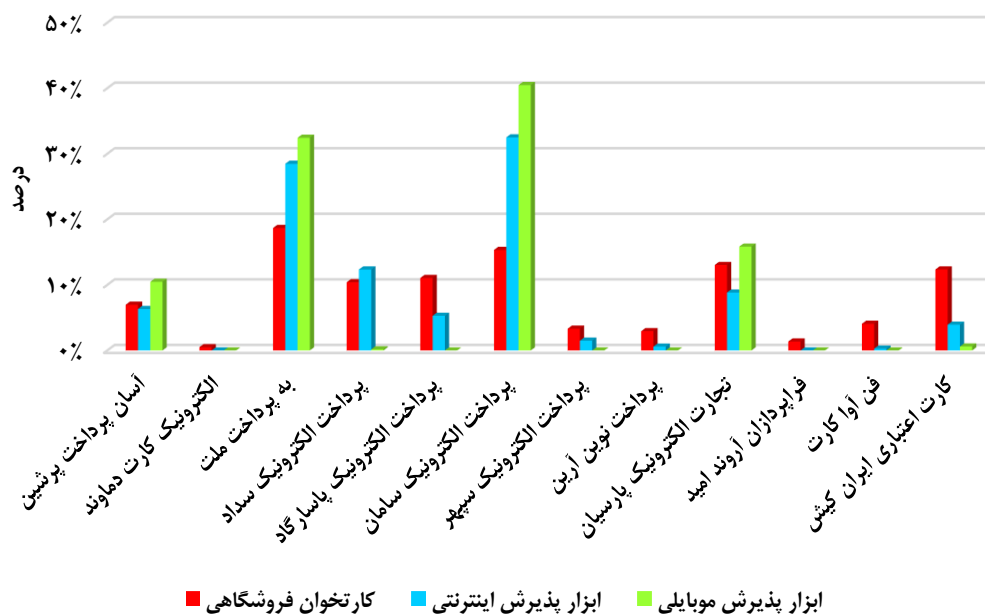

جدول ۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هریک از ابزارهای پذیرش - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از مبلغ تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۷۹٪	۶/۹۸٪	۰/۱۹٪	۶/۳۴٪	۶/۳۳٪	-۰/۰۳٪	۱۰/۹۴٪	۱۰/۴۸٪	-۰/۴۶٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۴۶٪	۰/۴۹٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۸/۴۸٪	۱۸/۶۸٪	۰/۲۰٪	۳۰/۰۳٪	۲۸/۴۷٪	-۱/۵۶٪	۲۹/۷۶٪	۳۲/۴۴٪	۲/۶۸٪
پرداخت الکترونیک سداد	۱۰/۴۳٪	۱۰/۴۰٪	-۰/۰۳٪	۱۲/۰۵٪	۱۲/۳۴٪	۰/۳۰٪	۰/۱۰٪	۰/۱۶٪	۰/۰۶٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۱/۱۵٪	۱۱/۰۶٪	-۰/۰۹٪	۴/۴۰٪	۵/۲۸٪	-۰/۱۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۹۲٪	۱۵/۳۳٪	۰/۴۱٪	۲۹/۵۵٪	۳۲/۴۹٪	۲/۹۴٪	۴۰/۴۸٪	۴۰/۴۸٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۳۹٪	۳/۳۲٪	-۰/۰۷٪	۱/۷۶٪	۱/۴۹٪	-۰/۲۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت نوین آراین	۲/۹۴٪	۲/۹۴٪	۰/۰۰٪	۰/۶۵٪	۰/۵۸٪	-۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
تجارت الکترونیک پارسین	۱۲/۹۱٪	۱۳/۰۳٪	۰/۱۳٪	۹/۸۴٪	۸/۸۳٪	-۱/۰۱٪	۱۶/۸۲٪	۱۵/۸۳٪	-۰/۹۹٪
فرپردازان آروند امید	۱/۳۳٪	۱/۳۶٪	۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
فن آوا کارت	۴/۶۰٪	۴/۰۶٪	-۰/۵۴٪	۰/۳۰٪	۰/۲۷٪	-۰/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۶۰٪	۱۲/۳۶٪	-۰/۲۵٪	۵/۰۹٪	۳/۹۳٪	-۱/۱۷٪	۱/۸۹٪	۰/۶۰٪	-۱/۲۹٪

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های نسبت به ماه گذشته با کاهش ۰/۵۴ درصدی به شرکت "فن آوا کارت" تعلق دارد. همچنین شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" در ابزار پذیرش اینترنتی با افزایش ۲/۹۴ درصدی، بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۲/۶۸ درصد افزایش بیشترین اختلاف سهم در مبلغ تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی را داشته است.

لازم به توضیح است تغییرات سهم مبلغی تراکنش‌های شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در مقایسه با سهم تعدادی لزوماً همسو نبوده و حتی میزان آن‌ها نیز هم اندازه نیستند. شکل ۴-۴ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را در فروردین ۱۴۰۱ نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۴ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که در ماه جاری عملکرد شرکت‌های "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" به گونه‌ای بوده که کمترین مبلغ و تعداد تراکنش‌های ابزارهای پذیرش مختلف را به خود اختصاص داده‌اند.

۴-۱-۳- سهم شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه سرمایه‌گذاری هر شرکت PSP در سرویس‌های خدمات پرداخت می‌شود. در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از شرکت‌ها به تفکیک نوع سرویس مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم تعدادی تراکنش‌های هر یک از شرکت‌های PSP از بازار تراکنش‌های هر سرویس برای دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ در جدول ۳-۴ ارائه شده است.

شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" با پوشش ۲۱/۲۶ درصد از بازار تراکنش‌های خرید، در این ماه نیز بالاترین سهم را به خود اختصاص داده است. همچنین شرکت "به پرداخت ملت" در حوزه تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با در اختیار داشتن ۲۴/۹۹ درصد از بازار تراکنش‌های فوق، بیشترین سهم را دارد. در این ماه

شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با کسب ۱۷/۲۹ درصد از سهم بازار تراکنش‌های مانده‌گیری، به بالاترین حجم از این گونه تراکنش‌ها خدمت ارائه می‌دهد.

جدول ۳-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه‌کننده خدمات پرداخت	سهم از تعداد تراکنش‌های خرید			سهم از تعداد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از تعداد تراکنش‌های مانده‌گیری		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۸/۰۶٪	۸/۱۱٪	-۰/۰۵٪	۲۰/۷۰٪	۲۰/۰۷٪	-۰/۶۳٪	۱۰/۸۴٪	۱۰/۶۴٪	-۰/۲۰٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۸٪	۰/۵۶٪	-۰/۰۲٪	۰/۱۹٪	۰/۲۰٪	۰/۰۱٪	۰/۶۳٪	۰/۶۱٪	-۰/۰۲٪
به پرداخت ملت	۱۹/۵۳٪	۲۰/۱۲٪	-۰/۶۰٪	۲۳/۳۶٪	۲۴/۹۹٪	۱/۶۴٪	۱۳/۵۲٪	۱۳/۷۸٪	۰/۲۶٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۵۱٪	۸/۶۰٪	-۰/۱۰٪	۵/۷۲٪	۵/۲۴٪	-۰/۴۸٪	۹/۶۰٪	۹/۷۴٪	۰/۱۴٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۶۱٪	۸/۲۶٪	-۰/۳۵٪	۵/۹۷٪	۵/۸۸٪	-۰/۰۹٪	۱۲/۲۵٪	۱۲/۲۴٪	-۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک سامان	۲۰/۹۱٪	۲۱/۲۶٪	-۰/۳۶٪	۲۳/۵۷٪	۲۴/۰۹٪	-۰/۵۲٪	۱۶/۵۷٪	۱۶/۷۶٪	۰/۱۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۶۲٪	۱/۵۳٪	-۰/۰۹٪	۰/۴۷٪	۰/۴۱٪	-۰/۰۶٪	۲/۰۷٪	۱/۹۶٪	-۰/۱۱٪
پرداخت نوین آرین	۲/۱۴٪	۲/۰۳٪	-۰/۱۱٪	۱/۰۹٪	۱/۰۶٪	-۰/۰۳٪	۲/۶۷٪	۲/۵۹٪	-۰/۰۸٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۷/۷۶٪	۱۷/۹۲٪	-۰/۱۶٪	۱۴/۵۶٪	۱۴/۱۹٪	-۰/۳۷٪	۱۶/۹۵٪	۱۷/۲۹٪	-۰/۳۳٪
فراپردازان آروند امید	۱/۰۳٪	۰/۹۷٪	-۰/۰۶٪	۰/۴۱٪	۰/۴۲٪	۰/۰۱٪	۱/۵۸٪	۱/۵۳٪	-۰/۰۵٪
فن آوا کارت	۲/۵۲٪	۲/۳۶٪	-۰/۱۷٪	۱/۴۱٪	۱/۲۹٪	-۰/۱۲٪	۳/۷۰٪	۳/۵۰٪	-۰/۲۰٪
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۷۳٪	۸/۲۷٪	-۰/۴۶٪	۲/۵۶٪	۲/۱۵٪	-۰/۴۱٪	۹/۶۰٪	۹/۳۵٪	-۰/۲۵٪

بیشترین اختلاف بین سهم تعدادی تراکنش‌های "خرید" و "قبض و خرید شارژ" در ماه فروردین ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ۱۴۰۰ به ترتیب با افزایش ۰/۶۰ و ۱/۶۴ درصدی به شرکت "به پرداخت ملت" تعلق دارد. شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" در تراکنش‌های مانده‌گیری افزایش ۰/۳۳ درصدی را تجربه کرده و بالاترین تفاضل را در سهم تعدادی این تراکنش‌ها به خود اختصاص داده است.

سهم شرکت‌های مختلف ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از تعداد تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت در شکل ۴-۵ نمایش داده شده است.

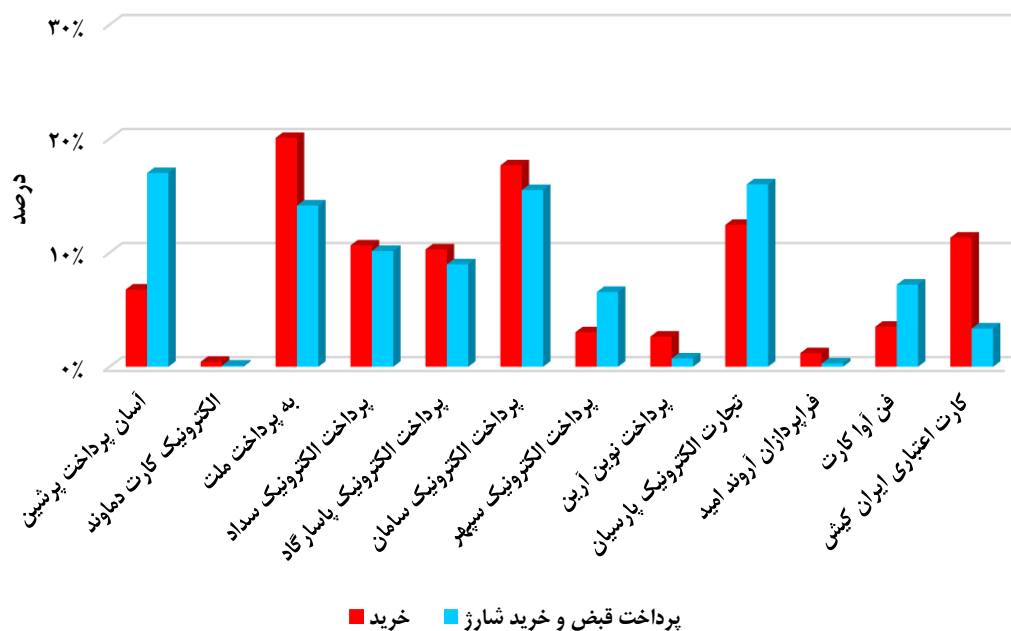

جدول ۴-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

سهم از مبلغ تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ			سهم از مبلغ تراکنش‌های خرید			نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
اختلاف	فروردین	اسفند	اختلاف	فروردین	اسفند	
۴/۸۶٪	۱۶/۹۹٪	۱۲/۱۳٪	۰/۱۲٪	۶/۷۷٪	۶/۶۵٪	آسان پرداخت پرشین
۰/۰۴٪	۰/۱۰٪	۰/۰۶٪	۰/۰۲٪	۰/۴۳٪	۰/۴۱٪	الکترونیک کارت دماوند
۴/۸۹٪	۱۴/۱۴٪	۹/۲۵٪	۰/۰۵٪	۲۰/۰۷٪	۲۰/۰۲٪	به پرداخت ملت
-۰/۴۰٪	۱۰/۱۵٪	۱۰/۵۵٪	۰/۰۳٪	۱۰/۶۴٪	۱۰/۶۱٪	پرداخت الکترونیک سداد
۱/۸۶٪	۸/۹۹٪	۷/۱۳٪	-۰/۱۰٪	۱۰/۲۹٪	۱۰/۳۹٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۴/۶۵٪	۱۵/۴۹٪	۱۰/۸۵٪	۰/۹۰٪	۱۷/۶۷٪	۱۶/۷۷٪	پرداخت الکترونیک سامان
-۰/۰۶٪	۶/۵۶٪	۶/۶۱٪	-۰/۱۱٪	۳/۰۲٪	۳/۱۴٪	پرداخت الکترونیک سپهر
۰/۱۵٪	۰/۷۲٪	۰/۵۷٪	-۰/۰۶٪	۲/۶۵٪	۲/۷۰٪	پرداخت نوین آراین
۵/۰۸٪	۱۶/۰۰٪	۱۰/۹۲٪	-۰/۱۴٪	۱۲/۴۴٪	۱۲/۵۸٪	تجارت الکترونیک پارسیان
۰/۰۹٪	۰/۲۹٪	۰/۲۰٪	۰/۰۰٪	۱/۱۹٪	۱/۱۹٪	فرپردازان آروند امید
-۲۱/۲۵٪	۷/۲۰٪	۲۸/۴۵٪	-۰/۱۸٪	۳/۵۱٪	۳/۶۸٪	فن آوا کارت
۰/۰۸٪	۳/۳۵٪	۳/۲۷٪	-۰/۵۳٪	۱۱/۳۲٪	۱۱/۸۵٪	کارت اعتباری ایران کیش

بیشترین اختلاف بین سهم مبلغی تراکنش‌های خرید در اسفند ماه ۱۴۰۰ و ماه جاری با رقمی برابر با ۰/۹۰ درصد افزایش در شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" گزارش شده است. این شاخص در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ با کاهش قابل توجه ۲۱/۲۵ درصدی، در شرکت "فن آوا کارت" مشاهده می‌شود.

شکل ۴-۶ سهم شرکت‌های PSP از مبلغ تراکنش‌های سرویس‌های مختلف را در فروردین ماه نمایش می‌دهد.

شکل ۴-۶ سهم هر شرکت PSP از مبلغ تراکنش‌ها به ازای هر سرویس - فروردین ۱۴۰۱

نتایج بررسی‌های این بخش حاکی از آن است که دو شرکت "الکترونیک کارت دماوند" و "فراپردازان آروند امید" کمترین سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها را در بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت داشته و سهم آن‌ها از بازار کلیه سرویس‌های خدمات پرداخت کارت ناچیز است.

۴-۱-۴ - بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در تعداد خطاهای

تراکنش‌ها

در این بخش عملکرد شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت از منظر تراکنش‌های ناموفق حوزه پذیرندگی مورد بررسی قرار می‌گیرد. هدف آن، انجام مقایسه‌ای بین شرکت‌ها در پشتیبانی از تراکنش‌های صحیح و دقت در عملکرد می‌باشد. بدین منظور سهم خطای پذیرندگی از تعداد کل تراکنش‌های هر شرکت PSP محاسبه گردیده تا بررسی شود که کدام شرکت عملکرد بهتری از این منظر داشته است. جدول ۴-۵ نتایج این بررسی در دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ را منعکس نموده است.

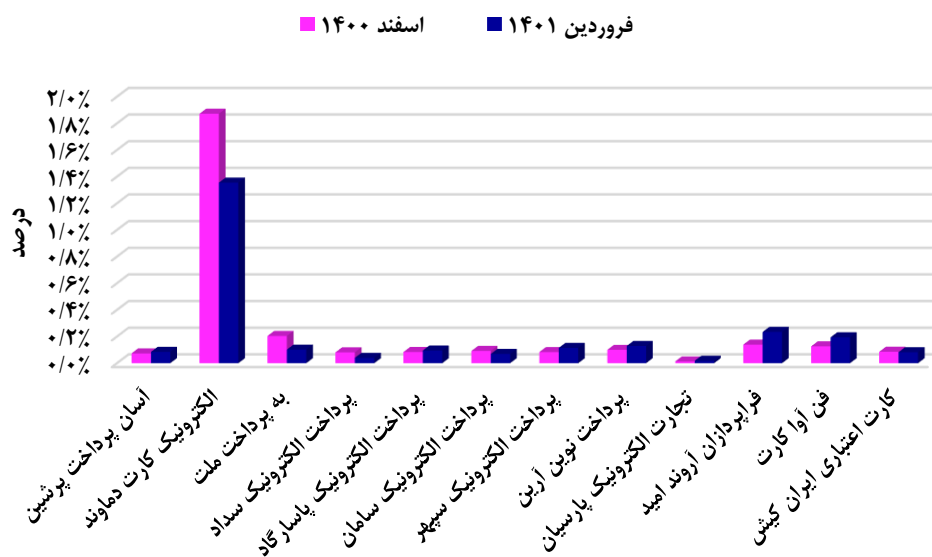
جدول ۴-۵- مقایسه نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌های هر شرکت PSP - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

درصد تغییرات	نسبت تعداد خطای پذیرندگی به تعداد کل تراکنش‌ها		نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت
	فروردین	اسفند	
۰/۰۱۲٪	۰/۰۸۵٪	۰/۰۷۳٪	آسان پرداخت پرشین
-۰/۵۱۷٪	۱/۳۵۵٪	۱/۸۷۲٪	الکترونیک کارت دماوند
-۰/۱۰۳٪	۰/۱۰۲٪	۰/۲۰۵٪	به پرداخت ملت
-۰/۰۴۱٪	۰/۰۴۰٪	۰/۰۸۱٪	پرداخت الکترونیک سداد
۰/۰۱۲٪	۰/۰۹۵٪	۰/۰۸۴٪	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
-۰/۰۲۲٪	۰/۰۷۰٪	۰/۰۹۲٪	پرداخت الکترونیک سامان
۰/۰۳۱٪	۰/۱۱۵٪	۰/۰۸۳٪	پرداخت الکترونیک سپهر
۰/۰۳۰٪	۰/۱۳۰٪	۰/۱۰۰٪	پرداخت نوین آراین
۰/۰۰۵٪	۰/۰۱۸٪	۰/۰۱۳٪	تجارت الکترونیک پارسیان
۰/۰۹۶٪	۰/۲۳۵٪	۰/۱۳۹٪	فراپردازان آروند امید
۰/۰۶۸٪	۰/۱۹۵٪	۰/۱۲۷٪	فن آوا کارت
-۰/۰۰۳٪	۰/۰۸۲٪	۰/۰۸۶٪	کارت اعتباری ایران کیش

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف سایر جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان"، با رقمی برابر با ۰/۰۱۸ درصد، بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را در میان سایر شرکت‌ها داشته است. در مقابل شرکت "الکترونیک کارت دماوند" با کسب رقم ۱/۳۵۵ درصد بالاترین عدد شاخص مذکور را به خود اختصاص داده است.

در ماه جاری عملکرد بیشتر شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت به ویژه شرکت "به پرداخت ملت" به گونه‌ای بوده که سبب کاهش ۳۲/۹۸ درصدی در خطای پذیرندگی شبکه شده است. اطلاعات این جدول در شکل ۴-۷ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۴-۷ مقایسه شرکت‌های PSP در شاخص نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

در مقایسه ماهانه عملکرد این شرکت‌ها ملاحظه می‌شود که بیشترین کاهش در نسبت خطای پذیرندگی به کل تراکنش‌ها (عملکرد مثبت)، با رقمی برابر با ۰/۵۱۷ درصد در شرکت "الکترونیک کارت دماوند" رخ داده است. همچنین شرکت "فراپدازان آروند امید" با رقم ۰/۰۹۶ درصد افزایش، بیشترین رشد را نسبت به سایر شرکت‌ها در این شاخص تجربه کرده است.

۴-۱-۵- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص

هرفیندال - هیرشمن^{۲۱} به ازای ابزارهای پذیرش

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.^{۲۲} شاخص هرفیندال-هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است که از اطلاعات همه‌ی شرکت‌ها برای اندازه‌گیری تمرکز و قدرت رقابتی در صنعت استفاده می‌کند؛ به طوری که هرچه میزان شاخص تمرکز کمتر باشد، بازار رقابتی‌تر است و هر چه میزان شاخص تمرکز بیشتر باشد، نشان‌دهنده آن است که رقابت کمتری در صنعت وجود دارد و بازار به انحصار نزدیک‌تر می‌باشد. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار قضاوت نمود که دامنه مقادیر شاخص و وضعیت تمرکز بازار در جدول ۴-۶ ارائه شده است.

جدول ۴-۶ وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن

وضعیت تمرکز	اندازه HHI
رقابتی	کمتر از ۱۰۰۰
تمرکز ملایم	بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰
تمرکز بالا	بالای ۱۸۰۰

برای محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در شبکه پرداخت الکترونیک کشور، نیاز به دانستن سهم بازاری هر یک از شرکت‌های PSP می‌باشد. به این منظور می‌توان سهم هر یک از شرکت‌ها از تعداد تراکنش‌ها را به ازای ابزارهای مختلف و همچنین نوع خدمات پرداخت مورد ارائه آن‌ها به کار گرفت.

^{۲۱} Herfindahl-Hirshman Index

^{۲۲} برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کارو مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. درواقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال-هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است.

در جدول ۷-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد به ازای هر سه ابزار پذیرش برای فروردین ماه محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر ابزار پذیرش محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۷-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱

ابزار پذیرش موبایلی		ابزار پذیرش اینترنتی		کارتخوان فروشگاهی		شاخص H-H و شرکت PSP
S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	
۱۵۷	۱۳	۱,۷۶۱	۴۲	۵۳	۷	آسان پرداخت پرشین
۰	۰	۰	۰	۰	۱	الکترونیک کارت دماوند
۱,۴۰۵	۳۷	۲۶۸	۱۶	۳۹۱	۲۰	به پرداخت ملت
۰	۰	۵۶	۷	۷۷	۹	پرداخت الکترونیک سداد
۰	۰	۱۵	۴	۷۷	۹	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۱,۲۹۱	۳۶	۲۶۴	۱۶	۴۴۱	۲۱	پرداخت الکترونیک سامان
۰	۰	۰	۱	۲	۲	پرداخت الکترونیک سپهر
۰	۰	۰	۰	۵	۲	پرداخت نوین آرین
۱۸۴	۱۴	۴۵	۷	۳۳۶	۱۸	تجارت الکترونیک پارسیان
۰	۰	۰	۰	۱	۱	فراپردازان آروند امید
۰	۰	۰	۰	۶	۳	فن آوا کارت
۰	۰	۴۰	۶	۶۸	۸	کارت اعتباری ایران کیش
۳,۰۳۶	-	۲,۴۵۰	-	۱,۴۵۷	-	جمع

در فروردین ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار کارتخوان فروشگاهی عددی حدود ۱,۴۵۷ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این ابزار است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. برای این شاخص در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی به ترتیب ارقامی در حدود ۲,۴۵۰ و ۳,۰۳۶ حاصل شده است (بیشتر از ۱,۸۰۰) که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این ابزارهاست. به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت‌های "آسان پرداخت پرشین" و "پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان"

در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در فروردین ماه نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۸-۴ ارائه شده است.

جدول ۴-۸ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

HHI	کار تخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
شاخص H-H	۱,۴۲۶	۱,۴۵۷	۳۱	۲,۵۶۰	۲,۴۵۰	-۱۱۰	۲,۹۰۲	۳,۰۳۶	۱۳۴

در ماه فروردین شاخص هرفیندال-هیرشمن نسبت به ماه گذشته در ابزار پذیرش اینترنتی کاهش یافته و در دو ابزار پذیرش موبایلی و کار تخوان فروشگاه‌های افزایش داشته است. البته این تغییرات در آن‌ها حائز اهمیت نمی‌باشد چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را تغییر نداده است. بالا رفتن این شاخص بیانگر بیشتر شدن تمرکز بازار بین شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت با سهم بالا و کاهش قدرت بازاری دیگر شرکت‌ها است. کاهش این شاخص نیز بیانگر کاهش تمرکز در شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت دارای سهم بالا و افزایش سهم سایر شرکت‌های بازار است.

۴-۱-۶- اندازه گیری تمرکز بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-

هیرشمن به ازای نوع سرویس

در این بخش وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی شرکت‌های فعال در بازار با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن به ازای هر یک از انواع سرویس در شبکه‌ی پرداخت کشور سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۹-۴ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک که متشکل از ۱۲ شرکت PSP می‌باشد، به ازای هر سه نوع خدمت برای فروردین ۱۴۰۱ محاسبه شده است. بدین منظور ابتدا درصد سهم از تعداد تراکنش‌های بازار هر نوع سرویس محاسبه و در ستون بعدی، مجذور هر سهم احصاء گردیده است. مجموع مجذور سهم تمام شرکت‌ها، شاخص هرفیندال-هیرشمن را به دست داده که در ردیف آخر جدول مشخص شده است.

جدول ۹-۴ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP به ازای نوع سرویس - فروردین ۱۴۰۱

شاخص H-H و شرکت PSP		خرید		پرداخت قبض و خرید شارژ		مانده‌گیری
S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i^2
۸	۶۶	۲۰	۴۰۳	۱۱	۱۱۳	آسان پرداخت پرشین
۱	۰	۰	۰	۱	۰	الکترونیک کارت دماوند
۲۰	۴۰۵	۲۵	۶۲۵	۱۴	۱۹۰	به پرداخت ملت
۹	۷۴	۵	۲۸	۱۰	۹۵	پرداخت الکترونیک سداد
۸	۶۸	۶	۳۵	۱۲	۱۵۰	پرداخت الکترونیک پاسارگاد
۲۱	۴۵۲	۲۴	۵۸۱	۱۷	۲۸۱	پرداخت الکترونیک سامان
۲	۲	۰	۰	۲	۴	پرداخت الکترونیک سپهر
۲	۴	۱	۱	۳	۷	پرداخت نوین آرین
۱۸	۳۲۱	۱۴	۲۰۱	۱۷	۲۹۹	تجارت الکترونیک پارسیان
۱	۱	۰	۰	۲	۲	فراپردازان آروند امید
۲	۶	۱	۲	۴	۱۲	فن آوا کارت
۸	۶۸	۲	۵	۹	۸۷	کارت اعتباری ایران کیش
-	۱,۴۶۸	-	۱,۸۷۹	-	۱,۲۴۰	جمع

در فروردین ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری به ترتیب ۱,۴۶۸ و ۱,۲۴۰ به دست آمده است (بین ۱,۰۰۰ تا ۱,۸۰۰) که نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار این سرویس‌هاست. به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های سرویس‌های مذکور در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. اما مشابه ماه گذشته در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، شاخص هرفیندال در این بازار با رقم ۱,۸۷۹ رقم بالای ۱,۸۰۰ را نشان می‌دهد که مبین وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسیان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. اختلاف میزان شاخص هرفیندال-هیرشمن در ماه فروردین ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته‌ی آن در جدول ۱۰-۴ ارائه شده است.

جدول ۴-۱۰ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار شرکت‌های PSP در اسفند و فروردین ۱۴۰۱

HHI	خرید			پرداخت قبض و خرید شارژ			مانده‌گیری	
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین
شاخص H-H	۱,۴۳۷	۱,۴۶۸	۳۱	۱,۸۲۰	۱,۸۷۹	۵۹	۱,۲۲۵	۱,۲۴۰
								اختلاف
								۱۵

در ماه فروردین شاخص هرفیندال-هیرشمن در تمامی ابزارهای پذیرش افزایش داشته است. این تغییرات در هیچ‌یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار هیچ یک را نسبت به ماه پیشین تغییر نداده است.

۴-۲- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش

یکی از مهمترین شاخص‌های حوزه‌ی پرداخت الکترونیک کارت، بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در مدیریت، پشتیبانی و توسعه ابزارهای پذیرش می‌باشد. با توجه به آینده‌ی صنعت پرداخت در حوزه‌ی پرداخت‌های موبایلی و اینترنتی، در گزارش اقتصادی شاپرک سعی شده است که علاوه بر ارائه‌ی اطلاعات در خصوص کارتخوان-های فروشگاه‌ها، به ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نیز پرداخته شود. از این رو در این بخش ابتدا عملکرد شرکت‌ها در هر یک از ابزارهای پذیرش به تفکیک ابزارهای فعال سیستمی و تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته و پس از آن به‌طور ویژه به عملکرد آن‌ها در کارتخوان فروشگاه‌ها توجه می‌شود.

این شاخص، سبب شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی سرمایه‌گذاری هر یک از شرکت‌های PSP در ابزارهای پذیرش می‌شود. در این بخش تعداد هر یک از انواع ابزار پذیرش فعال سیستمی و تراکنش‌دار به ازای هر شرکت مورد بررسی قرار می‌گیرد. سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی فعال سیستمی در دو ماه اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱ در جدول ۴-۱۱ ارائه شده است.

در فروردین ماه از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی شبکه‌ی پرداخت کارت کشور نسبت به ماه گذشته کاسته شده است. در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با کسب سهم بازار ۱۶/۹۵ درصدی به عنوان دارنده‌ی بالاترین تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌ها فعال سیستمی محسوب می‌گردد. شرکت "آسان پرداخت پرشین" نیز با سهم بازار ۳۵/۲۲ درصد همچنان از بیشترین تعداد ابزار پذیرش اینترنتی فعال پشتیبانی

می‌کند. لازم به توضیح است که برخی شرکت‌ها با بازتعریف بعضی از کارتخوان‌های فروشگاه‌های خود به‌عنوان ابزار پذیرش اینترنتی، سعی در تسهیل انجام خدمات پرداخت کارت از طریق نرم‌افزار موبایلی خود و بر بستر اینترنت می‌نمایند. ابزارهای پذیرش فوق این امکان را برای مشتریان فراهم می‌کند تا با استفاده از نرم‌افزار این شرکت‌ها بر روی موبایل، اقدام به دریافت QRCode پذیرنده نموده و به آسانی پرداخت بدون کارت خود را با وارد کردن اطلاعات رمز دوم و CVV2 انجام دهند. در بازار ابزار پذیرش موبایلی شرکت "به پرداخت ملت" همچنان بخش عظیمی از سهم بازار ابزارهای موبایلی فعال سیستمی را با رقمی معادل با ۹۴/۴۹ درصد در اختیار دارد.

جدول ۱۱-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هریک از ابزارهای پذیرش فعال سیستمی - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتخوان فروشگاه‌ها			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۵/۹۴٪	۵/۹۷٪	-۰/۰۲٪	۳۹/۷۱٪	۳۵/۲۲٪	-۴/۴۹٪	۳/۹۸٪	۳/۱۱٪	-۰/۸۷٪
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۷٪	۰/۵۹٪	-۰/۰۲٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
به پرداخت ملت	۱۱/۱۶٪	۱۱/۰۷٪	-۰/۰۹٪	۴/۴۵٪	۵/۲۴٪	-۰/۷۹٪	۹۵/۰۹٪	۹۴/۴۹٪	-۰/۶۰٪
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۰۹٪	۸/۶۳٪	-۰/۵۵٪	۳/۵۸٪	۴/۷۳٪	-۱/۱۴٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۶/۰۷٪	۱۶/۹۵٪	-۰/۸۷٪	۷/۱۹٪	۵/۶۵٪	-۱/۵۴٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
پرداخت الکترونیک سامان	۱۳/۲۵٪	۱۳/۹۸٪	-۰/۷۳٪	۴/۹۶٪	۶/۴۸٪	-۱/۵۲٪	۰/۵۳٪	۱/۳۷٪	-۰/۸۵٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۲/۹۷٪	۳/۱۴٪	-۰/۱۷٪	۷/۱۱٪	۵/۷۵٪	-۱/۳۷٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
پرداخت نوین آرین	۴/۵۹٪	۴/۴۴٪	-۰/۱۵٪	۰/۷۶٪	۰/۶۵٪	-۰/۱۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۴/۶۲٪	۱۴/۱۷٪	-۰/۴۵٪	۲۰/۷۶٪	۲۷/۱۷٪	-۶/۴۱٪	۰/۳۲٪	۰/۸۳٪	-۰/۵۱٪
فرپردازان آروند امید	۳/۴۸٪	۲/۶۲٪	-۰/۸۶٪	۰/۰۷٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪	۰/۰۱٪
فن آوا کارت	۶/۸۵٪	۵/۸۲٪	-۱/۰۳٪	۰/۱۰٪	۰/۱۶٪	۰/۰۵٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۴۱٪	۱۲/۶۲٪	-۰/۲۱٪	۱۱/۲۸٪	۸/۸۷٪	-۲/۴۱٪	۰/۰۴٪	۰/۰۹٪	۰/۰۵٪

در سهم تعدادی کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، شرکت "فن آوا کارت" با ۱/۰۳ درصد کاهش نسبت به ماه پیشین، بیشترین اختلاف را در این مولفه رقم زده است. در ابزار پذیرش اینترنتی بالاترین تغییر سهم در شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" با افزایش چشم‌گیر ۶/۴۱ درصدی مشاهده می‌شود. سهم ابزار پذیرش موبایلی در شرکت "آسان پرداخت پرشین" با کاهش ۰/۸۷ درصدی بیشترین اختلاف را نسبت به ماه گذشته نشان می‌دهد.

سهام هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتهای فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی تراکنش‌دار در دو ماه متوالی اسفند ۱۴۰۰ و فروردین در جدول ۱۲-۴ ارائه شده است. همانگونه که ملاحظه می‌گردد، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتهای فروشگاهی تراکنش‌دار با کسب ۱۷/۲۲ درصد بالاترین سهم را در اختیار دارد. در این ماه شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" با کسب سهم ۱۷/۱۳ درصدی بیشترین سهم در ابزارهای تراکنش‌دار اینترنتی را به خود اختصاص داده است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز با ۶۳/۷۳ درصد بیشترین سهم بازار ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار موبایلی را در دست دارد.

جدول ۱۲-۴ مقایسه سهم هر شرکت PSP از تعداد هر یک از ابزارهای پذیرش تراکنش‌دار - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت	سهم از تعداد کارتهای فروشگاهی			سهم از تعداد ابزار پذیرش اینترنتی			سهم از تعداد ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
آسان پرداخت پرشین	۶/۳۵%	۶/۳۱%	-۰/۰۴%	۱۲/۹۳%	۹/۸۶%	-۳/۰۶%	۵/۶۶%	۶/۶۱%	۰/۹۶%
الکترونیک کارت دماوند	۰/۶۱%	۰/۶۱%	۰/۰%	۰/۰۲%	۰/۰۱%	-۰/۰۱%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
به پرداخت ملت	۱۱/۴۴%	۱۱/۴۲%	-۰/۰۲%	۱۳/۸۷%	۱۴/۱۲%	۰/۲۵%	۶۹/۷۲%	۶۳/۷۳%	-۵/۹۹%
پرداخت الکترونیک سداد	۹/۱۰%	۹/۱۹%	۰/۰۹%	۶/۲۷%	۶/۴۶%	۰/۱۹%	۲/۰۰%	۲/۶۱%	۰/۶۱%
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۱۶/۷۲%	۱۷/۲۲%	۰/۵۰%	۱۱/۱۱%	۱۵/۳۲%	۴/۲۱%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت الکترونیک سامان	۱۴/۲۴%	۱۴/۲۶%	۰/۰۲%	۱۶/۱۰%	۱۶/۰۶%	-۰/۰۴%	۱۵/۹۷%	۱۹/۴۴%	۳/۴۷%
پرداخت الکترونیک سپهر	۳/۱۵%	۳/۱۴%	-۰/۰۱%	۱۵/۳۳%	۱۴/۶۶%	-۰/۶۷%	۰/۰۰%	۰/۰۰%	۰/۰۰%
پرداخت نوین آربین	۴/۳۸%	۴/۳۸%	۰/۰۰%	۰/۹۵%	۱/۰۱%	۰/۰۷%	۰/۱۷%	۰/۲۰%	۰/۰۳%
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۳/۳۶%	۱۳/۲۴%	-۰/۱۲%	۴/۷۰%	۵/۱۷%	۰/۴۷%	۰/۸۳%	۱/۰۰%	۰/۱۷%
فرابردازان آروند امید	۲/۳۴%	۲/۳۷%	۰/۰۳%	۰/۰۴%	۰/۰۳%	-۰/۰۱%	۰/۱۷%	۰/۰۰%	-۰/۱۷%
فن آوا کارت	۵/۷۰%	۵/۴۷%	-۰/۲۳%	۰/۱۸%	۰/۱۶%	-۰/۰۲%	۰/۳۳%	۰/۴۰%	۰/۰۷%
کارت اعتباری ایران کیش	۱۲/۵۹%	۱۲/۳۸%	-۰/۲۱%	۱۸/۵۰%	۱۷/۱۳%	-۱/۳۷%	۵/۱۶%	۶/۰۱%	۰/۸۵%

سهم بازار کارتهای فروشگاهی در شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" با افزایش ۰/۵۰ درصدی، بیشترین اختلاف را داشته است. همین شرکت در سهم بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار با افزایش ۴/۲۱ درصدی بالاترین تفاضل را نشان می‌دهد. شرکت "به پرداخت ملت" با کاهش ۵/۹۹ درصدی، بیشترین اختلاف سهم را در ابزارهای پذیرش موبایلی تراکنش‌دار نسبت به ماه گذشته داشته است.

۴-۳- بررسی عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها

کارتخوان فروشگاه‌ها به سبب تعدد ابزار و نیز تعداد و مبلغ تراکنش‌ها اهمیت ویژه‌ای نسبت به سایر ابزارهای پذیرش در شبکه پرداخت الکترونیک کارت‌ها دارد. به همین علت به طور ویژه عملکرد کارتخوان فروشگاه‌ها شرکت‌های ارائه دهنده خدمات پرداخت بررسی می‌شود.

با توجه به اهمیت کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در صنعت پرداخت کشور به دلیل سهم بالای تعدادی و مبلغی آن‌ها در تراکنش‌ها، مطالعه‌ای در عملکرد شرکت‌ها در این ابزار انجام شده و با محاسبه شاخص اثربخشی آن‌ها، نحوه‌ی توزیع این ابزارها توسط شرکت‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد. برای این منظور ابتدا سهم هر شرکت ارائه دهنده خدمات پرداخت از کل تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها و سهم هر شرکت PSP از کل تعداد ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌ها در هر استان مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته و اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها فعال سیستمی و کارتخوان فروشگاه‌ها تراکنش‌دار برای هر یک از آن‌ها در بعد کشوری و نیز در بعد استانی اندازه‌گیری و تحلیل شده است. در پایان با بهره‌جویی از آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی شرکت‌های PSP، عملکرد هر شرکت در خصوص این نوع کارتخوان‌ها بررسی خواهد شد.

---

^{۳۳} سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها از کل تراکنش‌های شبکه پرداخت در فروردین ماه نزدیک به ۹۲ درصد بوده که حدود ۸۷ درصد مبالغ تراکنش‌های این شبکه را جابجا می‌نماید.

۴-۳-۱- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های

کارتخوان فروشگاهی در استان‌های کشور

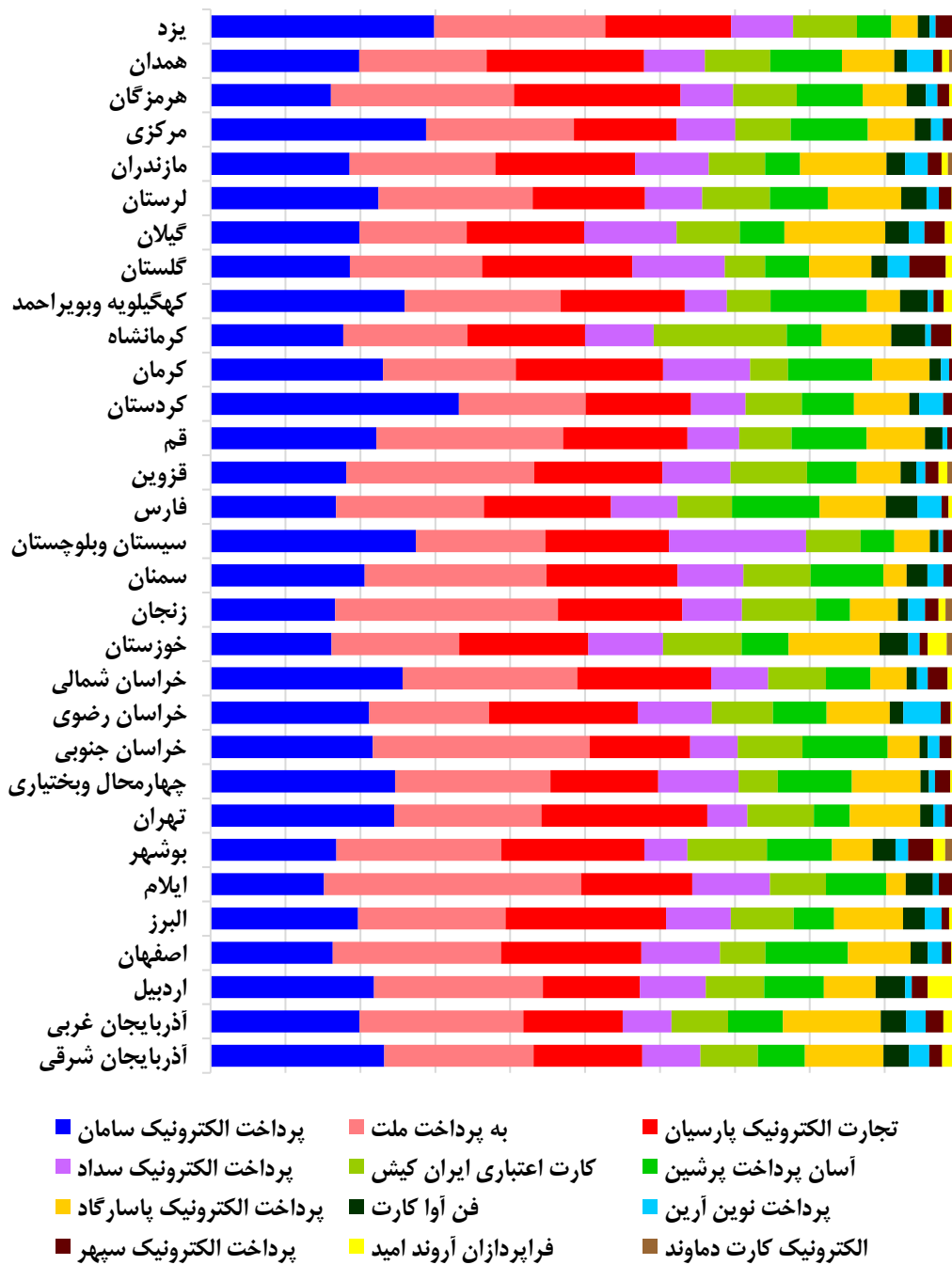
سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاهی به تفکیک استان‌های کشور در فروردین ماه در جدول ۴-۱۳ ارائه شده‌است. در مجموع شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "به-پرداخت ملت" و "تجارت الکترونیک پارسیان" بیشترین سهم از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی را در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و "به‌پرداخت ملت" تقریباً در اکثر استان‌ها، با اختلاف نسبت به سایر شرکت‌ها از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی پشتیبانی می‌نمایند.

جدول ۴-۱۳ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاهی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسیان	فراپردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۲۹٪	۰/۲۰٪	۱۹/۹۴٪	۷/۷۶٪	۱۰/۵۰٪	۲۳/۱۸٪	۱/۷۲٪	۲/۷۳٪	۱۴/۵۰٪	۲/۱۰٪	۳/۳۹٪	۷/۶۷٪
آذربایجان غربی	۷/۳۰٪	۰/۴۹٪	۲۱/۸۶٪	۶/۵۰٪	۱۳/۰۷٪	۱۹/۸۹٪	۲/۳۸٪	۲/۶۰٪	۱۳/۲۷٪	۱/۶۷٪	۳/۳۸٪	۷/۵۸٪
اردبیل	۷/۹۳٪	-/۵۵٪	۲۲/۵۵٪	۸/۸۰٪	۶/۹۲٪	۲۱/۸۱٪	۲/۱۲٪	-/۹۰٪	۱۲/۹۵٪	۳/۷۱٪	۳/۹۵٪	۷/۸۲٪
اصفهان	۱۱/۰۱٪	-/۵۵٪	۲۲/۴۷٪	۱۰/۴۷٪	۸/۳۷٪	۱۶/۲۹٪	۱/۲۴٪	۱/۹۰٪	۱۸/۷۷٪	-/۵۷٪	۲/۲۸٪	۶/۰۸٪
البرز	۵/۴۰٪	۰/۵۰٪	۱۹/۶۹٪	۸/۶۲٪	۹/۲۰٪	۱۹/۶۹٪	۰/۹۹٪	۲/۲۶٪	۲۱/۴۵٪	۰/۹۱٪	۲/۹۱٪	۸/۳۹٪
ایلام	۸/۰۱٪	-/۰۱٪	۳۴/۳۲٪	۱۰/۳۷٪	۲/۶۴٪	۱۵/۱۴٪	۱/۸۳٪	-/۸۱٪	۱۴/۸۴٪	۰/۹۳٪	۳/۵۹٪	۷/۵۰٪
بوشهر	۸/۶۷٪	۱/۹۴٪	۲۲/۰۱٪	۵/۷۵٪	۵/۴۵٪	۱۶/۸۰٪	۳/۳۴٪	۱/۶۸٪	۱۹/۱۱٪	۱/۶۰٪	۳/۰۵٪	۱۰/۶۱٪
تهران	۴/۸۰٪	۰/۲۹٪	۱۹/۶۶٪	۵/۳۷٪	۹/۳۸٪	۲۴/۵۱٪	۱/۱۱٪	۱/۵۵٪	۲۲/۱۶٪	۰/۵۶٪	۱/۷۵٪	۸/۸۷٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۸۸٪	-/۲۸٪	۲۰/۷۵٪	۱۰/۷۵٪	۹/۱۸٪	۲۴/۶۴٪	۲/۰۲٪	-/۸۰٪	۱۴/۳۷٪	۰/۹۶٪	۱/۱۵٪	۵/۲۰٪
خراسان جنوبی	۱۱/۳۷٪	-/۲۸٪	۲۸/۹۵٪	۶/۳۵٪	۴/۲۴٪	۲۱/۶۸٪	۱/۶۵٪	۱/۵۶٪	۱۳/۴۰٪	۰/۷۷٪	۱/۰۹٪	۸/۶۷٪
خراسان رضوی	۷/۱۵٪	۰/۳۵٪	۱۶/۰۰٪	۹/۹۰٪	۸/۴۵٪	۲۱/۱۸٪	۱/۳۲٪	۴/۹۹٪	۱۹/۸۴٪	۰/۸۴٪	۱/۷۹٪	۸/۱۸٪
خراسان شمالی	۵/۹۶٪	۰/۴۵٪	۲۳/۳۵٪	۷/۵۹٪	۴/۸۴٪	۲۵/۶۲٪	۲/۶۶٪	۱/۴۵٪	۱۷/۸۶٪	۱/۱۴٪	۱/۳۵٪	۷/۷۲٪
خوزستان	۶/۲۶٪	۱/۷۱٪	۱۷/۰۷٪	۹/۹۸٪	۱۲/۱۴٪	۱۶/۱۴٪	۱/۰۸٪	۱/۵۴٪	۱۷/۲۳٪	۲/۵۵٪	۳/۸۱٪	۱۰/۵۰٪
زنجان	۴/۵۷٪	۱/۸۷٪	۲۹/۷۸٪	۷/۹۵٪	۶/۳۹٪	۱۶/۶۱٪	۱/۸۱٪	۲/۲۵٪	۱۶/۵۹٪	۰/۹۴٪	۱/۳۵٪	۹/۸۹٪
سمنان	۹/۷۳٪	۰/۱۲٪	۲۴/۲۷٪	۸/۸۰٪	۳/۱۰٪	۲۰/۵۸٪	۱/۳۸٪	۲/۱۳٪	۱۷/۵۱٪	۰/۶۵٪	۲/۷۷٪	۸/۹۷٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	بده پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آریب	تجارت الکترونیک پارسین	فریاداران آروند امید	فن آو کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سیستان و بلوچستان	۴/۵۱٪	۰/۰۰٪	۱۷/۲۷٪	۱۸/۳۰٪	۴/۷۶٪	۲۷/۴۲٪	۱/۷۶٪	۰/۶۱٪	۱۶/۵۳٪	-/۴۴٪	۱/۱۴٪	۷/۲۶٪
فارس	۱۱/۷۲٪	۰/۷۳٪	۱۹/۷۲٪	۸/۹۱٪	۸/۸۳٪	۱۶/۷۵٪	-/۹۴٪	۳/۱۸٪	۱۶/۹۶٪	-/۷۵٪	۴/۲۴٪	۷/۲۶٪
قزوین	۶/۶۳٪	۱/۶۵٪	۲۵/۰۹٪	۹/۰۸٪	۵/۹۰٪	۱۸/۱۱٪	۱/۷۶٪	۱/۲۲٪	۱۷/۱۵٪	۱/۱۷٪	۲/۰۶٪	۱۰/۱۹٪
قم	۱۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۲۴/۹۵٪	۶/۹۲٪	۷/۷۹٪	۲۲/۱۳٪	-/۱۸٪	۰/۶۵٪	۱۶/۵۷٪	-/۷۵٪	۲/۳۵٪	۷/۰۰٪
کردستان	۶/۹۷٪	۰/۳۸٪	۱۶/۹۳٪	۷/۲۵٪	۷/۴۱٪	۳۳/۱۶٪	۱/۳۹٪	۳/۱۷٪	۱۴/۰۷٪	-/۴۵٪	۱/۳۰٪	۷/۵۱٪
کرمان	۱۱/۲۵٪	۰/۰۹٪	۱۷/۷۲٪	۱۱/۶۴٪	۷/۶۸٪	۲۳/۰۱٪	-/۱۸٪	۱/۱۰٪	۱۹/۶۶٪	-/۴۳٪	۱/۴۹٪	۵/۰۵٪
کرمانشاه	۴/۶۵٪	۰/۰۶٪	۱۶/۶۰٪	۹/۱۶٪	۹/۳۱٪	۱۷/۷۰٪	۲/۷۰٪	۰/۷۵٪	۱۵/۷۱٪	۱/۰۸٪	۴/۵۲٪	۱۷/۷۷٪
کهگیلویه و بویراحمد	۱۲/۸۵٪	۰/۰۱٪	۲۰/۸۱٪	۵/۶۳٪	۴/۴۳٪	۲۵/۹۱٪	۱/۳۸٪	۰/۷۸٪	۱۶/۵۹٪	۲/۱۰٪	۳/۶۹٪	۵/۸۲٪
گلستان	۵/۸۶٪	۰/۴۷٪	۱۷/۶۲٪	۱۲/۳۴٪	۸/۳۰٪	۱۸/۶۲٪	۴/۸۷٪	۲/۹۰٪	۲۰/۰۷٪	۱/۳۷٪	۲/۱۷٪	۵/۴۲٪
گیلان	۵/۹۶٪	۰/۵۳٪	۱۴/۳۱٪	۱۲/۳۵٪	۱۳/۴۳٪	۱۹/۹۱٪	۲/۷۷٪	۲/۰۵٪	۱۵/۶۵٪	۱/۴۲٪	۳/۱۷٪	۸/۴۶٪
لرستان	۷/۷۲٪	۰/۰۰٪	۲۰/۵۸٪	۷/۶۲٪	۹/۸۰٪	۲۲/۴۳٪	۱/۶۶٪	۱/۶۵٪	۱۴/۹۹٪	۱/۰۸٪	۳/۳۹٪	۹/۰۸٪
مازندران	۴/۶۸٪	۱/۵۵٪	۱۹/۴۸٪	۹/۸۸٪	۱۱/۵۴٪	۱۸/۵۵٪	۱/۸۵٪	۳/۰۱٪	۱۸/۶۳٪	-/۸۵٪	۲/۴۸٪	۷/۵۲٪
مرکزی	۱۰/۲۹٪	۰/۰۴٪	۱۹/۷۶٪	۷/۸۶٪	۶/۲۷٪	۲۸/۷۶٪	۱/۳۰٪	۱/۵۶٪	۱۳/۶۹٪	-/۸۹٪	۲/۱۹٪	۷/۳۸٪
هرمزگان	۸/۷۹٪	۰/۶۶٪	۲۴/۴۳٪	۷/۰۵٪	۵/۸۶٪	۱۶/۰۶٪	۱/۵۶٪	۱/۵۲٪	۲۲/۲۳٪	-/۷۴٪	۲/۶۰٪	۸/۴۹٪
همدان	۹/۵۴٪	۱/۳۹٪	۱۷/۰۰٪	۸/۱۱٪	۶/۹۹٪	۱۹/۸۴٪	۱/۲۲٪	۳/۵۱٪	۲۱/۰۵٪	-/۹۱٪	۱/۷۰٪	۸/۷۵٪
یزد	۴/۵۷٪	۰/۲۳٪	۲۲/۸۲٪	۸/۳۰٪	۳/۵۶٪	۲۹/۸۸٪	۲/۳۵٪	۰/۸۳٪	۱۶/۷۸٪	-/۶۳٪	۱/۵۴٪	۸/۵۳٪

سهام بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ها به تفکیک استان‌های کشور برای فروردین ماه ۱۴۰۱ در شکل ۸-۴ به تصویر کشیده شده است.

شکل ۸-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های تفکیک استان‌ها- فروردین ۱۴۰۱

۴-۳-۲- سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد کارتخوان

فروشگاهی فعال سیستمی در استان‌های کشور

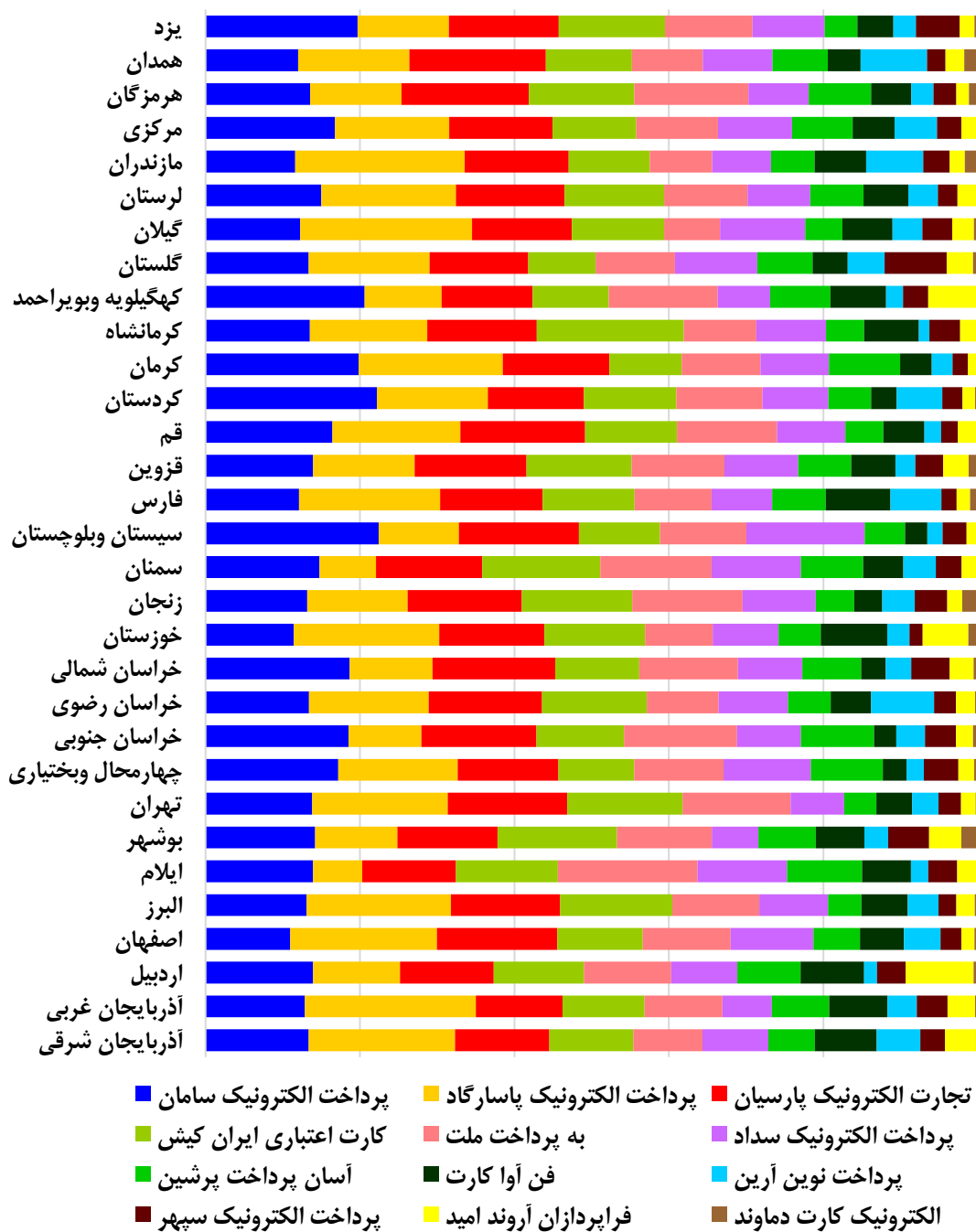
در این بخش به بررسی اطلاعات سهم هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور پرداخته می‌شود. جدول ۱۴-۴ اطلاعات سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی هر استان را برای فروردین ماه نشان می‌دهد. شرکت‌های "پرداخت الکترونیک سامان"، "پرداخت الکترونیک پاسارگاد"، "تجارت الکترونیک پارسین" و "کارت اعتباری ایران کیش" بیشترین سهم از بازار را از این منظر در اکثر استان‌های کشور داشته‌اند.

جدول ۱۴-۴ سهم بازار هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی به تفکیک استان - فروردین ۱۴۰۱

استان	آسان پرداخت پارسین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آرین	تجارت الکترونیک پارسین	فرابردازان آروند امید	فن آوا کارت	کارت اعتباری ایران کیش
آذربایجان شرقی	۶/۰۱٪	۰/۲۵٪	۸/۹۴٪	۸/۵۴٪	۱۸/۹۶٪	۱۳/۳۷٪	۳/۱۷٪	۵/۶۸٪	۱۲/۲۱٪	۴/۰۱٪	۷/۹۹٪	۱۰/۸۸٪
آذربایجان غربی	۷/۴۲٪	۰/۳۵٪	۱۰/۱۱٪	۶/۴۱٪	۲۲/۱۳٪	۱۲/۸۶٪	۳/۹۷٪	۳/۷۹٪	۱۱/۲۴٪	۳/۵۷٪	۷/۵۵٪	۱۰/۵۹٪
اردبیل	۸/۲۰٪	۰/۵۶٪	۱۱/۲۹٪	۸/۵۹٪	۱۱/۲۸٪	۱۳/۹۱٪	۳/۷۰٪	۱/۶۹٪	۱۲/۱۳٪	۸/۷۸٪	۸/۲۱٪	۱۱/۶۶٪
اصفهان	۵/۹۹٪	۰/۴۲٪	۱۱/۳۸٪	۱۰/۷۳٪	۱۹/۰۰٪	۱۰/۹۵٪	۲/۶۸٪	۴/۷۳٪	۱۵/۵۹٪	۱/۷۲٪	۵/۷۲٪	۱۱/۰۸٪
البرز	۴/۳۳٪	۰/۳۹٪	۱۱/۲۷٪	۸/۹۱٪	۱۸/۶۹٪	۱۳/۱۰٪	۲/۳۴٪	۳/۹۸٪	۱۴/۱۳٪	۲/۳۷٪	۵/۹۷٪	۱۴/۵۲٪
ایلام	۹/۶۹٪	۰/۰۱٪	۱۸/۰۹٪	۱۱/۶۱٪	۶/۳۸٪	۱۳/۹۳٪	۳/۷۵٪	۲/۲۲٪	۱۲/۱۱٪	۲/۶۶٪	۶/۳۷٪	۱۳/۱۹٪
بوشهر	۷/۴۲٪	۲/۱۵٪	۱۲/۲۸٪	۶/۰۵٪	۱۰/۶۵٪	۱۴/۱۸٪	۵/۲۹٪	۳/۰۸٪	۱۲/۹۹٪	۴/۱۵٪	۶/۳۰٪	۱۵/۴۴٪
تهران	۴/۱۷٪	۰/۲۷٪	۱۳/۹۹٪	۶/۹۳٪	۱۷/۵۳٪	۱۳/۸۳٪	۲/۹۱٪	۳/۴۰٪	۱۵/۴۸٪	۱/۹۰٪	۴/۶۶٪	۱۴/۹۳٪
چهارمحال و بختیاری	۹/۳۲٪	۰/۴۷٪	۱۱/۵۴٪	۱۱/۳۳٪	۱۵/۴۷٪	۱۷/۱۸٪	۴/۴۶٪	۲/۲۳٪	۱۳/۰۳٪	۲/۰۵٪	۳/۰۷٪	۹/۸۴٪
خراسان جنوبی	۹/۴۷٪	۰/۶۲٪	۱۴/۶۴٪	۸/۲۶٪	۹/۴۵٪	۱۸/۵۲٪	۴/۰۵٪	۳/۷۱٪	۱۴/۹۰٪	۲/۱۹٪	۲/۸۸٪	۱۱/۳۱٪
خراسان رضوی	۵/۵۳٪	۰/۳۵٪	۹/۲۶٪	۹/۰۰٪	۱۵/۴۹٪	۱۳/۴۱٪	۲/۸۴٪	۸/۱۴٪	۱۴/۶۵٪	۲/۴۶٪	۵/۲۵٪	۱۳/۶۰٪
خراسان شمالی	۷/۶۱٪	۰/۵۵٪	۱۲/۷۶٪	۸/۳۶٪	۱۰/۷۵٪	۱۸/۶۶٪	۴/۹۴٪	۳/۳۳٪	۱۵/۸۹٪	۳/۱۱٪	۳/۱۸٪	۱۰/۸۶٪
خوزستان	۵/۴۵٪	۱/۲۳٪	۸/۷۳٪	۸/۵۵٪	۱۸/۸۴٪	۱۱/۴۰٪	۱/۷۲٪	۲/۸۶٪	۱۳/۶۲٪	۵/۹۰٪	۸/۶۳٪	۱۳/۰۶٪
زنجان	۴/۹۶٪	۲/۰۰٪	۱۴/۲۹٪	۹/۵۰٪	۱۳/۰۱٪	۱۳/۱۶٪	۴/۲۱٪	۴/۲۴٪	۱۴/۷۹٪	۱/۹۴٪	۳/۶۲٪	۱۴/۲۸٪

استان	آسان پرداخت پرشین	الکترونیک کارت دماوند	به پرداخت ملت	پرداخت الکترونیک سداد	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت نوین آربین	تجارت الکترونیک پارسین	فراپروازان آروند امید	فن آو کارت	کارت اعتباری ایران کیش
سمنان	۸/۰۷٪	۰/۰۷٪	۱۴/۴۰٪	۱۱/۵۶٪	۷/۳۰٪	۱۴/۷۶٪	۳/۳۵٪	۴/۱۸٪	۱۳/۷۷٪	۲/۰۳٪	۵/۲۱٪	۱۵/۲۹٪
سیستان و بلوچستان	۵/۲۱٪	۰/۰۳٪	۱۱/۲۱٪	۱۵/۳۲٪	۱۰/۳۸٪	۲۲/۴۲٪	۳/۱۱٪	۱/۹۶٪	۱۵/۵۶٪	۱/۴۲٪	۲/۹۰٪	۱۰/۴۷٪
فارس	۶/۹۵٪	۱/۰۰٪	۹/۹۹٪	۷/۸۲٪	۱۸/۲۸٪	۱۲/۰۸٪	۱/۹۹٪	۶/۵۷٪	۱۳/۲۸٪	۱/۷۳٪	۸/۴۰٪	۱۱/۸۹٪
قزوین	۶/۸۵٪	۱/۱۷٪	۱۲/۰۲٪	۹/۵۳٪	۱۳/۱۷٪	۱۳/۹۲٪	۳/۶۱٪	۲/۵۶٪	۱۴/۴۷٪	۳/۳۱٪	۵/۷۵٪	۱۳/۶۳٪
قم	۴/۹۳٪	۰/۰۱٪	۱۲/۹۶٪	۸/۸۴٪	۱۶/۵۹٪	۱۶/۴۱٪	۲/۱۷٪	۲/۱۷٪	۱۶/۱۳٪	۲/۵۷٪	۵/۳۲٪	۱۱/۹۱٪
کردستان	۵/۵۵٪	۰/۳۶٪	۱۱/۱۶٪	۸/۵۲٪	۱۴/۳۸٪	۲۲/۱۷٪	۲/۶۴٪	۵/۹۱٪	۱۲/۴۳٪	۱/۶۱٪	۳/۲۸٪	۱۲/۰۰٪
کرمان	۹/۲۲٪	۰/۲۱٪	۱۰/۲۱٪	۸/۸۵٪	۱۸/۶۳٪	۱۹/۸۵٪	۱/۹۷٪	۲/۷۰٪	۱۳/۸۱٪	۱/۰۹٪	۴/۰۸٪	۹/۳۶٪
کرمانشاه	۴/۹۳٪	۰/۱۳٪	۹/۴۱٪	۹/۰۱٪	۱۵/۲۲٪	۱۳/۴۹٪	۴/۰۱٪	۱/۳۶٪	۱۴/۱۸٪	۲/۱۴٪	۷/۱۰٪	۱۹/۰۳٪
کهگیلویه و بویراحمد	۷/۸۳٪	۰/۰۳٪	۱۴/۱۱٪	۶/۷۹٪	۹/۹۷٪	۲۰/۵۸٪	۳/۲۷٪	۲/۱۷٪	۱۱/۷۹٪	۶/۳۹٪	۷/۲۱٪	۹/۸۵٪
گلستان	۷/۱۷٪	۰/۶۱٪	۱۰/۲۸٪	۱۰/۶۶٪	۱۵/۶۴٪	۱۳/۳۷٪	۸/۰۴٪	۴/۷۷٪	۱۲/۷۶٪	۳/۴۲٪	۴/۵۵٪	۸/۷۳٪
گیلان	۴/۸۱٪	۰/۴۹٪	۷/۲۵٪	۱۱/۰۲٪	۲۲/۲۴٪	۱۲/۲۶٪	۳/۸۸٪	۳/۸۶٪	۱۲/۹۵٪	۲/۸۱٪	۶/۵۰٪	۱۱/۹۳٪
لرستان	۶/۸۸٪	۰/۰۱٪	۱۰/۸۰٪	۸/۱۳٪	۱۷/۴۵٪	۱۴/۹۹٪	۲/۵۷٪	۳/۸۲٪	۱۴/۰۵٪	۲/۶۰٪	۵/۸۳٪	۱۲/۸۸٪
مازندران	۵/۶۳٪	۱/۶۹٪	۸/۰۷٪	۷/۶۳٪	۲۱/۹۶٪	۱۱/۶۰٪	۳/۴۴٪	۷/۳۷٪	۱۳/۴۷٪	۱/۹۵٪	۶/۶۹٪	۱۰/۵۱٪
مرکزی	۷/۸۷٪	۰/۱۰٪	۱۰/۵۷٪	۹/۵۶٪	۱۴/۷۸٪	۱۶/۷۷٪	۳/۱۳٪	۵/۵۰٪	۱۳/۴۱٪	۲/۰۴٪	۵/۴۳٪	۱۰/۸۴٪
هرمزگان	۸/۰۷٪	۱/۱۳٪	۱۴/۷۷٪	۷/۸۳٪	۱۱/۸۵٪	۱۳/۵۳٪	۲/۹۵٪	۲/۸۹٪	۱۶/۴۸٪	۱/۶۴٪	۵/۲۱٪	۱۳/۶۶٪
همدان	۷/۱۶٪	۱/۷۴٪	۹/۱۹٪	۹/۰۱٪	۱۴/۴۳٪	۱۱/۹۸٪	۲/۳۶٪	۸/۶۴٪	۱۷/۶۷٪	۲/۴۵٪	۴/۲۴٪	۱۱/۱۳٪
یزد	۴/۲۴٪	۰/۴۲٪	۱۱/۳۶٪	۹/۳۳٪	۱۱/۸۲٪	۱۹/۶۸٪	۵/۶۶٪	۲/۹۰٪	۱۴/۲۱٪	۱/۹۴٪	۴/۶۶٪	۱۳/۷۶٪

شکل ۹-۴ سهم بازار هر یک از شرکت‌های PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر یک از استان‌های کشور را برای دوره فروردین ۱۴۰۱ به تصویر می‌کشد.

شکل ۹-۴ سهم بازاری هر شرکت PSP از تعداد ابزار کارتخوان فروشگاهی فعال سیستمی در هر استانها- فروردین ۱۴۰۱

۴-۳-۳- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در

بعد کشوری

دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تعیین کننده عملکرد شرکت و توزیع مناسب این ابزارها توسط شرکت‌ها باشند که برای این منظور می‌توان شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی را تعریف نمود.

این شاخص بیانگر نسبت سهم هر شرکت از تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های به سهم آن شرکت از ابزار کارتخوان فروشگاه‌های است.^{۲۴} عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیک را نشان می‌دهد و مقدار آن بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها است. در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارها دارد، از بازار تراکنش‌ها به دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارها دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. بنابراین می‌توان چنین گفت که شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های، کارایی توزیع کارتخوان‌های شرکت‌های PSP را بررسی نموده و از این رو شرکت‌ها به سبب کارا تر بودن توزیع، می‌بایست با جابجایی مناسب کارتخوان‌ها برای جذب تراکنش‌های بیشتر، شاخص اثربخشی این ابزار پذیرش را بهبود بخشند.

در جدول ۴-۱۵ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر یک از شرکت‌های PSP در فروردین ماه محاسبه شده است.

^{۲۴} این شاخص به عبارتی همان متوسط تراکنش کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت است که نسبت به کل نرمالایز شده است.

جدول ۱۵-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت- اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

شرکت	کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند	فروردین
آسان پرداخت پرشین	۷/۳۰٪	۵/۹۷٪	۱/۲۱۱	۱/۲۲۴
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۸٪	۰/۵۹٪	۱/۰۴۳	۰/۹۸۳
به پرداخت ملت	۱۹/۷۷٪	۱۱/۰۷٪	۱/۷۱۸	۱/۷۸۶
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۵٪	۸/۶۳٪	۱/۰۷۵	۱/۰۱۴
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۷۸٪	۱۶/۹۵٪	۰/۵۶۹	۰/۵۱۸
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۰٪	۱۳/۹۸٪	۱/۵۶۰	۱/۵۰۲
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۶٪	۳/۱۴٪	۰/۵۵۹	۰/۴۹۷
پرداخت نوین آراین	۲/۱۴٪	۴/۴۴٪	۰/۴۹۲	۰/۴۸۳
تجارت الکترونیک پارس‌بان	۱۸/۳۳٪	۱۴/۱۷٪	۱/۲۴۰	۱/۲۹۳
فراپردازان آروند امید	۱/۰۴٪	۲/۶۲٪	۰/۳۱۷	۰/۳۹۸
فن آوا کارت	۲/۵۲٪	۵/۸۲٪	۰/۳۹۵	۰/۴۳۴
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۳٪	۱۲/۶۲٪	۰/۷۰۰	۰/۶۵۲

در فروردین ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارس‌بان"، "آسان پرداخت پرشین" و "پرداخت الکترونیک سداد" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. دارا بودن عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی به این معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌ها بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند.

بیشترین تغییر در میزان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به ماه گذشته در شرکت "فراپردازان آروند امید" با ۰/۰۸۱ واحد افزایش گزارش می‌شود. این امر به دلیل سرعت بیشتر کاهش سهم تعداد پایانه‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی این شرکت در مقابل کاهش جزئی سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های آن ارزیابی می‌شود. با توجه به متغیر بودن روند و مقدار

رشد سهم تعدادی تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌ها نسبت به سهم ابزار کارتخوان فروشگاه‌های آن‌ها، شاخص مذکور در هریک از شرکت‌های PSP ممکن است دچار کاهش و یا افزایش شده باشد.

همانگونه که ذکر شد دو شاخص تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های و تعداد تراکنش‌های آن در کنار یکدیگر می‌توانند تصویر خوبی از توزیع مناسب این ابزارها توسط هر یک از شرکت‌های PSP را ارائه دهند. نکته حائز اهمیت این است که در شبکه‌ی شاپرک کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعالی وجود دارند که فاقد تراکنش هستند. به این معنا که وضعیت آن‌ها در شبکه فعال است ولیکن تراکنشی از سوی آن‌ها وارد شبکه‌ی پرداخت نشده است.

اثربخشی هریک از شرکت‌ها در کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های در بالا به تفصیل بررسی گردید. در این بخش به منظور مشاهده‌ی نحوه‌ی جایابی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار^{۲۵} در کشور و همچنین بررسی میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌ها، شاخص اثربخشی به ازای سهم تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های هر شرکت به سهم آن‌ها از تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار بازتعریف شده و به‌عنوان شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار ارائه می‌گردد.

در واقع چنانچه مقدار این شاخص برای شرکتی برابر یک باشد، بدین معنی است که آن شرکت توانسته است دقیقاً به اندازه سهمی که در ابزارهای تراکنش‌دار دارد، از بازار تراکنش‌ها به‌دست آورد و چنانچه مقدار شاخص بالاتر از یک باشد یعنی شرکت بیشتر از سهمی که از ابزارهای مزبور دارد، موفق به جذب تراکنش شده است. جدول زیر همچنین، شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های را بر حسب ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار در فروردین ماه محاسبه و ارائه می‌نماید.

---

^{۲۵} با حداقل یک تراکنش در ماه.

جدول ۱۶-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار هر شرکت - اسفند ۱۴۰۱ و فروردین ۱۴۰۱

شرکت	کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار		اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار	
	سهم از کل تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های	سهم از کل تعداد ابزار	اسفند	فروردین
آسان پرداخت پرشین	۷/۳۰٪	۶/۳۱٪	۱/۱۳۳	۱/۱۵۶
الکترونیک کارت دماوند	۰/۵۸٪	۰/۶۱٪	۰/۹۸۱	۰/۹۵۴
به پرداخت ملت	۱۹/۷۷٪	۱۱/۴۲٪	۱/۶۷۶	۱/۷۳۱
پرداخت الکترونیک سداد	۸/۷۵٪	۹/۱۹٪	۰/۹۵۵	۰/۹۵۲
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۷۸٪	۱۷/۲۲٪	۰/۵۴۷	۰/۵۱۰
پرداخت الکترونیک سامان	۲۱/۰۰٪	۱۴/۲۶٪	۱/۴۵۱	۱/۴۷۳
پرداخت الکترونیک سپهر	۱/۵۶٪	۳/۱۴٪	۰/۵۲۷	۰/۴۹۷
پرداخت نوین آراین	۲/۱۴٪	۴/۳۸٪	۰/۵۱۵	۰/۴۸۹
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۳۲٪	۱۳/۲۴٪	۱/۳۵۶	۱/۳۸۳
فراپردازان آروند امید	۱/۰۴٪	۲/۳۷٪	۰/۴۷۰	۰/۴۴۰
فن آوا کارت	۲/۵۲٪	۵/۴۷٪	۰/۴۷۵	۰/۴۶۱
کارت اعتباری ایران کیش	۸/۲۳٪	۱۲/۳۸٪	۰/۶۸۹	۰/۶۶۵

در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار همانند ماه گذشته شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارسیان" و "آسان پرداخت پرشین" به عددی بالاتر از یک دست یافته‌اند. بالاترین تغییر در شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز در شرکت "به پرداخت ملت" با افزایش ۰/۰۵۵ واحدی مشاهده می‌شود. چرا که سهم تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های آن افزایش و در مقابل، سهم از تعداد ابزارهای کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار آن با کاهش همراه بوده است.

دستیابی به عدد بالاتر از یک در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار، بدین معناست که جذب تراکنش‌های این شرکت‌ها بر روی کارتخوان‌های تراکنش‌دار بیشتر از سهم تعداد کارتخوان‌هایشان از کل کارتخوان‌های تراکنش‌دار کشور بوده است. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. عملکرد

مختلف هر یک از شرکت‌های PSP در کسب سهم بازار تراکنش‌ها و کارتخوان‌های تراکنش‌دار سبب گردیده تا میزان شاخص مذکور بعضاً با افزایش و یا کاهش مواجه شود.

۴-۳-۴- شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال

سیستمی در هر یک از استان‌های کشور

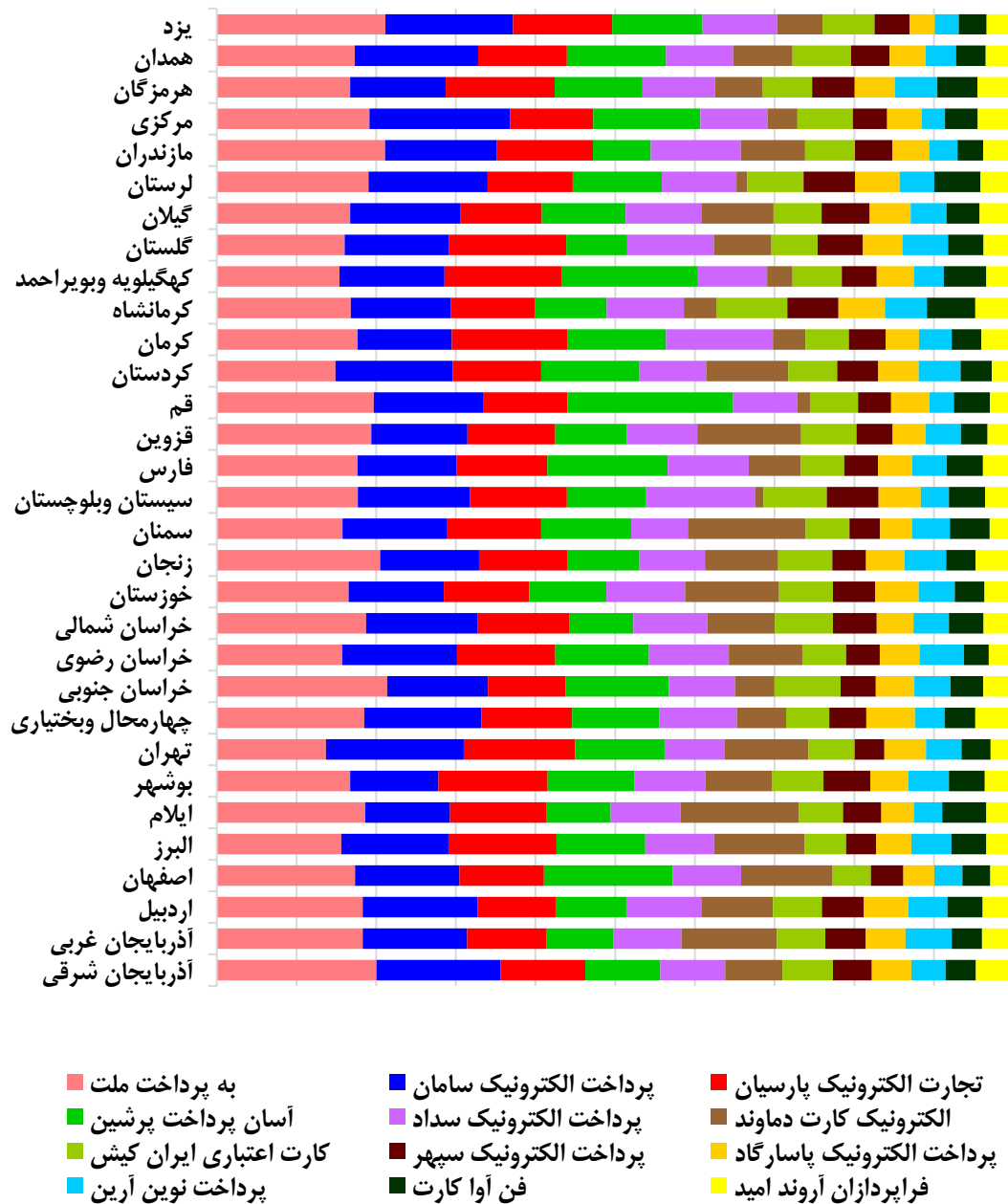
در این قسمت شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی برای هر شرکت در هر یک از ۳۱ استان کشور مورد بررسی قرار می‌گیرد. شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسین" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. در جدول ۱۷-۴ این شاخص در فروردین ماه برای هر یک از شرکت‌های PSP به ازای استان‌های کشور مورد محاسبه قرار گرفته است.

جدول ۱۷-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت PSP در هر استان - فروردین ۱۴۰۱

کارت اعتباری ایران کیش	فن آو کارت	فراپروازان آروند امید	تجارت الکترونیک پارسین	پرداخت نوین آراین	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد	به پرداخت ملت	الکترونیک کارت دماوند	آسان پرداخت پرشین	استان
۰/۷۰۵	۰/۴۲۵	۰/۵۲۵	۱/۱۸۸	۰/۴۸۱	۰/۵۴۴	۱/۷۳۴	۰/۵۵۴	۰/۹۰۹	۲/۲۳۲	۰/۸۰۱	۱/۰۴۷	آذربایجان شرقی
۰/۷۱۶	۰/۴۴۸	۰/۴۶۷	۱/۱۸۱	۰/۶۸۷	۰/۶۰۱	۱/۵۴۶	۰/۵۹۰	۱/۰۱۳	۲/۱۶۲	۱/۴۱۵	۰/۹۸۴	آذربایجان غربی
۰/۶۷۰	۰/۴۸۱	۰/۴۲۲	۱/۰۶۸	۰/۵۳۱	۰/۵۷۳	۱/۵۶۸	۰/۶۱۳	۱/۰۲۴	۱/۹۹۷	۰/۹۸۱	۰/۹۶۷	اردبیل
۰/۵۴۹	۰/۳۹۹	۰/۳۳۱	۱/۲۰۳	۰/۴۰۲	۰/۴۶۲	۱/۴۸۸	۰/۴۴۱	۰/۹۷۶	۱/۹۷۴	۱/۳۰۴	۱/۸۳۷	اصفهان
۰/۵۷۸	۰/۴۸۸	۰/۳۸۳	۱/۵۱۸	۰/۵۶۷	۰/۴۲۲	۱/۵۰۳	۰/۴۹۲	۰/۹۶۸	۱/۷۴۷	۱/۲۷۴	۱/۲۴۶	البرز
۰/۵۶۹	۰/۵۶۵	۰/۳۴۹	۱/۲۲۶	۰/۳۶۵	۰/۴۸۸	۱/۰۸۷	۰/۴۱۴	۰/۸۹۳	۱/۸۹۷	۱/۵۱۲	۰/۸۲۷	ایلام
۰/۶۸۷	۰/۴۸۴	۰/۳۸۵	۱/۴۷۱	۰/۵۴۶	۰/۶۳۰	۱/۱۸۵	۰/۵۱۲	۰/۹۵۱	۱/۷۹۲	۰/۹۰۰	۱/۱۶۸	بوشهر
۰/۵۹۴	۰/۳۷۵	۰/۲۹۵	۱/۴۳۱	۰/۴۵۷	۰/۳۸۰	۱/۷۷۲	۰/۵۳۵	۰/۷۷۴	۱/۴۰۵	۱/۰۷۸	۱/۱۵۰	تهران
۰/۵۲۸	۰/۳۷۴	۰/۴۶۹	۱/۱۰۳	۰/۳۶۰	۰/۴۵۴	۱/۴۳۴	۰/۵۹۳	۰/۹۴۹	۱/۷۹۸	۰/۶۰۱	۱/۰۶۱	چهارمحال و بختیاری
۰/۷۶۷	۰/۳۸۰	۰/۳۵۳	۰/۸۹۹	۰/۴۲۰	۰/۴۰۷	۱/۱۷۱	۰/۴۴۸	۰/۷۶۹	۱/۹۷۷	۰/۴۶۰	۱/۲۰۰	خراسان جنوبی
۰/۶۰۱	۰/۳۴۲	۰/۳۴۳	۱/۳۵۴	۰/۶۱۳	۰/۴۶۶	۱/۵۸۰	۰/۵۴۵	۱/۰۹۹	۱/۷۲۸	۱/۰۱۲	۱/۲۹۲	خراسان رضوی
۰/۷۱۱	۰/۴۲۴	۰/۳۶۷	۱/۱۲۴	۰/۴۳۶	۰/۵۳۹	۱/۳۷۳	۰/۴۵۱	۰/۹۰۸	۱/۸۲۹	۰/۸۲۸	۰/۷۸۳	خراسان شمالی
۰/۸۰۴	۰/۴۴۲	۰/۴۳۲	۱/۲۶۵	۰/۵۳۷	۰/۶۲۵	۱/۴۱۶	۰/۶۴۴	۱/۱۶۷	۱/۹۵۵	۱/۳۹۳	۱/۱۴۹	خوزستان
۰/۶۹۲	۰/۳۷۵	۰/۴۸۴	۱/۱۲۲	۰/۵۳۱	۰/۴۳۰	۱/۲۶۲	۰/۴۹۱	۰/۸۳۷	۲/۰۸۴	۰/۹۳۲	۰/۹۲۲	زنجان

کارت اعتباری ایران کیش	فن آوا کارت	فرایردازان آروند امید	تجارت الکترونیک پارسین	پرداخت نوین آربین	پرداخت الکترونیک سپهر	پرداخت الکترونیک سامان	پرداخت الکترونیک پاسارگاد	پرداخت الکترونیک سداد	بدپرداخت ملت	الکترونیک کارت دماوند	آسان پرداخت پرشین	استان
۰/۵۸۶	۰/۵۳۱	۰/۳۲۲	۱/۲۷۱	۰/۵۱۰	۰/۴۱۳	۱/۳۹۴	۰/۴۲۵	۰/۷۶۱	۱/۶۸۵	۱/۵۷۸	۱/۲۰۵	سمنان
۰/۶۹۳	۰/۳۹۵	۰/۳۱۱	۱/۰۶۲	۰/۳۰۹	۰/۵۶۶	۱/۲۲۳	۰/۴۵۹	۱/۱۹۴	۱/۵۴۰	۰/۰۸۶	۰/۸۶۵	سیستان و بلوچستان
۰/۶۱۱	۰/۵۰۴	۰/۴۳۱	۱/۲۷۷	۰/۴۸۴	۰/۴۷۲	۱/۳۸۶	۰/۴۸۳	۱/۱۳۹	۱/۹۷۴	۰/۷۳۱	۱/۶۸۶	فارس
۰/۷۴۸	۰/۳۵۸	۰/۳۵۴	۱/۱۸۵	۰/۴۷۶	۰/۴۸۷	۱/۳۰۱	۰/۴۴۸	۰/۹۵۲	۲/۰۸۸	۱/۴۰۵	۰/۹۶۸	قزوین
۰/۵۸۸	۰/۴۴۲	۰/۲۹۱	۱/۰۲۷	۰/۲۹۹	۰/۴۰۷	۱/۳۴۸	۰/۴۶۹	۰/۷۸۲	۱/۹۲۵	۰/۱۶۰	۲/۰۳۴	قم
۰/۶۲۶	۰/۳۹۷	۰/۲۷۹	۱/۱۳۲	۰/۵۳۷	۰/۵۲۷	۱/۴۹۶	۰/۵۱۵	۰/۸۵۲	۱/۵۱۷	۱/۰۴۸	۱/۲۵۵	کردستان
۰/۵۳۹	۰/۳۶۵	۰/۳۹۶	۱/۴۲۳	۰/۴۰۷	۰/۴۵۰	۱/۱۵۹	۰/۴۱۲	۱/۳۱۶	۱/۷۳۵	۰/۴۰۰	۱/۲۲۰	کرمان
۰/۹۳۴	۰/۶۳۶	۰/۵۰۳	۱/۱۰۸	۰/۵۵۴	۰/۶۷۳	۱/۳۱۲	۰/۶۱۱	۱/۰۱۶	۱/۷۶۴	۰/۴۲۵	۰/۹۴۴	کرمانشاه
۰/۵۹۰	۰/۵۱۲	۰/۳۲۸	۱/۴۰۷	۰/۳۵۹	۰/۴۲۲	۱/۲۵۹	۰/۴۴۴	۰/۸۲۸	۱/۴۷۵	۰/۳۰۶	۱/۶۴۲	کهگیلویه و بویراحمد
۰/۶۲۱	۰/۴۷۸	۰/۴۰۱	۱/۵۷۲	۰/۶۰۷	۰/۶۰۵	۱/۳۹۲	۰/۵۳۱	۱/۱۵۸	۱/۷۱۳	۰/۷۶۹	۰/۸۱۷	گلستان
۰/۷۰۹	۰/۴۸۸	۰/۵۰۴	۱/۲۰۹	۰/۵۳۲	۰/۷۱۴	۱/۶۲۴	۰/۶۰۴	۱/۱۲۰	۱/۹۷۴	۱/۰۶۸	۱/۲۳۸	گیلان
۰/۷۰۵	۰/۵۸۱	۰/۴۱۶	۱/۰۶۷	۰/۴۳۲	۰/۶۴۸	۱/۴۹۶	۰/۵۶۲	۰/۹۳۷	۱/۹۰۶	۰/۱۳۴	۱/۱۲۲	لرستان
۰/۷۱۵	۰/۳۷۰	۰/۴۳۵	۱/۳۸۳	۰/۴۰۸	۰/۵۳۸	۱/۵۹۸	۰/۵۲۶	۱/۲۹۴	۲/۴۱۵	۰/۹۲۰	۰/۸۳۰	مازندران
۰/۶۸۱	۰/۴۰۳	۰/۴۳۷	۱/۰۲۱	۰/۲۸۴	۰/۴۱۶	۱/۷۱۵	۰/۴۲۵	۰/۸۲۲	۱/۸۶۹	۰/۳۶۴	۱/۳۰۸	مرکزی
۰/۶۲۲	۰/۴۹۹	۰/۴۴۸	۱/۳۴۹	۰/۵۲۷	۰/۵۲۸	۱/۱۸۶	۰/۴۹۵	۰/۹۰۱	۱/۶۵۵	۰/۵۸۴	۱/۰۹۰	هرمزگان
۰/۷۸۶	۰/۴۰۱	۰/۳۷۳	۱/۱۹۱	۰/۴۰۶	۰/۵۱۶	۱/۶۵۶	۰/۴۸۴	۰/۹۰۱	۱/۸۵۰	۰/۷۹۸	۱/۳۳۲	همدان
۰/۶۲۰	۰/۳۳۱	۰/۳۲۲	۱/۱۸۱	۰/۲۸۶	۰/۴۱۵	۱/۵۱۸	۰/۳۰۱	۰/۸۸۹	۲/۰۰۹	۰/۵۳۹	۱/۰۷۶	یزد

همچنین شکل شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاهی هر شرکت PSP برای هر یک از استان‌های کشور در شکل ۱۰-۴ آمده است.

شکل ۱۰-۴ شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های شرکت‌های PSP به تفکیک هر استان - فروردین ۱۴۰۱

۴-۳-۵ عملکرد شرکت‌های PSP در ابزار کارتخوان‌های فروشگاه‌های

کم‌تراکنش و فاقد تراکنش

بر اساس روش معمول در سایر کشورها، پذیرندگان برای استفاده از ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ناچار به خرید یا اجاره دستگاه کارتخوان بوده و به‌علاوه موظف به پرداخت هزینه‌های نصب، نگهداری و نیز پرداخت بهای

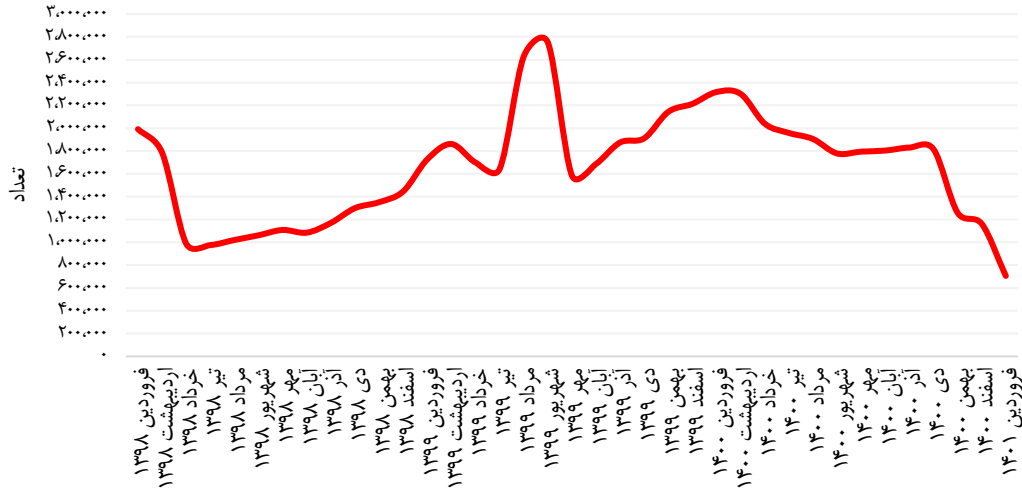
کاغذ رول مورد استفاده در آن هستند. در نتیجه در این کشورها، توجه به بهره‌وری در به‌کارگیری این ابزار بسیار بیشتر است. اما در ایران به واسطه مداخله بانک‌ها در این امر، نه تنها کارتخوان به صورت رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد، بلکه همه هزینه‌های مربوطه حتی رول کاغذ رسید نیز به رایگان در اختیار پذیرندگان قرار می‌گیرد. به تبع این رویکرد، تعدد دستگاه‌های کارتخوان در فروشگاه‌ها و در نتیجه فراوانی کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مشاهده می‌شود. متأسفانه بی‌تفاوتی فروشندگان و یا حتی استقبال از افزایش کارتخوان‌های فروشگاه‌ها به دلیل ارزش نمایشی آن از یک سو و الزام شرکت PSP به نصب کارتخوان بدون توجه به کارایی آن که از قراردادهای این شرکت‌ها با بانک‌ها ناشی می‌شود از سوی دیگر، موجب تشدید پدیده‌هایی نظیر تعدد کارتخوان نصب شده در هر فروشگاه‌ها و وجود کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش شده است.

در این قسمت به منظور بررسی نمایش میزان کارایی و بهره‌وری کارتخوان‌های فروشگاه‌ها، آمار کارتخوان‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی هر شرکت PSP بررسی خواهد شد. از اردیبهشت ماه ۹۷ مفهوم این نوع کارتخوان‌ها بازتعریف گردیده و بر این اساس به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شود که در یک بازه زمانی دو ماهه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه متوالی، کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد^{۲۶}. علت ملاک قرار گرفتن بازه زمانی دو ماهه در تعریف ابزار کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، کنترل شرکت‌ها در نصب جدید کارتخوان‌ها و نیز در بر گرفتن فعالیت فصلی برخی پذیرندگان بنابر ماهیت فعالیت آن‌ها است.

برای بررسی روند تغییر تعداد کارتخوان‌های فروشگاه‌های کم‌تراکنش و فاقد تراکنش مالی، شکل ۱۱-۴ طی ابتدای سال ۱۳۹۸ تا فروردین ماه ۱۴۰۱ ترسیم شده است.

^{۲۶} در تعریف گذشته به کارتخوانی کم‌تراکنش گفته می‌شد که در یک بازه زمانی سه ماهه متوالی کمتر از ۶۰ تراکنش در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن کمتر از ۲۰ میلیون ریال در هر ماه باشد.

تعداد کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش

شکل ۱۱-۴ روند تغییر تعداد کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از ابتدای سال ۱۳۹۸ تاکنون

تعداد کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش در فروردین ماه با کاهش ۳۹/۳۱ درصدی روبه رو بوده است. در این ماه سهم کارتخوان های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۸/۴۴ درصد از کل کارتخوان های فروشگاه های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است. عدد فوق نسبت به رقم مشابه در اسفند ماه ۱۴۰۰ تنها ۴/۲۵ درصد کاهش یافته است. جدول زیر سهم تعداد کارتخوان های فروشگاه های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کارتخوان های فعال سیستمی هر شرکت را ارائه می دهد.

جدول ۱۸-۴ سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش هر شرکت از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی آن - فروردین ۱۴۰۱

نام شرکت	سهم مجموع تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت		اختلاف
	اسفند	فروردین	
آسان پرداخت پرشین	۷/۲۳٪	۵/۰۰٪	-۲/۲۳٪
الکترونیک کارت دماوند	۷/۷۱٪	۵/۶۸٪	-۲/۰۲٪
به پرداخت ملت	۱۱/۴۵٪	۷/۵۲٪	-۳/۹۳٪
پرداخت الکترونیک سداد	۴/۲۹٪	۴/۶۷٪	۰/۳۸٪
پرداخت الکترونیک پاسارگاد	۸/۰۶٪	۵/۵۷٪	-۲/۴۹٪
پرداخت الکترونیک سامان	۷/۱۰٪	۶/۰۲٪	-۱/۰۹٪
پرداخت الکترونیک سپهر	۶/۲۴٪	۵/۷۶٪	-۰/۴۸٪
پرداخت نوین آراین	۱۶/۵۱٪	۹/۸۰٪	-۶/۷۱٪
تجارت الکترونیک پارسیان	۱۸/۸۵٪	۱۴/۲۲٪	-۴/۶۳٪
فراپردازان آروند امید	۴۰/۷۷٪	۱۸/۲۸٪	-۲۲/۴۹٪
فن آوا کارت	۲۷/۱۰٪	۱۵/۰۴٪	-۱۲/۰۶٪
کارت اعتباری ایران کیش	۱۱/۱۴٪	۸/۷۵٪	-۲/۳۹٪
مجموع	۱۲/۶۹٪	۸/۴۴٪	-۴/۲۵٪

* هر چه این شاخص کمتر باشد، نشان‌دهنده آن است که شرکت عملکرد بهتری به نسبت سایر شرکت‌ها داشته است. لذا در این جدول بر خلاف غالب جدول‌ها، کمترین میزان شاخص به صورت **Bold** نمایش داده شده است.

بسته به جهت و میزان سرعت تغییرات هر یک از دو مولفه‌ی تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش و تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی در هر شرکت PSP، عدد شاخص مذکور تحت تاثیر قرار گرفته است. بیشترین تغییر مربوط به سهم تعداد کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش از کارتخوان‌های فعال سیستمی با کاهش ۲۲/۴۹ درصد، در شرکت "فراپردازان آروند امید" رخ داده است. همین شرکت با عددی برابر با ۱۸/۲۸ درصد بالاترین رقم شاخص را نشان می‌دهد. در مقابل آن، تنها ۴/۶۷ درصد از کل کارتخوان‌های فعال سیستمی شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" را کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی آن شامل می‌شوند.

**بررسی وضعیت بانک‌های
صادرکننده و پذیرنده**

۵- بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده

در این بخش از گزارش برای داشتن درک بهتری از روند کاری بانک‌های کشور، به بررسی سهم بازار پذیرندگی و صادرکنندگی در بانک‌های^{۲۷} پذیرنده^{۲۸} و صادرکننده^{۲۹} در شبکه پرداخت الکترونیک کارتی پرداخته می‌شود.

۳۰

۵-۱- سهم بازار پذیرندگی

در این بخش، سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از لحاظ تعداد و مبلغ تراکنش‌های کارتی شبکه‌ی شاپرک مورد بررسی قرار گرفته و همچنین سهم هر یک از آن‌ها نیز به تفکیک ابزارهای پذیرش محاسبه شده است.

^{۲۷} در کل گزارش منظور از بانک‌ها، بانک‌ها و موسسات مالی و اعتباری مجاز می‌باشد.

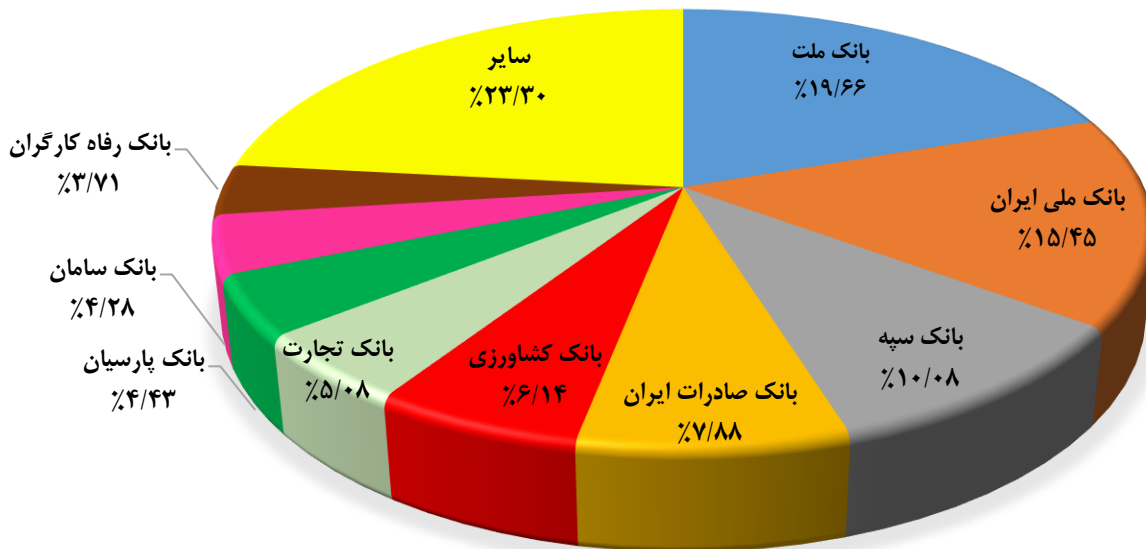
^{۲۸} بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واريز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است.

^{۲۹} بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید.

^{۳۰} پیرو نامه‌های ابلاغی بانک مرکزی طی ماه‌های گذشته مبنی بر ادغام ۵ بانک (حکمت، قوامین، مهراقتصاد، کوثر و انصار) با بانک سپه، از بهمن ماه ۹۹ این ۶ بانک با یکدیگر ادغام گردیده و در جداول و شکل‌های فصل پنجم در قالب بانک "سپه" آورده شده و بانک‌های صادرکننده و پذیرنده با تعداد ۳۲ بانک در صنعت پرداخت ایفای نقش نموده‌اند.

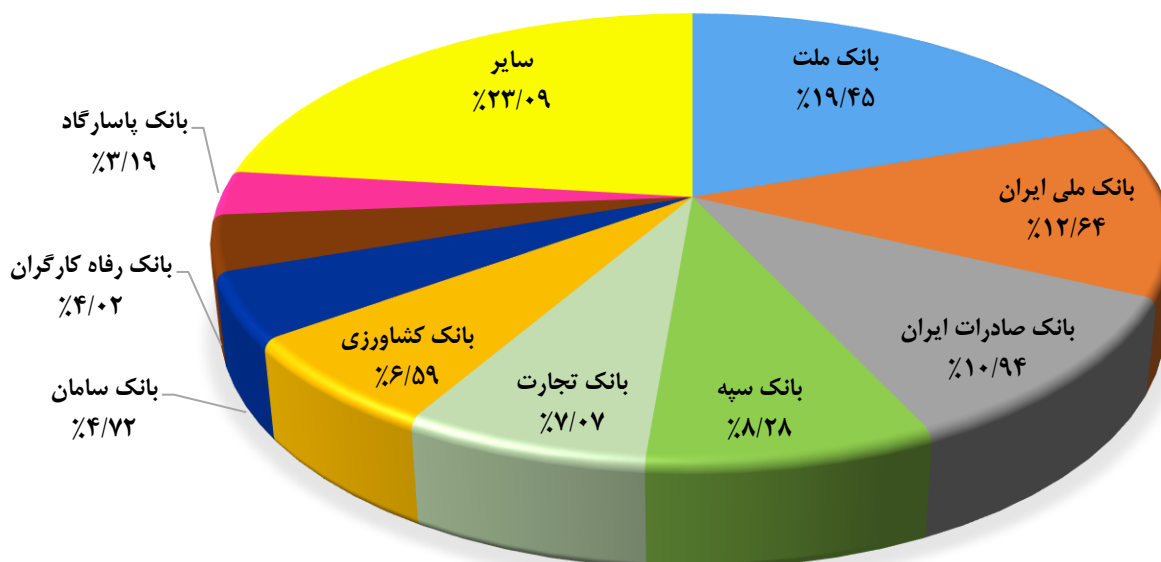
۱-۱-۵ سهم بازار هر یک از بانک‌های پذیرنده از تعداد و مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت

این شاخص گستره فعالیت هر یک از بانک‌ها در پذیرش تعداد و مبلغ تراکنش‌های پشتیبانی شده در شبکه شاپرک را نشان می‌دهد. در نمودارهای مربوطه ۹ بانک نخست با بالاترین سهم تعدادی و مبلغی در شبکه پرداخت آورده شده و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

شکل ۵-۱ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۱

همچنین شکل ۵-۲ سهم مبلغی هر یک از بانک‌های پذیرنده از کل جمع مبلغ تراکنش‌های صنعت پرداخت در فروردین ماه ۱۴۰۱ را نشان می‌دهد.

شکل ۵-۲ سهم بازار هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های شبکه پرداخت - فروردین ۱۴۰۱

از دو شکل بالا ملاحظه می‌شود که "بانک ملت" با سهم ۱۹/۶۶ درصدی از تعداد تراکنش‌ها و سهم ۱۹/۴۵ درصدی از مبلغ تراکنش‌ها، همچنان با اختلاف، بالاترین سهم از پذیرش تراکنش‌های بازار را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است.

۵-۱-۲- سهم تعدادی و مبلغی بانک‌های پذیرنده از کل بازار

تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش

این شاخص، منجر به شناخت حوزه فعالیت و نحوه‌ی بازاریابی هر یک از بانک‌ها به منظور پذیرش وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی در هر یک از ابزارهای پذیرش می‌شود. ذکر این نکته ضروری است

که در محاسبه شاخص فوق، آمار تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ازای تمامی بانک‌های پذیرنده در کارت‌خوان‌های چندشبایی^{۳۱} نیز در نظر گرفته می‌شود.

سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌های هر یک از بانک‌های پذیرنده از بازار ابزارهای پذیرش برای فروردین ماه ۱۴۰۱ در جدول ۵-۱ ارائه شده است.

جدول ۵-۱ سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد و مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۱/۳۱٪	۴/۳۴٪	۱۵/۸۲٪	۱/۳۸٪	۱/۰۶٪	۱۳/۶۲٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۶۰٪	۱/۰۳٪	۰/۰۰٪	۰/۶۴٪	۰/۷۲٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۱/۷۱٪	۸/۱۱٪	۲۵/۲۹٪	۱/۵۱٪	۱۲/۳۷٪	۲۲/۶۵٪
۴	بانک پارسیان	۴/۵۴٪	۴/۴۹٪	۱/۱۱٪	۲/۹۵٪	۳/۴۲٪	۳/۲۹٪
۵	بانک پاسارگاد	۳/۲۲٪	۲/۵۰٪	۰/۰۰٪	۲/۷۶٪	۶/۰۹٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۵/۴۰٪	۱/۸۰٪	۰/۲۹٪	۶/۷۰٪	۹/۶۲٪	۰/۵۸٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۸۸٪	۰/۰۸٪	۰/۰۰٪	۱/۰۱٪	۰/۱۸٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۱۲٪	۴/۴۹٪	۰/۰۰٪	۰/۱۹٪	۱/۷۰٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۱٪	۰/۹۷٪	۰/۰۵٪	۰/۳۵٪	۰/۷۰٪	۰/۱۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۳/۸۲٪	۱/۸۰٪	۳/۳۲٪	۴/۰۷٪	۳/۷۴٪	۳/۳۲٪
۱۲	بانک سامان	۳/۹۶٪	۱۲/۰۴٪	۲/۰۴٪	۳/۳۴٪	۱۳/۸۱٪	۴/۶۴٪
۱۳	بانک سپه	۱۰/۷۹٪	۲/۸۸٪	۰/۰۵٪	۹/۴۳٪	۰/۸۵٪	۰/۰۴٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۳٪	۰/۰۷٪	۰/۰۰٪	۰/۳۱٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪

^{۳۱} منظور از لفظ چندشبایی، تعریف و اتصال بیش از یک شماره شبا به ابزار پذیرش است.

ردیف	بانک پذیرنده	سهیم هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش			سهیم هر بانک پذیرنده از کل مبلغ تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش		
		کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان فروشگاهی	ابزار پذیرش موبایلی	ابزار پذیرش اینترنتی
۱۵	بانک سینا	۰/۶۴٪	۰/۵۴٪	۰/۱۰۰٪	۰/۸۲٪	۱/۹۰٪	۰/۱۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۰/۹۵٪	۱/۰۳٪	۰/۱۰۰٪	۰/۹۳٪	۲/۹۳٪	۰/۰۱٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۸/۵۱٪	۰/۵۱٪	۰/۰۲٪	۱۱/۷۰٪	۶/۱۰٪	۰/۰۷٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۲٪	۰/۴۶٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۳/۴۸٪	۱/۱۲٪	۳/۱۸٪	۲/۸۹٪	۰/۱۹٪	۲/۲۵٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۹۸٪	۰/۴۲٪	۰/۱۰۰٪	۲/۵۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۲٪	۰/۷۴٪	۰/۲۱٪	۰/۲۴٪	۰/۵۱٪	۰/۶۲٪
۲۲	بانک کشاورزی	۶/۲۵٪	۸/۱۲٪	۰/۰۲٪	۷/۳۸٪	۱/۵۲٪	۰/۰۷٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۶۸٪	۰/۱۷٪	۰/۰۴٪	۰/۶۶٪	۰/۳۷٪	۰/۰۲٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۵۰٪	۱/۹۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۹۵٪	۴/۳۹٪	۰/۰۰٪
۲۵	بانک مسکن	۱/۳۵٪	۰/۲۲٪	۰/۰۲٪	۱/۲۲٪	۰/۲۸٪	۰/۰۱٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۸/۹۹٪	۱۷/۸۹٪	۴۲/۱۰٪	۱۸/۹۸٪	۲۲/۱۴٪	۴۴/۲۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱۵/۴۰٪	۲۲/۵۸٪	۶/۴۴٪	۱۳/۸۶٪	۴/۷۳٪	۴/۳۹٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۳۶٪	۰/۰۶٪	۰/۱۰۰٪	۲/۲۲٪	۰/۰۶٪	۰/۰۰٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۵۲٪	۰/۰۵٪	۰/۱۰۰٪	۰/۴۸٪	۰/۰۴٪	۰/۰۰٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۳۶٪	۰/۱۰۰٪	۰/۱۰۰٪	۰/۳۳٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪

همانگونه که در جدول ۵-۱ مشاهده می‌گردد در بررسی این شاخص به ترتیب:

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاهی به بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "سپه" و "صادرات ایران"

- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "سامان" و "کشاورزی"
- بالاترین سهم تعدادی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "ملی ایران"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بانک‌های "ملت"، "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "سپه"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش اینترنتی به بانک‌های "ملت"، "سامان"، "آینده" و "تجارت"
- بالاترین سهم مبلغی از تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی به بانک‌های "ملت"، "آینده"، "اقتصاد نوین" و "سامان"

تعلق گرفته و این بانک‌ها به ترتیب در مکان‌های اول تا چهارم جای گرفته‌اند.

۵-۱-۳- سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از

تراکنش‌های هر بانک پذیرنده

در این بخش از گزارش، طی شاخصی سهم تعدادی و مبلغی هر بانک پذیرنده از کل تعداد تراکنش‌های همان بانک برای هر یک از ابزارهای پذیرش مورد بررسی و محاسبه قرار گرفته است. این شاخص می‌تواند دید وسیعی از سهم و کارایی هر ابزار از تعداد کل تراکنش‌های صورت گرفته برای هر بانک پذیرنده را فراهم و زمینه تحلیل و برنامه‌ریزی را برای آن بانک ایجاد نماید.

جدول ۲-۵ سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده را به تفکیک بانک‌ها در شبکه پرداخت کشور نشان می‌دهد.

جدول ۵-۲ سهم تعدادی و مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده				سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده	
		کارتخوان	ابزار پذیرش اینترنتی	کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی	کارتخوان	ابزار پذیرش موبایلی
۱	بانک اقتصاد نوین	۶۳/۴۲٪	۱۰/۵۲٪	۲۶/۰۵٪	۸۷/۴۶٪	۱۰/۲۶٪	۲/۲۸٪
۲	بانک ایران زمین	۹۲/۰۵٪	۷/۹۵٪	۰/۰۰٪	۸۵/۴۲٪	۱۴/۵۸٪	۰/۰۰٪
۳	بانک آینده	۵۷/۴۶٪	۱۳/۶۴٪	۲۸/۹۰٪	۴۳/۷۷٪	۵۴/۴۹٪	۱/۷۳٪
۴	بانک پارسیان	۹۴/۵۳٪	۴/۶۸٪	۰/۷۹٪	۸۴/۸۶٪	۱۴/۸۹٪	۰/۲۵٪
۵	بانک پاسارگاد	۹۶/۲۶٪	۳/۷۳٪	۰/۰۰٪	۷۴/۸۹٪	۲۵/۱۱٪	۰/۰۰٪
۶	بانک تجارت	۹۸/۱۸٪	۱/۶۳٪	۰/۱۸٪	۸۲/۰۹٪	۱۷/۸۹٪	۰/۰۲٪
۷	بانک توسعه تعاون	۹۹/۵۲٪	۰/۴۸٪	۰/۰۰٪	۹۷/۳۱٪	۲/۶۹٪	۰/۰۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۹۸/۲۰٪	۱/۸۰٪	۰/۰۰٪	۹۷/۸۳٪	۲/۱۷٪	۰/۰۰٪
۹	بانک خاورمیانه	۳۴/۵۳٪	۶۵/۴۷٪	۰/۰۰٪	۴۲/۲۹٪	۵۷/۷۱٪	۰/۰۰٪
۱۰	بانک دی	۸۶/۱۷٪	۱۳/۳۸٪	۰/۴۵٪	۷۶/۶۴٪	۲۳/۲۸٪	۰/۰۸٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۹۴/۹۶٪	۲/۲۴٪	۲/۸۰٪	۸۷/۶۰٪	۱۲/۲۱٪	۰/۱۹٪
۱۲	بانک سامان	۸۵/۵۱٪	۱۲/۹۹٪	۱/۵۰٪	۶۱/۳۵٪	۳۸/۴۳٪	۰/۲۲٪
۱۳	بانک سپه	۹۸/۶۷٪	۱/۳۲٪	۰/۰۲٪	۹۸/۶۵٪	۱/۳۵٪	۰/۰۰٪
۱۴	بانک سرمایه	۹۸/۴۸٪	۱/۵۲٪	۰/۰۰٪	۹۹/۶۶٪	۰/۳۴٪	۰/۰۰٪
۱۵	بانک سینا	۹۵/۹۶٪	۴/۰۴٪	۰/۰۰٪	۷۳/۸۳٪	۲۶/۱۷٪	۰/۰۰٪
۱۶	بانک شهر	۹۴/۸۵٪	۵/۱۴٪	۰/۰۱٪	۶۷/۶۳٪	۳۲/۳۷٪	۰/۰۰٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۹۹/۷۰٪	۰/۳۰٪	۰/۰۱٪	۹۲/۶۷٪	۷/۳۳٪	۰/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۹۹/۲۳٪	۰/۷۷٪	۰/۰۰٪	۶۲/۹۷٪	۳۷/۰۳٪	۰/۰۰٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۹۵/۵۰٪	۱/۵۴٪	۲/۹۷٪	۹۸/۸۳٪	۰/۹۶٪	۰/۲۰٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹۹/۲۹٪	۰/۷۱٪	۰/۰۰٪	۹۹/۳۳٪	۰/۶۷٪	۰/۰۰٪
۲۱	بانک کارآفرین	۷۲/۷۶٪	۲۲/۸۷٪	۴/۳۷٪	۷۵/۳۶٪	۲۴/۱۳٪	۰/۵۱٪
۲۲	بانک کشاورزی	۹۳/۸۹٪	۶/۱۰٪	۰/۰۱٪	۹۶/۹۶٪	۳/۰۴٪	۰/۰۰٪
۲۳	بانک گردشگری	۹۸/۵۸٪	۱/۲۴٪	۰/۱۸٪	۹۲/۱۲٪	۷/۸۷٪	۰/۰۱٪

ردیف	بانک پذیرنده	سهم تعدادی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده				سهم مبلغی هر یک از ابزارهای پذیرش از تراکنش‌های هر بانک پذیرنده	
		کارتهخوانی	ابزار پذیرش اینترنتی	ابزار پذیرش موبایلی	کارتهخوانی	ابزار پذیرش موبایلی	
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۸۳/۶۱٪	۱۶/۳۹٪	۰/۰۰٪	۴۱/۲۱٪	۰/۰۰٪	
۲۵	بانک مسکن	۹۹/۱۳٪	۰/۸۲٪	۰/۰۴٪	۳/۳۳٪	۰/۰۰٪	
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۳/۰۱٪	۹۶/۹۹٪	۰/۰۰٪	۱۰۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	
۲۷	بانک ملت	۸۹/۰۹٪	۴/۲۰٪	۶/۷۱٪	۱۴/۹۶٪	۰/۵۲٪	
۲۸	بانک ملی ایران	۹۱/۹۵٪	۶/۷۴٪	۱/۳۱٪	۴/۹۲٪	۰/۰۸٪	
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۹۹/۸۷٪	۰/۱۳٪	۰/۰۰٪	۰/۴۰٪	۰/۰۰٪	
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۹۹/۸۹٪	۰/۱۱٪	۰/۰۰٪	۰/۲۹٪	۰/۰۰٪	
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۹۹/۵۱٪	۰/۴۹٪	۰/۰۰٪	۱/۲۳٪	۰/۰۰٪	
۳۲	موسسه اعتباری نور	۹۹/۹۹٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۰٪	

همانگونه که مشاهده می‌گردد:

- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های هر بانک پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش موبایلی در فروردین ماه ۱۴۰۰ در تراکنش‌های بانک‌های کشور به بانک "آینده" تعلق گرفته است. پس از آن بانک‌های "اقتصاد نوین"، "ملت" و "کارآفرین" در مکان‌های دوم تا چهارم قرار گرفته‌اند.
- بالاترین سهم تعدادی از پذیرش تراکنش‌های بانک‌های پذیرنده در خصوص ابزار پذیرش اینترنتی در فروردین ماه ۱۴۰۰ در تراکنش‌های بانک‌ها، به بانک "مشترک ایران - ونزوئلا" تعلق گرفته است. بعد از آن، بانک‌های "خاورمیانه"، "کارآفرین" و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" به ترتیب در مکان‌های بعدی قرار گرفته‌اند.

این درحالیست که طی بررسی‌های انجام شده مشخص می‌گردد که در فروردین ماه بانک‌های "آینده" و "مشترک ایران - ونزوئلا" در کل به ترتیب ۳/۳۴ و ۰/۰۰۰۰۰۳ درصد تعداد تراکنش‌های کارتی شبکه پرداخت کشور را در دست داشته‌اند که همانگونه که مشاهده می‌گردد، ارقام متعلق به بانک‌های "آینده"

و "مشترک ایران ونزوئلا" در مقابل کل تعداد تراکنش‌های کارتی در شبکه پرداخت سهم بسیار ناچیزی بوده است.

کلیه این موارد در حالی است که در سایر بانک‌های کشور بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌های بوده و نیز بیشترین سهم از مبالغ تراکنش‌ها توسط ابزارهای کارتخوان فروشگاه‌های جذب هر بانک شده است.

۵-۱-۴- اندازه‌گیری تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها

همانند آنچه در بخش ۴-۱-۴ معرفی شد، با اندازه‌گیری میزان تمرکز در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها، می‌توان میزان رقابت و انحصار در آن بازار را بررسی نمود. هرچه میزان شاخص تمرکز، عدد کمتری باشد، بازار رقابتی‌تر و هر چه شاخص تمرکز عدد بیشتری باشد، بازار به انحصار نزدیک‌تر خواهد بود. در این قسمت نیز وضعیت تمرکز و قدرت رقابتی بانک‌ها در نقش پذیرندگی تراکنش‌ها با استفاده از شاخص هرفیندال-هیرشمن سنجیده و بررسی می‌شود.

در جدول ۳-۵ این شاخص برای صنعت پرداخت الکترونیک، به ازای هر سه ابزار پذیرش محاسبه شده است.

جدول ۳-۵ محاسبه شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارتخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		S_i	^2S_i	S_i	^2S_i	S_i	^2S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۱	۲	۴	۱۹	۱۶	۲۵۰
۲	بانک ایران زمین	۱	۰	۱	۱	۰	۰
۳	بانک آینده	۲	۳	۸	۶۶	۲۵	۶۳۹
۴	بانک پارسیان	۵	۲۱	۴	۲۰	۱	۱
۵	بانک پاسارگاد	۳	۱۰	۲	۶	۰	۰
۶	بانک تجارت	۵	۲۹	۲	۳	۰	۰
۷	بانک توسعه تعاون	۱	۱	۰	۰	۰	۰
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۴	۲۰	۰	۰

ردیف	نام بانک پذیرنده	کار تخوان فروشگاهی		ابزار پذیرش اینترنتی		ابزار پذیرش موبایلی	
		۲S _i	S _i	۲S _i	S _i	۲S _i	S _i
۱۰	بانک دی	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۱۵	۴	۳	۲	۳	۱۱
۱۲	بانک سامان	۱۶	۴	۱۴۵	۱۲	۲	۴
۱۳	بانک سپه	۱۱۶	۱۱	۸	۳	۰	۰
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۰	۱	۰	۱	۰	۰
۱۶	بانک شهر	۱	۱	۱	۱	۰	۰
۱۷	بانک صادرات ایران	۷۲	۹	۰	۱	۰	۰
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۲	۳	۱	۱	۳	۱۰
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۹	۳	۰	۰	۰	۰
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۱	۱	۰	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۳۹	۶	۶۶	۸	۰	۰
۲۳	بانک گردشگری	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۴	۲	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۲	۱	۰	۰	۰	۰
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۳۶۰	۱۹	۳۲۰	۱۸	۴۲	۱,۷۷۲
۲۸	بانک ملی ایران	۲۳۷	۱۵	۵۱۰	۲۳	۶	۴۱
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۶	۲	۰	۰	۰	۰
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۱	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۰	۰
	شاخص هر فیندال - هیرشمن	۹۵۳	-	۱,۱۹۶	-	-	۲,۷۳۰

ملاحظه می‌شود که در فروردین ماه ۱۴۰۱، شاخص هر فیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ابزار پذیرش موبایلی عدد ۲,۷۳۰ به دست آمده است (بالاتر از ۱۸۰۰) که با توجه به جدول ۴-۴ همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا در بازار ابزار پذیرش موبایلی است؛ به این معنا که در بازار ابزار پذیرش موبایلی تعداد بسیار کمی از بانک‌ها سهم قابل توجهی از پذیرش تراکنش‌های بازار را در اختیار گرفته‌اند. برای این شاخص

در بازار ابزار پذیرش اینترنتی ۱،۱۹۶ حاصل شده است (بین ۱۰۰۰ تا ۱۸۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز ملایم در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. لذا سایر بانک‌های پذیرنده در بازار این ابزار نسبت به بازار ابزار پذیرش موبایلی سهم بالاتر و قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. مقدار این شاخص در بازار ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های ۹۵۳ حاصل شده است (کمتر از ۱۰۰۰) که با توجه به اطلاعات جدول ۴-۴، این رقم مبین وجود تمرکز رقابتی در بازار این ابزار بین بانک‌های پذیرنده شده است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال-هیرشمن برای بازار بانک‌های پذیرنده در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به بهمن ماه در جدول زیر محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۴-۵ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده - اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

HHI	کارتخوان فروشگاه‌های			ابزار پذیرش اینترنتی			ابزار پذیرش موبایلی		
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف
شاخص H-H	۹۳۳	۹۵۳	۲/۰۶٪	۱،۲۳۴	۱،۱۹۶	-۳/۱۰٪	۲،۵۷۷	۲،۷۳۰	۵/۹۵٪

با توجه به اطلاعات جدول فوق ملاحظه می‌شود که میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارت‌تی، در حوزه ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌های همانند ماه قبل رشد منفی داشته است.

۲-۵- سهم بازار صادرکنندگی

در این قسمت به بررسی سهم بازار صادرکنندگی بانک‌ها پرداخته می‌شود. برای این منظور ابتدا آماری از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک^{۳۳} ارائه شده و سپس سهم بازار هر یک از بانک‌های صادرکننده کارت تراکنش‌دار از مجموع کارت‌ها و نیز به تفکیک انواع کارت‌های بانکی محاسبه می‌گردد.

۱-۲-۵- تعداد کل هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در

سوئیچ شاپرک

کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوئیچ شاپرک به لحاظ کاربری در سه دسته کارت برداشت (بدهی)^{۳۳}، کارت اعتباری^{۳۴} و کارت پیش‌پرداخته^{۳۵} یا بی‌نام (کارت هدیه و بن کارت) طبقه‌بندی می‌شوند.

در فروردین ماه ۱۴۰۱، تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در سوئیچ شاپرک مجموعاً ۱۲۹،۹۹۹،۰۵۴ بوده است که بیشترین تعداد آن با ۱۲۲،۳۷۶،۵۷۱ عدد و سهم تعدادی ۹۴/۱۴ درصدی متعلق به کارت برداشت و کمترین تعداد آن با ۴۳۹،۰۲۸ عدد و سهم ۰/۳۴ درصدی متعلق به کارت اعتباری بوده است. این اطلاعات در جدول ۵-۵ ارائه شده است.

۳۲ کارت‌هایی که در دوره مورد بررسی حداقل یک تراکنش در سوئیچ شاپرک داشته باشند. در این تعریف تعداد تراکنش‌های کارت‌ها اهمیتی نداشته و هر کارتی با تراکنش بیش از یک عدد، تنها یک مرتبه در آمار لحاظ می‌گردد.

Debit card^{۳۳}

Credit card^{۳۴}

Prepaid^{۳۵}

جدول ۵-۵ مقایسه تعداد و سهم هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار - فروردین ۱۴۰۱

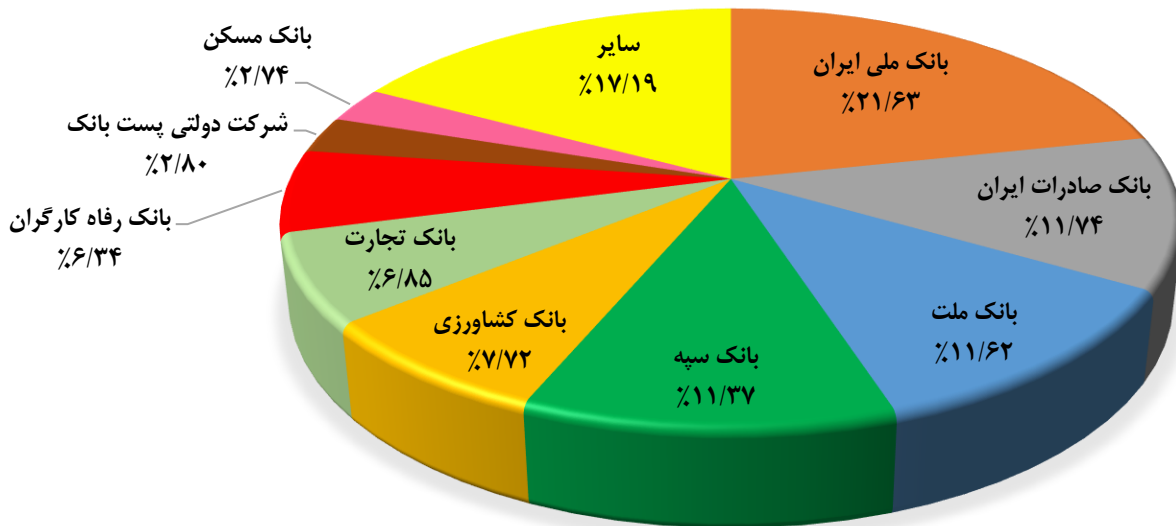
ماه	شاخص	تعداد کارت هدیه و بن کارت	تعداد کارت اعتباری	تعداد کارت برداشت	مجموع
۱۴۰۰/۱۲	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۴۸۰,۰۱۱	۶۵۲,۴۶۷	۱۳۰,۸۹۵,۰۴۳	۱۳۹,۰۲۷,۵۲۱
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۳۸٪	۰/۴۷٪	۹۴/۱۵٪	-
۱۴۰۱/۰۱	تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار	۷,۱۸۳,۴۵۵	۴۳۹,۰۲۸	۱۲۲,۳۷۶,۵۷۱	۱۲۹,۹۹۹,۰۵۴
	سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از کل کارت‌های تراکنش‌دار	۵/۵۳٪	۰/۳۴٪	۹۴/۱۴٪	-
رشد تعداد کارت بانکی تراکنش‌دار		-۳/۹۶٪	-۳۲/۷۱٪	-۶/۵۱٪	-۶/۴۹٪

همانگونه که در جدول فوق ملاحظه می‌شود، تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰، دارای نرخ رشد منفی، برابر با ۶/۴۹ درصد بوده است. نرخ رشد در هر سه دسته کارت منفی بوده است.

۵-۲-۲- سهم بانک‌های صادرکننده از کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

دار

طی فروردین ماه ۱۴۰۱ تعداد کارت‌های دارای حداقل یک تراکنش، متعلق به تعداد ۳۲ بانک صادرکننده بوده که سهم تعدادی کارت‌های این بانک‌ها از تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شکل ۵-۳ ترسیم شده است.

شکل ۳-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک - فروردین ۱۴۰۱

ملاحظه می‌شود که در فروردین ماه ۱۴۰۱ بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "ملت" و "سپه" دارای بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه پرداخت بوده‌اند. همانگونه که مشاهده می‌گردد در نمودار بالا تنها ۹ بانک با سهم تعدادی بالاتر از کل تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار آورده شده‌اند و بقیه بانک‌ها در نمودار تحت عنوان سایر آمده‌اند.

۳-۲-۵ سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

سهم بانک‌های صادرکننده از تعداد هر یک از انواع کارت بانکی تراکنش‌دار برای فروردین ماه سال ۱۴۰۱ در جدول زیر ارائه شده است. اطلاعات این جدول مبین آن است که در این ماه بیشترین کارت اعتباری تراکنش‌دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران"، "سپه" و "تجارت"؛ و بیشترین کارت برداشت

تراکنش دار به ترتیب متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "سپه"، "ملت" و "صادرات ایران" و بیشترین کارت هدیه و بن کارت تراکنش دار متعلق به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "پارسیان" و "سپه" بوده است.

جدول ۵-۶ سهم هر بانک صادرکننده از تعداد هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش دار - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۱۷٪	۰/۸۶٪	۱/۷۲٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۰/۴۴٪	۰/۹۷٪
۳	بانک آینده	۰/۱۲٪	۱/۵۳٪	۲/۲۱٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۹٪	۱/۴۷٪	۹/۲۷٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۴٪	۱/۹۳٪	۳/۶۲٪
۶	بانک تجارت	۱/۲۱٪	۶/۸۸٪	۶/۱۷٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۲۹٪	۰/۹۸٪	۰/۸۸٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۱٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۸٪	۰/۰۵٪	۰/۰۴٪
۱۰	بانک دی	۰/۱۸٪	۰/۴۴٪	۰/۳۹٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۶/۷۲٪	۳/۰۶٪
۱۲	بانک سامان	۰/۹۴٪	۱/۳۷٪	۳/۱۹٪
۱۳	بانک سپه	۲/۲۲٪	۱۱/۹۹٪	۸/۵۵٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۰/۲۰٪	۰/۴۰٪
۱۵	بانک سینا	۰/۳۶٪	۰/۶۵٪	۱/۹۱٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۵٪	۱/۴۸٪	۷/۸۳٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۲/۴۱٪	۱۰/۹۵٪	۷/۷۸٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۵٪	۰/۰۲٪	۰/۰۷٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۱/۴۷٪	۱/۳۱٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۲/۰۱٪	۲/۳۵٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۰/۱۰٪	۰/۶۲٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۷/۶۶٪	۴/۰۸٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۴٪	۰/۲۶٪	۰/۵۰٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۳٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۳/۱۸٪	۱/۶۴٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۲٪	۰/۰۰٪	۰/۰۱٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم از کل کارت اعتباری	سهم از کل کارت برداشت	سهم از کل کارت هدیه و بن کارت
۲۷	بانک ملت	۰/۹۹٪	۱۱/۲۸٪	۱۳/۰۸٪
۲۸	بانک ملی ایران	۸۹/۹۹٪	۲۲/۱۵٪	۱۶/۰۲٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۴۴٪	۳/۳۲٪	۱/۰۴٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۲٪	۰/۲۹٪	۰/۲۵٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۰/۳۰٪	۰/۹۹٪

ملاحظه می‌شود در این ماه، بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در هر سه نوع کارت برداشت، کارت اعتباری و کارت هدیه و بن کارت به ترتیب با ۲۲/۱۵ درصد، ۸۹/۹۹ درصد و ۱۶/۰۲ درصد متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

۵-۲-۴- سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک

در این بخش از گزارش برای داشتن تصویری از سهم تراکنش‌های هر بانک صادرکننده از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در همان بانک برای فروردین ماه ۱۴۰۱ اطلاعات مربوطه در جدول ۵-۷ ارائه شده است.

جدول ۵-۷ سهم هر دسته از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک صادرکننده	سهم کارت اعتباری از تراکنش‌های بانک	سهم کارت برداشت از تراکنش‌های بانک	سهم کارت هدیه و بن کارت از تراکنش‌های بانک
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۰۶٪	۸۹/۳۶٪	۱۰/۵۸٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۰۱٪	۸۸/۴۸٪	۱۱/۵۲٪
۳	بانک آینده	۰/۰۳٪	۹۲/۱۶٪	۷/۸۱٪
۴	بانک پارسیان	۰/۰۲٪	۷۳/۰۰٪	۲۶/۹۸٪
۵	بانک پاسارگاد	۰/۰۱٪	۹۰/۰۶٪	۹/۹۴٪
۶	بانک تجارت	۰/۰۶٪	۹۴/۹۴٪	۵/۰۰٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۱۰٪	۹۴/۹۲٪	۴/۹۸٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰۰٪	۸۹/۸۲٪	۱۰/۱۸٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۵۲٪	۹۴/۹۲٪	۴/۵۶٪
۱۰	بانک دی	۰/۱۴٪	۹۴/۹۲٪	۴/۹۴٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰/۰۰٪	۹۷/۴۰٪	۲/۶۰٪
۱۲	بانک سامان	۰/۲۲٪	۸۷/۷۵٪	۱۲/۰۳٪
۱۳	بانک سپه	۰/۰۲٪	۹۸/۱۲٪	۱/۸۷٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۰۰٪	۸۹/۵۱٪	۱۰/۴۹٪
۱۵	بانک سینا	۰/۱۷٪	۸۵/۱۵٪	۱۴/۶۸٪
۱۶	بانک شهر	۰/۰۱٪	۷۶/۲۶٪	۲۳/۷۳٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۰/۰۸٪	۹۵/۹۲٪	۴/۰۰٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۶۶٪	۸۴/۰۵٪	۱۵/۲۹٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰/۰۰٪	۹۵/۰۳٪	۴/۹۷٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰/۰۰٪	۹۳/۵۸٪	۶/۴۲٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۰۰٪	۷۳/۰۲٪	۲۶/۹۸٪
۲۲	بانک کشاورزی	۰/۰۰٪	۹۶/۹۷٪	۳/۰۳٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۰۴٪	۸۹/۷۸٪	۱۰/۱۸٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۰٪	۷۱/۷۵٪	۲۸/۲۵٪
۲۵	بانک مسکن	۰/۰۰٪	۹۷/۰۷٪	۲/۹۳٪

ردیف	نام بانک صادرکننده	تراکنش‌های بانک از تراکنش‌های بانک	سهم کارت اعتباری از سهم کارت برداشت سهم کارت هدیه و بن کارت
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۶/۸۴٪	۴۲/۳۵٪
۲۷	بانک ملت	۰/۰۳٪	۹۳/۶۰٪
۲۸	بانک ملی ایران	۱/۳۸٪	۹۴/۶۱٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰/۰۵٪	۹۸/۱۵٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۹۶/۳۷٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۰۲٪	۹۵/۱۱٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۷٪	۸۳/۵۶٪

همانگونه که ملاحظه می‌شود همچنان بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به کارت برداشت و سپس کارت هدیه و بن کارت اختصاص داشته و کارت اعتباری کمترین سهم (در اغلب بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

۵-۲-۵ اندازه‌گیری تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از کارت‌های بانکی تراکنش‌دار

در این بخش از گزارش، شاخص هرفیندال - هیرشمن برای سنجش میزان تمرکز در بازار صادرکنندگی هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در شبکه شاپرک اندازه‌گیری و بررسی می‌شود. در واقع هدف بررسی میزان رقابت بانک‌ها در صادر نمودن انواع کارت‌های بانکی است که به دلیل عدم دسترسی به اطلاعات دقیق کارت‌های صادر شده، از کارت‌های تراکنش‌دار شبکه شاپرک در محاسبه این شاخص استفاده شده است. در جدول ۵-۸ نتایج این بررسی ارائه شده است.

جدول ۵-۸ محاسبه شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادرکنندگی کارت‌های بانکی تراکش دار - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S_i^2	S_i	S_i^2	S_i	S_i^2	S_i
۱	بانک اقتصاد نوین	۰	۰	۱	۱	۲	۳
۲	بانک ایران زمین	۰	۰	۰	۰	۱	۱
۳	بانک آینده	۰	۰	۲	۲	۲	۵
۴	بانک پارسیان	۰	۰	۲	۱	۹	۸۶
۵	بانک پاسارگاد	۰	۰	۴	۲	۴	۱۳
۶	بانک تجارت	۱	۱	۷	۷	۶	۳۸
۷	بانک توسعه تعاون	۰	۰	۱	۱	۱	۱
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۹	بانک خاورمیانه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۰	بانک دی	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۱	بانک رفاه کارگران	۰	۰	۷	۷	۳	۹
۱۲	بانک سامان	۱	۱	۱	۱	۳	۱۰
۱۳	بانک سپه	۲	۵	۱۲	۱۲	۹	۵۷
۱۴	بانک سرمایه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۵	بانک سینا	۰	۰	۱	۱	۲	۴
۱۶	بانک شهر	۰	۰	۱	۱	۸	۶۱
۱۷	بانک صادرات ایران	۲	۶	۱۱	۱۱	۸	۶۱
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۰	۰	۱	۱	۱	۲
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۰	۰	۲	۲	۲	۶
۲۱	بانک کارآفرین	۰	۰	۰	۰	۱	۰
۲۲	بانک کشاورزی	۰	۰	۸	۸	۴	۱۷
۲۳	بانک گردشگری	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۵	بانک مسکن	۰	۰	۳	۳	۲	۳
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۲۷	بانک ملت	۱	۱	۱۱	۱۱	۱۳	۱۷۱
۲۸	بانک ملی ایران	۹۰	۸,۰۹۹	۲۲	۲۲	۱۶	۲۵۷
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۰	۰	۳	۳	۱	۱

ردیف	نام بانک پذیرنده	کارت اعتباری		کارت برداشت		کارت هدیه و بن کارت	
		S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲	S _i	S _i ^۲
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰	۰	۰	۰	۰	۰
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰	۰	۰	۰	۱	۱
	شاخص هرفیندال- هیرشمن	-	۸,۱۱۴	-	۹۹۹	-	۸۰۵

ملاحظه می‌شود که در این ماه، شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار صادرکنندگی در تنها در کارت هدیه و بن کارت منفی بوده است. همانگونه که در جدول ۵-۹ نیز مشاهده می‌گردد، این شاخص برای "کارت اعتباری" نرخ رشد مثبت ۱۵/۷۱ درصد داشته و همچنان در طبقه "تمرکز بالا" قرار گرفته است.

میزان نرخ رشد شاخص هرفیندال- هیرشمن برای بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰ در جدول ۵-۹ ارائه شده است.

جدول ۵-۹ مقایسه اختلاف شاخص هرفیندال- هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده- اسفند ۱۴۰۰ و فروردین ۱۴۰۱

HHI	کارت اعتباری			کارت برداشت			کارت هدیه و بن کارت	
	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین	اختلاف	اسفند	فروردین
شاخص HHI	۷,۰۱۲	۸,۱۱۴	۱۵/۷۱%	۹۹۷	۹۹۹	۰/۲۲%	۸۴۵	۸۰۵
								اختلاف
								-۴/۶۵%

با توجه به اطلاعات جدول ۵-۹ ملاحظه می‌شود که میزان تغییرات شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار، در فروردین ماه در حوزه کارت "برداشت" در کشور با رشد مثبت ۰/۲۲ درصدی، در حوزه "کارت هدیه و بن کارت" با رشد منفی ۴/۶۵ درصدی و در حوزه "کارت اعتباری" با رشد مثبت ۱۵/۷۱ درصدی مواجه بوده است.

۳-۵- سهم تعداد و مبلغ تراکنش‌های بانک‌های کشور در نقش پذیرنده و صادرکننده

در این بخش تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک آورده شده تا میزان فعالیت بانک‌ها در حوزه صدور و پذیرش تراکنش‌های شاپرکی مشخص گردد. جدول ۵-۱۰ سهم هر بانک از تعداد و مبلغ کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را نشان می‌دهد.

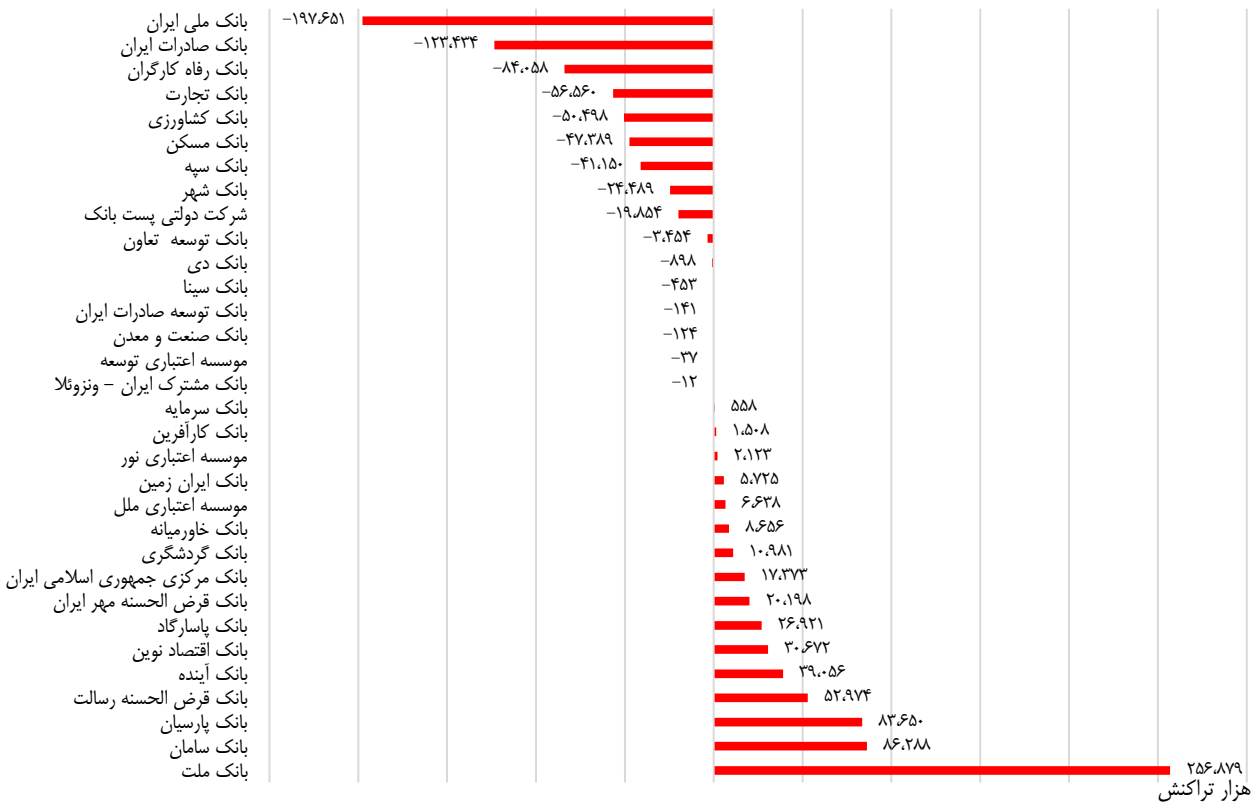
جدول ۵-۱۰ سهم تعدادی و مبلغی هر بانک از کل تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	نام بانک	سهم تعدادی تراکنش‌ها		سهم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهم تراکنش‌های صادر شده از کل	سهم تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱	بانک اقتصاد نوین	۰/۹۵٪	۱/۹۰٪	۱/۱۶٪	۱/۳۶٪
۲	بانک ایران زمین	۰/۴۲٪	۰/۶۰٪	۰/۵۶٪	۰/۶۵٪
۳	بانک آینده	۱/۵۳٪	۲/۷۴٪	۲/۰۹٪	۲/۹۸٪
۴	بانک پارسیان	۱/۸۰٪	۴/۴۳٪	۲/۳۱٪	۳/۰۱٪
۵	بانک پاسارگاد	۲/۲۵٪	۳/۰۸٪	۲/۵۷٪	۳/۱۹٪
۶	بانک تجارت	۶/۸۴٪	۵/۰۸٪	۶/۳۵٪	۷/۰۷٪
۷	بانک توسعه تعاون	۰/۹۳٪	۰/۸۲٪	۰/۹۴٪	۰/۹۰٪
۸	بانک توسعه صادرات ایران	۰/۰٪	۰/۰٪	۰/۰۱٪	۰/۰۲٪
۹	بانک خاورمیانه	۰/۰۵٪	۰/۳۲٪	۰/۰۵٪	۰/۳۹٪
۱۰	بانک دی	۰/۳۶٪	۰/۳۳٪	۰/۴۱٪	۰/۳۹٪
۱۱	بانک رفاه کارگران	۶/۳۵٪	۳/۷۱٪	۴/۸۴٪	۴/۰۲٪
۱۲	بانک سامان	۱/۵۸٪	۴/۲۸٪	۲/۰۲٪	۴/۷۲٪
۱۳	بانک سپه	۱۱/۳۷٪	۱۰/۰۸٪	۱۰/۲۵٪	۸/۲۸٪
۱۴	بانک سرمایه	۰/۲۰٪	۰/۲۲٪	۰/۲۵٪	۰/۲۷٪
۱۵	بانک سینا	۰/۶۳٪	۰/۶۱٪	۰/۶۹٪	۰/۹۶٪

ردیف	نام بانک	سهیم تعدادی تراکنش‌ها		سهیم مبلغی تراکنش‌ها	
		سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل صادر شده از کل	سهیم تعداد تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل	سهیم مبلغ تراکنش‌های پذیرش شده از کل
۱۶	بانک شهر	۱/۷۰٪	۰/۹۳٪	۱/۸۱٪	۱/۱۹٪
۱۷	بانک صادرات ایران	۱۱/۷۵٪	۷/۸۸٪	۱۲/۰۸٪	۱۰/۹۴٪
۱۸	بانک صنعت و معدن	۰/۰۳٪	۰/۰۲٪	-۰/۰۳٪	-۰/۱۶٪
۱۹	بانک قرض الحسنه رسالت	۱/۷۱٪	۳/۳۶٪	۲/۲۸٪	۲/۵۳٪
۲۰	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲/۱۴٪	۲/۷۷٪	۲/۷۸٪	۲/۲۶٪
۲۱	بانک کارآفرین	۰/۱۰٪	۰/۱۵٪	-۰/۱۵٪	-۰/۲۸٪
۲۲	بانک کشاورزی	۷/۷۱٪	۶/۱۴٪	۷/۰۱٪	۶/۵۹٪
۲۳	بانک گردشگری	۰/۲۹٪	۰/۶۴٪	-۰/۴۵٪	-۰/۶۲٪
۲۴	بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران	۰/۰۱٪	۰/۵۵٪	-۰/۰۱٪	۱/۴۰٪
۲۵	بانک مسکن	۲/۷۴٪	۱/۲۶٪	۲/۳۴٪	۱/۰۹٪
۲۶	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
۲۷	بانک ملت	۱۱/۶۲٪	۱۹/۶۶٪	۱۵/۵۵٪	۱۹/۴۵٪
۲۸	بانک ملی ایران	۲۱/۶۰٪	۱۵/۴۵٪	۱۸/۱۵٪	۱۲/۶۴٪
۲۹	شرکت دولتی پست بانک	۲/۷۹٪	۲/۱۸٪	۲/۲۳٪	۱/۹۳٪
۳۰	موسسه اعتباری توسعه	۰/۰۰٪	۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪	-۰/۰۰٪
۳۱	موسسه اعتباری ملل	۰/۲۸٪	۰/۴۸٪	-۰/۳۴٪	-۰/۴۲٪
۳۲	موسسه اعتباری نور	۰/۲۶٪	۰/۳۳٪	-۰/۳۲٪	-۰/۲۸٪

اطلاعات جدول ۵-۱۰ بیانگر آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۱ بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" تعلق داشته است.

در ادامه شکل ۵-۴ نشان دهنده برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرکی است. برای محاسبه این ویژگی، تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک از تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک کسر و حاصل در شکل نمایش داده شده است.

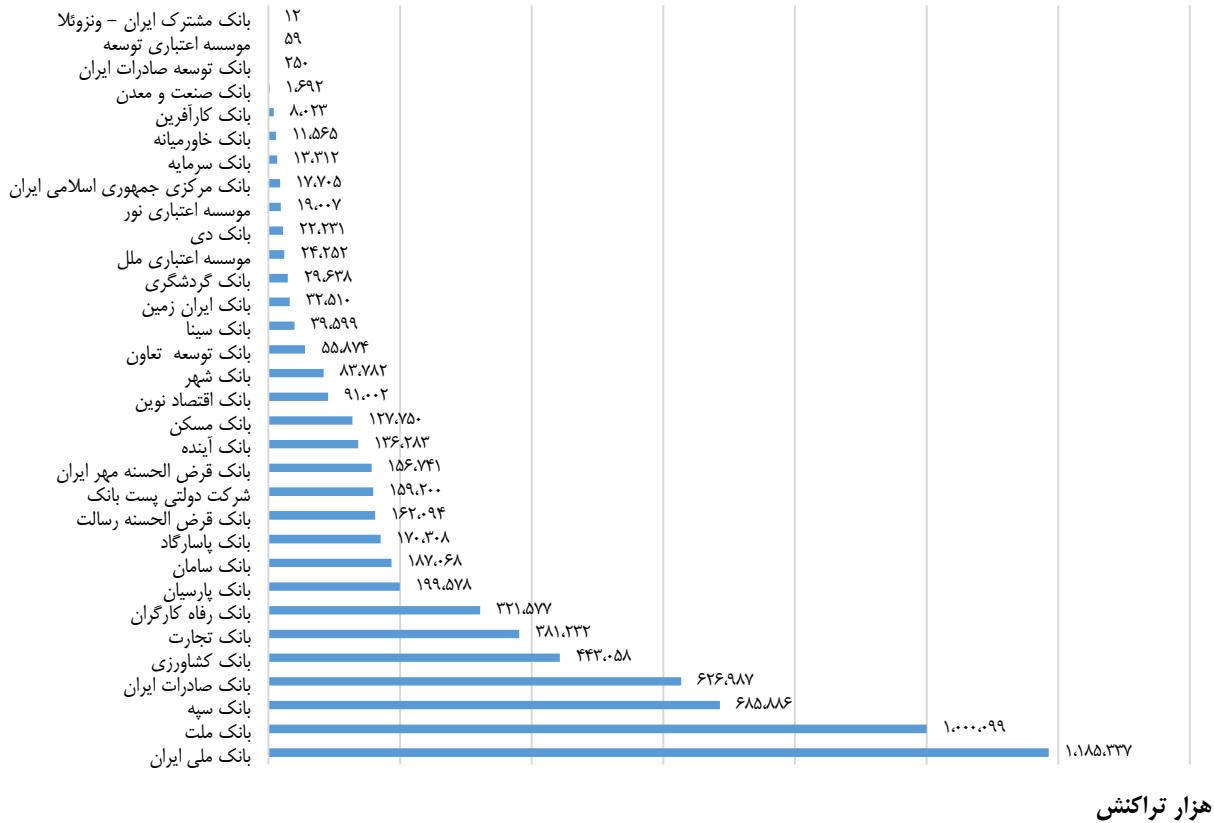
شکل ۴-۵ اختلاف در تعداد تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند. شکل ۴-۵ شمای کلی از جریان منابع مالی از طریق ابزارهای کارتی را در هر یک از بانک‌ها نشان می‌دهد.

از سویی دیگر مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده با تراکنش‌های پذیرش شده در هر بانک، بیانگر سهم آن بانک از کل تعداد تراکنش‌ها می‌باشد. بدین ترتیب دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور به دست می‌آید. این شاخص که از مجموع تعداد

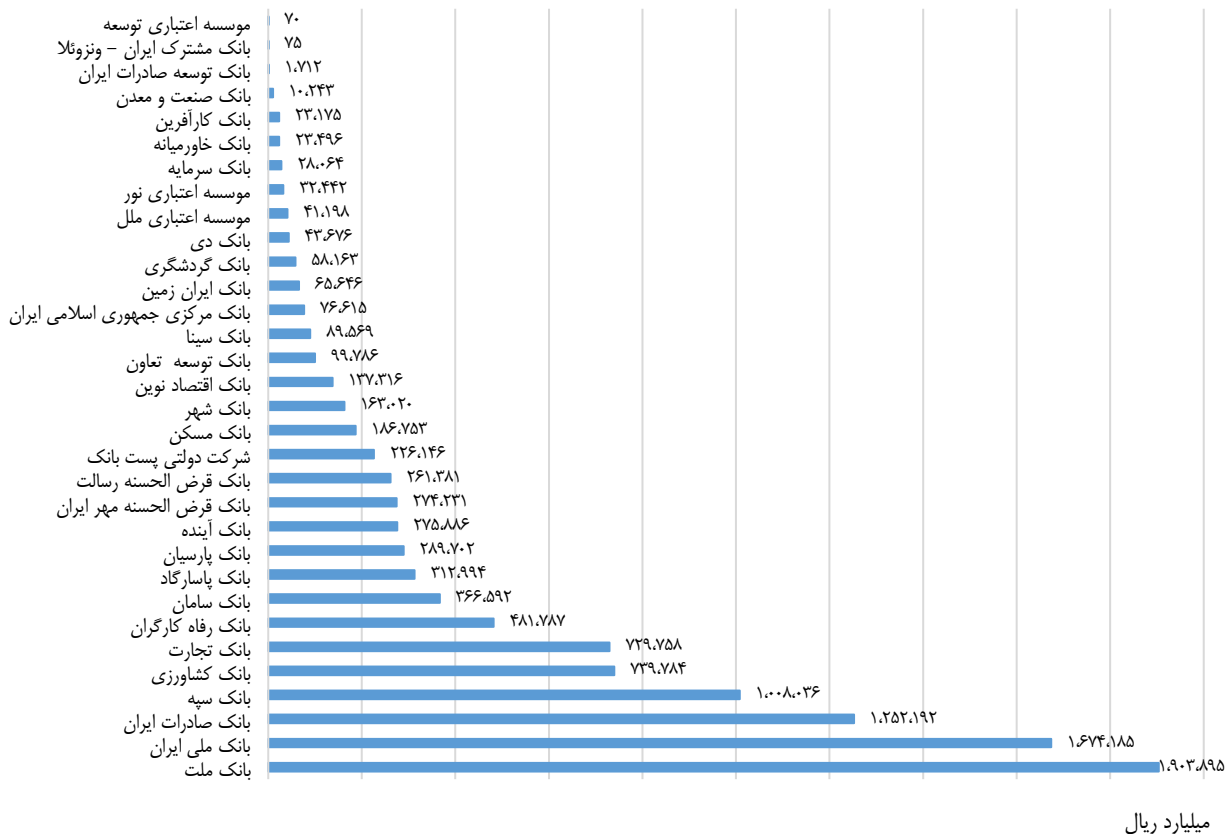
تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک به دست می‌آید در شکل ۵-۵ نشان داده شده است.

شکل ۵-۵ مجموع تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱

همانگونه که در شکل ۵-۵ مشاهده می‌گردد سه بانک "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی و سه بانک "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" کمترین سهم از کل تعداد تراکنش‌های صنعت پرداخت کارتی را در این ماه در اختیار داشته‌اند.

همانگونه که در بخش‌های قبل مشاهده گردید، قبل از این، سهم مبلغی هر بانک در حوزه‌های صادرکنندگی و پذیرندگی در شاپرک بررسی شد، با این حال در این بخش گردش مالی^{۳۶} ناشی از حضور در شبکه الکترونیکی پرداخت بانک‌ها در شکل ۵-۶ نشان داده شده که در آن مجموع مبالغ تراکنش‌های انجام شده به وسیله کارت‌های هر بانک^{۳۷} و مبالغ پذیرش شده توسط ابزارهایی که به شبای همان بانک متصل است^{۳۸} آمده است.

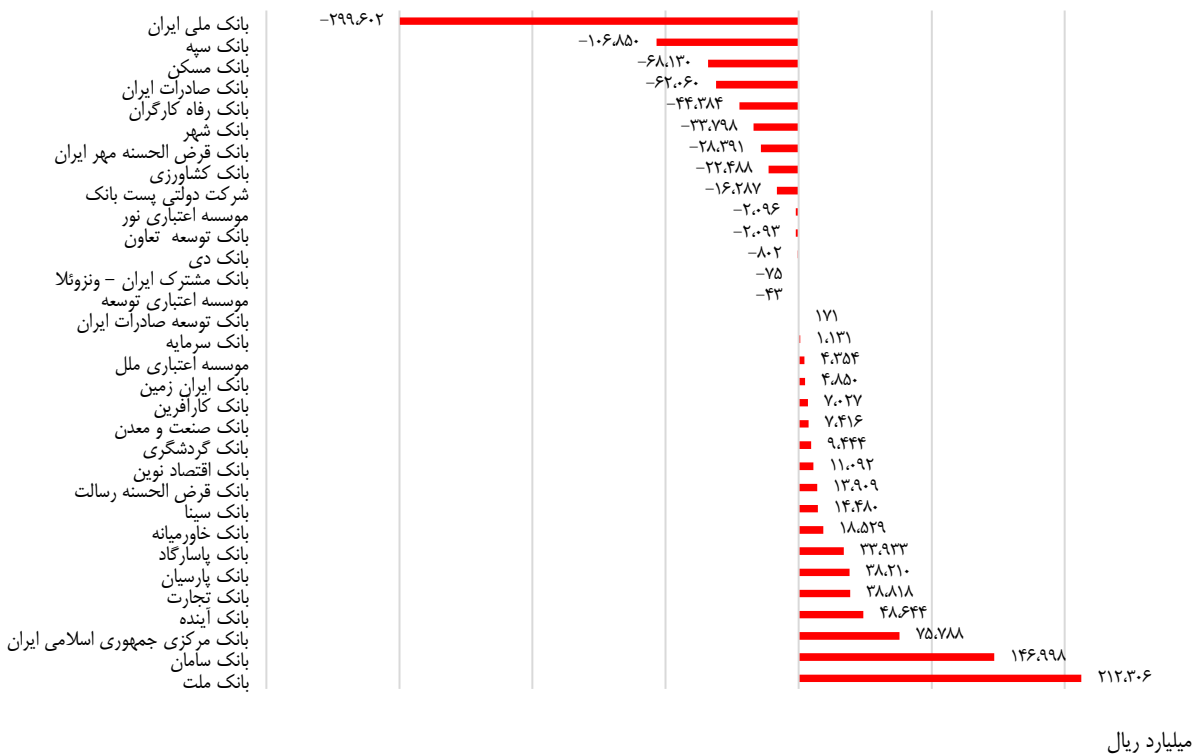
شکل ۵-۶ گردش مالی شاپرکی هر بانک (بر حسب میلیارد ریال) - فروردین ۱۴۰۱

^{۳۶} Turnover

^{۳۷} در نقش بانک صادرکننده (بانکی است که کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید).
^{۳۸} در نقش بانک پذیرنده (بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز و جوجه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است).

نمودار شکل ۵-۶ نشان دهنده وجود بیشترین گردش مالی فروردین ۱۴۰۱ در بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بوده و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین گردش مالی شاپرکی را در این بازه زمانی به خود اختصاص داده است.

یکی دیگر از شاخص‌های مورد اهمیت در بانک‌ها، محاسبه‌ی تفاضل ارزش ریالی صادرکنندگی آن‌ها از مبلغ پذیرندگی آن‌هاست. این شاخص نشان می‌دهد که جریان مبلغی تراکنش‌های هر بانک در کدام جهت بوده و به دنبال آن می‌توان تعیین نمود که آیا نقش بانک به‌عنوان بانک پذیرنده برای وی مقرون به صرفه بوده یا نبوده است. در این راستا در شکل ۵-۷ اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده و تراکنش‌های صادر شده هر بانک آورده شده است. در این بررسی ارزش ریالی تراکنش‌های صادر شده هر بانک از ارزش ریالی تراکنش‌های پذیرش شده توسط همان بانک کسر می‌گردد. در این شکل ارقام مثبت بیانگر عملکرد مطلوب بانک در جذب منابع مالی می‌باشد؛ چراکه بیشتر از آن که منابع مالی از حساب‌های آن خارج شود، پول به حساب‌های آن بانک وارد شده است.

شکل ۵-۷ اختلاف در مبلغ تراکنش‌های صادر شده از پذیرش شده هر بانک - فروردین ۱۴۰۱

بر اساس این شکل، بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی را در این خصوص دارند. این بدان معناست که وجوهات ذخیره شده در حساب‌های دارندگان کارت عمدتاً از طریق ابزار پرداخت الکترونیکی از بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" به سمت بانک‌های "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" در حال انتقال است.

۴-۵- کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال تراکنش

با توجه به پرداخت بخش عمده کارمزدهای شبکه پرداخت توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده، یکی از مهمترین چالشهای بانکها، حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهات تراکنشها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت است. به جهت کمک به بانکها در جهت تنظیم سیاستهای ارتباطی با مشتریان و شرکت های PSP، لازم است تا این بانکها استنباطی از وضعیت کلی صنعت و میزان کارمزدهای پرداختی در مقایسه با صنعت را داشته باشند.

در ادامه کارمزد پرداخت شده توسط بانکهای پذیرنده و صادرکننده محاسبه می شود. شایان ذکر است که کارمزد تراکنشهای خرید به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده، کارمزد تراکنشهای قبض و شارژ به طور مستقیم توسط بانک صادرکننده و کارمزد تراکنشهای مانده گیری توسط دارنده کارت پرداخت می گردد.

به منظور دقیق تر بودن محاسبه، در این بخش با تاکید بر روی تراکنشهای خرید و تراکنشهای پرداخت قبض و خرید شارژ که کارمزد آن به طور مستقیم به ترتیب توسط بانک پذیرنده و بانک صادرکننده پرداخت می شود، تمرکز شده و از محاسبه کارمزدهای پرداخت شده توسط دارنده کارت نظیر کارمزد مانده گیری، چشم پوشی شده است.

۴-۵-۱- کارمزد پرداختی بانکهای پذیرنده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش خرید

از آنجا که برای تراکنشهای خرید، کارمزد توسط بانک پذیرنده پرداخت می گردد، شاخص انتخاب شده به منظور ارائه این اطلاعات، شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش پذیرش شده" می باشد. در این بخش به منظور دقیق تر بودن محاسبه، با تاکید بر روی تراکنشهای خرید که کارمزد آن به طور مستقیم توسط بانک پذیرنده پرداخت می شود، تمرکز شده است.

در جدول ۵-۱۱ تنها میزان کارمزد پرداختی هر بانک به ازای هر صد هزار ریال مبلغ تراکنش خرید محاسبه و ارائه گردیده است. همانطور که در این جدول مشاهده می گردد، به طور متوسط در فروردین ماه ۱۴۰۱، بانکهای پذیرنده میزان ۱۰۲ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده اند.

در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۲ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۶۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبالغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های خرید، هم تعداد تراکنش‌ها و هم بازه مبلغی تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند یا به عبارتی مبلغ تراکنش بیشتری به ازای تعداد تراکنش مشابه با سایر بانک‌ها، از پذیرندگان خود دریافت کرده‌اند.

جدول ۵-۱۱ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱	بانک توسعه صادرات ایران	۱۲
۲	بانک صنعت و معدن	۲۰
۳	بانک کارآفرین	۶۳
۴	بانک آینده	۶۷
۵	بانک سینا	۷۱
۶	بانک تجارت	۷۷
۷	بانک صادرات ایران	۷۹
۸	بانک شهر	۸۲
۹	بانک دی	۹۱
۱۰	بانک سرمایه	۹۱
۱۱	بانک پاسارگاد	۹۵
۱۲	بانک توسعه تعاون	۹۷
۱۳	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۹۷
۱۴	بانک رفاه کارگران	۹۷
۱۵	بانک ملت	۹۹
۱۶	بانک ایران زمین	۹۹

ردیف	بانک پذیرنده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش خرید
۱۷	بانک کشاورزی	۹۹
۱۸	بانک سامان	۱۰۲
۱۹	بانک اقتصاد نوین	۱۰۲
۲۰	بانک خاورمیانه	۱۱۳
۲۱	شرکت دولتی پست بانک	۱۱۴
۲۲	بانک گردشگری	۱۱۵
۲۳	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۲۰
۲۴	بانک مسکن	۱۲۱
۲۵	بانک سپه	۱۲۱
۲۶	بانک ملی ایران	۱۲۲
۲۷	موسسه اعتباری ملل	۱۲۵
۲۸	موسسه اعتباری نور	۱۲۷
۲۹	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۱۳۰
۳۰	بانک پارسیان	۱۴۳
۳۱	موسسه اعتباری توسعه	۱۶۱
	کارمزد پرداختی کل بانک‌های پذیرنده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش خرید	۱۰۲

به استناد جدول فوق، اختلاف متوسط کارمزد پرداختی بین بانک با کمترین و بیشترین متوسط بانک ("توسعه صادرات ایران" و "موسسه اعتباری توسعه")، ۱۳/۵۵ برابر است. یعنی "موسسه اعتباری توسعه" به نسبت

هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید جذب شده ۱۳/۵۵ برابر بانک "توسعه صادرات ایران" کارمزد پرداخت کرده است. اختلاف متوسط کارمزد نشان می‌دهد که بانک‌هایی مثل "توسعه صادرات ایران"، "صنعت و معدن"، "کارآفرین" در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار برای صاحبان حساب، اثربخش‌تر عمل نموده‌اند.

۵-۴-۲- کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار

ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، تنها کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کاردتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است. در این بخش از گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰،۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای فروردین ماه ۱۴۰۱ محاسبه می‌گردد. در ادامه جدول ۵-۱۲ میزان کارمزد پرداختی هر بانک صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ محاسبه و ارائه گردیده است.

جدول ۵-۱۲ مبلغ کارمزد پرداختی بانک‌های صادرکننده به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ - فروردین ۱۴۰۱

ردیف	بانک صادرکننده	نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ
۱	بانک مشترک ایران - ونزوئلا	۷۸
۲	بانک صنعت و معدن	۱۱۵
۳	بانک کارآفرین	۱۳۳
۴	بانک ایران زمین	۱۴۷
۵	بانک توسعه صادرات ایران	۱۵۷
۶	بانک گردشگری	۱۹۴
۷	بانک پاسارگاد	۱۹۵
۸	بانک مسکن	۲۰۰
۹	بانک خاورمیانه	۲۱۰

نسبت کارمزد پرداختی به ازای هر ۱۰۰ هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	بانک صادرکننده	ردیف
۲۳۶	بانک اقتصاد نوین	۱۰
۲۳۶	بانک سرمایه	۱۱
۲۴۵	بانک شهر	۱۲
۲۵۴	موسسه اعتباری توسعه	۱۳
۲۵۶	بانک دی	۱۴
۲۶۰	موسسه اعتباری نور	۱۵
۲۶۱	بانک پارسیان	۱۶
۲۶۶	بانک قرض الحسنه رسالت	۱۷
۲۶۷	بانک سامان	۱۸
۲۶۷	بانک آینده	۱۹
۲۷۱	بانک صادرات ایران	۲۰
۲۷۸	بانک ملت	۲۱
۲۹۳	بانک قرض الحسنه مهر ایران	۲۲
۳۰۸	بانک سینا	۲۳
۳۱۸	بانک رفاه کارگران	۲۴
۳۲۹	بانک تجارت	۲۵
۳۳۸	بانک سپه	۲۶
۳۵۳	موسسه اعتباری ملل	۲۷
۴۰۲	بانک توسعه تعاون	۲۸
۴۰۷	بانک ملی ایران	۲۹
۴۵۳	بانک کشاورزی	۳۰
۵۸۴	شرکت دولتی پست بانک	۳۱
۳۲۴	کارمزد پرداختی کلی بانک صادرکننده به ازای هر تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ	

با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۳۲۴ ریال کارمزد پرداخت نموده‌اند.

در فروردین ۱۴۰۱، بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" با ۷۸ ریال و پس از آن بانک‌های "صنعت و معدن" و "کارآفرین" به ترتیب با ۱۱۵ و ۱۳۳ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارت و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۵۸۴ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۴۵۳ ریال و بانک "ملی ایران" با مبلغ ۴۰۷ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

با توجه به اینکه عامل موثر در پرداخت کارمزد تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ، تنها تعداد تراکنش‌ها هستند، به نظر می‌رسد که بانک‌هایی که نسبت کمتری کارمزد به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش را داشته‌اند، متوسط مبلغی بالاتری به ازای هر تراکنش نسبت به سایر بانک‌ها را تجربه کرده‌اند.

۶- جمع بندی

در راستای ایفای وظایف نظارتی شرکت شاپرک، شناخت موقعیت کنونی صنعت و اندازه‌گیری ابعاد مختلف فعالیت آن به وسیله شاخص‌های مرتبط امری ضروری و اجتناب ناپذیر است. به همین منظور این گزارش بر اساس آخرین اطلاعات در دسترس، به ارائه شاخص‌هایی در چهار بخش "شاخص‌های عملکردی شاپرک"، "کیفیت انجام خدمات پرداخت الکترونیک کارت"، "بررسی عملکرد شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت" و "بررسی وضعیت بانک‌های صادرکننده و پذیرنده" در دوره زمانی فروردین ماه ۱۴۰۱ پرداخته است.

بخش اول: در این بخش به منظور تبیین جایگاه شاپرک در اقتصاد ملی، شاخص نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی محاسبه شده و نتایج آن با نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص در طول زمان مورد مقایسه قرار گرفته است. نتایج حاکی از رشد نسبت تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی بر خلاف شاخص نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی، در طول مدت مورد بررسی بوده است که مبین آن است که صنعت پرداخت الکترونیک با جذب اعتماد عمومی توانسته است بخش بیشتری از میزان نقدینگی را به خود اختصاص دهد. کاهش نسبت اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به نقدینگی و جبران بخشی از آن با افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، یکی از عوامل اصلی افزایش ضریب فزاینده و سالم سازی ترکیب نقدینگی بوده و باعث شده برای تامین نقدینگی، پول پر قدرت کمتری به اقتصاد کشور تزریق شود. رشد پرداخت‌های الکترونیک کارت به دلایلی از جمله افزایش دسترسی به خدمات پرداخت الکترونیک ناشی از نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش، فرهنگ‌سازی، مزایای امنیتی پرداخت‌های غیر نقدی و با در نظر گیری دیگر مزایای این روش صورت گرفته است. شایان توجه است که آخرین اطلاعات منتشر شده در سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. از اطلاعات پولی مورد نیاز که در این گزارش مورد استفاده قرار گرفته است، مربوط به بهمن ۱۴۰۰ می‌باشد.

همچنین در این بخش روند ارزش تراکنش‌های شاپرک با روند GDP مقایسه شد. آمار اعلام شده توسط وب سایت بانک مرکزی ج.ا.ا. تا پایان پاییز ۱۴۰۰ بوده و تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شهریور ماه شاپرک تحقق یافته می‌باشد. لازم به ذکر است با توجه به تغییر سال پایه محاسبه GDP از سال ۱۳۸۳ به سال ۱۳۹۰ تمامی ارقام آورده شده در گزارش اقتصادی شاپرک مورد بازنگری قرار گرفته است.

بخش دوم: در این بخش فعالیت و عملکرد کل شبکه پرداخت الکترونیک کارتی از ابعاد مختلف مورد بررسی قرار گرفته شده است. شاخص‌های این بخش در سه بخش "آمار عملکردی شاپرک"، "میزان نفوذ منطقه‌ای" و "پراکندگی مبلغی تراکنش‌ها" طبقه‌بندی شده‌اند.

در بررسی تعداد و مبلغ تراکنش‌های فروردین ماه ۱۴۰۱ مشخص گردید تعداد تراکنش به ازای مجموع ابزارهای پذیرش ۳,۱۹۷ میلیون تراکنش بوده که این تعداد تراکنش مبلغ ۵,۴۳۹ هزار میلیاردی را در پی داشته است. در این ماه سهم تعدادی و مبلغی تراکنش‌ها به ترتیب رشد ۱۱/۳۳- و ۲۶/۸۹- درصدی را نسبت به ماه گذشته تجربه نموده است.

مجموع ابزارهای پذیرش در فروردین ماه ۱۴۰۱ با رشد ۱۳/۴۶- درصدی به نزدیک به ۸,۸۵۵ هزار ابزار رسیده است که از این تعداد ۹۴/۳۵ درصد سهم بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها، ۳/۸۹ درصد سهم ابزار پذیرش اینترنتی و ۱/۷۷ درصد نیز سهم ابزار پذیرش موبایلی می‌باشد. بیشترین سهم از مجموع تراکنش‌های فروردین ماه ۱۴۰۱ با ۹۲/۲۵ درصد متعلق به ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها و به لحاظ سرویس نیز بیشترین سهم در اختیار خدمت خرید کالا و خدمات با ۸۸/۳۲ درصد مجموع تراکنش‌ها می‌باشد. متوسط تعداد تراکنش هر ابزار پذیرش اینترنتی ۴۲۹، هر ابزار پذیرش موبایلی ۶۴۱ متوسط تعداد تراکنش هر ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۳۵۳ تراکنش می‌باشد و این در حالی است که متوسط مبلغی هر تراکنش ابزارهای پذیرش موبایلی و اینترنتی به ترتیب ۰/۱۲ و ۴/۸۵ میلیون ریال و در ابزار کارتخوان فروشگاه‌ها ۱/۶۰ میلیون ریال می‌باشد.

در بررسی نفوذ منطقه‌ای ابزارهای پذیرش شاخص‌ها در بعد کشوری و استانی نشان می‌دهد که تعداد سرانه هر یک از ابزارها به ازای افراد بالای ۱۸ سال که متقاضی خدمات پرداخت الکترونیکی کارت هستند، به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر ۱,۴۳۲ ابزار پذیرش فعال سیستمی می‌باشد که بالاترین سرانه ابزار پذیرش به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۱,۳۵۱ عدد به ازای هر ۱۰,۰۰۰ نفر تعلق دارد. همچنین در بعد کشوری حدود ۵۱/۷۱ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در طول فروردین ماه ۱۴۰۱ انجام گرفته است و بیشترین سرانه تراکنش ابزارها نیز مجدداً به کارتخوان فروشگاه‌ها با ۴۷/۷۰ عدد تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال در کشور تعلق داشته است. لذا بالاترین نفوذ منطقه‌ای در بعد کشوری به این ابزار پذیرش تعلق داشته است.

بیشترین سرانه تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فروردین ماه ۱۴۰۱ به ترتیب در اختیار استان‌های یزد، مازندران و بوشهر می‌باشد. همچنین بیشترین سرانه تراکنش ابزار کارتخوان فروشگاه‌های نیز با ۷۳/۸۰ تراکنش به ازای هر فرد بالای ۱۸ سال متعلق به استان هرمزگان می‌باشد.

شاخص دهکی فروردین ماه ۱۴۰۱ در قیاس با اسفند، رشد ۱۸/۸۵- درصدی داشته است و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۱۷/۹۶- درصدی در شاخص دهکی را شاهد می‌باشیم. این میزان رشد شاخص دهکی فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه به سبب افزایش ۱۸/۶۸- درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش در دهک دهم در مقابل رشد ۰/۲۰ درصدی متوسط مبلغ هر تراکنش دهک اول، می‌باشد. بیشترین فراوانی تراکنشی در دامنه مبلغی هر سه ابزار پذیرش متعلق به بازه مبلغی ۵۰,۰۰۰ ریال تا ۱۵۰,۰۰۰ ریال می‌باشد.

۱۰/۳۸ درصد تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های معادل ۳۰۶,۲۴۸,۲۵۵ تراکنش در بازه مبلغی ۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال، ۳۳/۹۱ درصد تراکنش‌ها معادل ۱,۰۰۰,۱۵۰,۲۷۷ تراکنش در بازه مبلغی ۵۰,۰۰۱ تا ۲۵۰,۰۰۰ ریال و ۵۰/۸۷ درصد معادل ۱,۵۰۰,۳۲۱,۱۵۰ تراکنش دارای مبلغ بیش از ۲۵۰,۰۰۱ ریال می‌باشند.

بخش سوم: شاخص‌های این بخش با هدف سنجش کیفیت و صحت خدمات ارائه شده شبکه شاپرک، تعریف و اندازه‌گیری شده‌اند. در همین راستا انواع خطاهای رخ داده در تراکنش‌ها، دسترس پذیری حس شده و نیز تراکنش‌های ناتمام در این بخش تحلیل و مورد بررسی قرار گرفته است. تحلیل خطاهای تراکنش‌ها نشان می‌دهد که عمده‌ترین دلیل بروز خطاها، همچنان از نوع خطاهای کاربری است که این نوع خطا به عملکرد شبکه پرداخت الکترونیک ارتباطی نداشته و ناشی از عملکرد دارنده کارت است.

تعداد خطاهای گروه‌های پذیرندگی، کسب و کار، کاربری، صادر کنندگی و شاپرکی به ترتیب با رشد ۳۳/۰۸- درصدی، ۵۴/۸۵- درصدی، ۱۶/۵۳- درصدی، ۵۶/۴۶- درصدی و ۱۷/۸۸- درصدی در این ماه نسبت به ماه پیش همراه بوده است.

میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده فروردین ماه ۱۴۰۱ به ازای شبکه شاپرک ۹۹/۹۹ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به مقدار مشابه در ماه اسفند دارای رشد ۰/۰۰۱ درصدی و همچنین میزان دسترس‌پذیری محاسبه شده به ازای شبکه پرداخت در فروردین ماه ۱۴۰۱، ۹۹/۰۶ درصد می‌باشد که این میزان نسبت به میزان مشابه در اسفند ماه رشد ۰/۸۷ درصدی، و در قیاس نقطه به نقطه نیز رشد ۰/۱۲- درصدی را تجربه نموده است.

بخش چهارم: در این بخش ابتدا عملکرد کلی شرکت‌ها در شبکه پرداخت مورد بررسی قرار گرفته و سپس به طور ویژه عملکرد آن‌ها در بازار ابزار کارتخوان فروشگاه‌های تحلیل می‌شود. نتایج شاخص سهم از بازار شرکت‌های PSP حاکی از آن بوده که در فروردین ماه در مولفه‌ی تعدادی شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و در مولفه‌ی مبلغی شرکت "به پرداخت ملت" جایگاه نخست را به خود اختصاص داده است. مقایسه سهم تعدادی و مبلغی با گزارش اسفند ماه سال ۱۴۰۰ حکایت از آن دارد که در مولفه سهم تعدادی، جابجایی بین دو شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" و "پرداخت الکترونیک سداد" رخ داده است. در مولفه سهم مبلغی جابجایی بین شرکت‌ها اتفاق نیفتاده است.

در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از ابزارهای پذیرش در این ماه بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های ابزار کارتخوان فروشگاه‌های به شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" و سهم مبلغی آن به "به پرداخت ملت" تعلق داشته است. در فروردین ماه شرکت "آسان پرداخت پرشین" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های اینترنتی کسب نموده است. بالاترین سهم مبلغی تراکنش‌های اینترنتی نیز در اختیار شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" است. همچنین شرکت "به پرداخت ملت" در ماه جاری در مولفه‌ی سهم تعدادی و "پرداخت الکترونیک سامان" در مولفه‌ی سهم مبلغی تراکنش‌های ابزار پذیرش موبایلی بالاترین رقم را نشان می‌دهند. در بررسی سهم از بازار تراکنش‌های هر یک از سرویس‌های شبکه‌ی پرداخت کارت در این ماه شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های خرید و شرکت "به پرداخت ملت" بیشترین سهم مبلغی این دسته از تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده است. در ماه جاری شرکت "به پرداخت ملت" بالاترین سهم را در حجم تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ کسب نموده و بیشترین سهم مبلغی تراکنش‌های مذکور توسط شرکت "آسان پرداخت پرشین" پوشش داده شده است. همچنین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" از بیشترین سهم تعدادی تراکنش‌های مانده‌گیری برخوردار بوده است.

در ماه فروردین شرکت "تجارت الکترونیک پارسیان" جایگاه نخست در بهترین عملکرد از منظر نسبت خطای پذیرندگی به مجموع تراکنش‌ها را به دست آورده است. در این ماه همچنان شرکت "الکترونیک کارت دماوند" بالاترین عدد شاخص مذکور را در اختیار دارد.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن در بازار ابزارهای پذیرش اینترنتی و موبایلی نشان‌دهنده تمرکز بالا است؛ به این معنا که تعداد بسیار کمی از شرکت‌ها سهم قابل توجهی از بازار را در اختیار دارند. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن با اختلاف زیاد شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در بازار تراکنش‌های اینترنتی و شرکت‌های "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" و پس از آن دو با اختلاف، شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارسپان" و "آسان پرداخت پرشین" در بازار تراکنش‌های موبایلی تاثیرگذار هستند. این شاخص همچنین از وجود تمرکز ملایم در بازار کارتخوان فروشگاهی حکایت دارد. تغییرات شاخص در هیچ یک از ابزارها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

نتایج اندازه‌گیری تمرکز بازار شرکت‌های PSP با شاخص هرفیندال-هیرشمن نشان‌دهنده تمرکز ملایم در بازار سرویس‌های خرید و مانده‌گیری است؛ به این معنا که پشتیبانی از تراکنش‌های خرید و مانده‌گیری در بین شرکت‌ها توزیع شده و نمی‌توان گفت که در انحصار شرکت و یا شرکت‌های خاصی می‌باشد. در فروردین ماه شاخص هرفیندال-هیرشمن در تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ بیانگر وجود تمرکز بالا در بازار این سرویس است. عملکرد شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "آسان پرداخت پرشین" و پس از آن‌ها با اختلاف "تجارت الکترونیک پارسپان" در بازار تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تاثیرگذار بوده است. تغییرات شاخص در هیچ یک از سرویس‌ها حائز اهمیت نیست چرا که وضعیت تمرکز بازار آن‌ها تغییری پیدا نکرده است.

در بررسی تعداد ابزارهای پذیرش فعال در فروردین ماه، شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" در ابزار کارتخوان فروشگاهی بالاترین سهم را در بین سایر شرکت‌ها به خود اختصاص داده است. شرکت "آسان پرداخت پرشین" و شرکت "به پرداخت ملت" به ترتیب در دو ابزار پذیرش اینترنتی و موبایلی بیشترین سهم بازار را پوشش می‌دهند.

در حوزه ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاهی تراکنش‌دار نیز شرکت "پرداخت الکترونیک پاسارگاد" بیشترین تعداد را به خود اختصاص داده است. شرکت "کارت اعتباری ایران کیش" به بالاترین رتبه در ابزار پذیرش اینترنتی تراکنش‌دار دست یافته است. شرکت "به پرداخت ملت" نیز به‌گونه‌ای عمل نموده که بالاترین سهم ابزار پذیرش موبایلی تراکنش‌دار را کسب کرده است.

نتایج محاسبه شاخص اثر بخشی کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی در بعد کشوری مبین آن است که در این ماه شرکت‌های "به پرداخت ملت"، "پرداخت الکترونیک سامان"، "تجارت الکترونیک پارس‌بان"، "آسان پرداخت پرشین"، "پرداخت الکترونیک سداد" و "الکترونیک کارت دماوند" به رقمی بالاتر از یک در شاخص اثربخشی دست یافته‌اند. به غیر از شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" و "الکترونیک کارت دماوند" سایر این شرکت‌ها در شاخص اثربخشی کارتخوان‌های فروشگاه‌های تراکنش‌دار نیز عددی بالاتر از یک کسب نموده‌اند. این بدان معناست که شرکت‌های مذکور هم در بین کارتخوان‌های فعال سیستمی و هم در بین کارتخوان‌های تراکنش‌دار نسبت به سایر شرکت‌ها، تراکنش بیشتری جذب نموده و کارایی مناسبی را نشان می‌دهند.

در بعد استانی دو شرکت "به پرداخت ملت" و "پرداخت الکترونیک سامان" در تمام استان‌ها و شرکت‌های "تجارت الکترونیک پارس‌بان" و "آسان پرداخت پرشین" در غالب استان‌ها، دارای شاخص اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌های بالاتر از یک هستند. به عبارت دیگر نحوه توزیع کارتخوان‌های فروشگاه‌های این شرکت‌ها به گونه‌ای بوده که در جذب بیشتر تراکنش‌ها به نسبت سایر شرکت‌ها موفق‌تر عمل نموده‌اند. شرکت "پرداخت الکترونیک سامان" هم در تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های و هم در تعداد ابزار کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی بالاترین سهم از بازار را در اکثر استان‌های کشور داشته است.

در بررسی شرکت‌ها از منظر نسبت مجموع کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی به پایانه‌های فعال سیستمی آن شرکت، ملاحظه شد که در این ماه، کمترین رقم این شاخص به شرکت "پرداخت الکترونیک سداد" تعلق دارد. بیشترین نسبت مذکور در شرکت "فراپردازان آروند امید" مشاهده می‌شود. به طور کلی در فروردین ماه سهم کارتخوان‌های کم تراکنش و فاقد تراکنش مالی، ۸/۴۴ درصد از کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی شبکه شاپرک را شامل شده است.

بخش پنجم: در این بخش از گزارش، بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی و بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

نتایج شاخص بازار در بخش بانک‌های پذیرنده حاکی از آن است که در فروردین ماه ۱۴۰۱ همچنان بانک "ملت" به لحاظ تعدادی و مبلغی بیشترین سهم از بازار تراکنش‌ها را به خود اختصاص داده و در جایگاه نخست در بین تمام بانک‌های پذیرنده قرار گرفته است. در بررسی بازار مبلغی تراکنش‌ها به تفکیک همه‌ی ابزارهای پذیرش همچنان "بانک ملت" در جایگاه نخست قرار دارد. در بازار تعدادی تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌ی و ابزار پذیرش موبایلی نیز بانک "ملت" و در ابزار پذیرش اینترنتی بانک "ملی ایران" بالاترین سهم را دارند.

در بررسی سهم تعدادی و مبلغی هر ابزار پذیرش از تراکنش‌های هر بانک در شبکه پرداخت کشور مشاهده می‌گردد که در بانک‌های کشور همچنان بیشترین پذیرش تراکنش از طریق ابزار کارتخوان فروشگاه‌ی انجام گرفته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های "ابزار پذیرش موبایلی" همچنان نشان‌دهنده تمرکز بالا، میزان این شاخص در بازار "ابزار پذیرش اینترنتی" همچنان مبین وجود تمرکز ملایم در بین بانک‌های پذیرنده و میزان این شاخص در ابزار "کارتخوان فروشگاه‌ی" مبین قرار گرفتن در طبقه رقابتی بوده که این نشان‌دهنده رقابت صحیح در بازار این ابزار در بین بانک‌های پذیرنده می‌باشد. میزان شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌های کارتی، در این ماه نسبت به ماه گذشته در حوزه ابزار پذیرش اینترنتی منفی بوده است.

در بحث صادرکنندگی کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سویچ شاپرک تعداد کل کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۱ نسبت به اسفند ماه ۱۴۰۰ رشد منفی ۶/۴۹ درصدی داشته و نرخ رشد در هر سه دسته کارت منفی بوده است.

در بررسی سهم بانک‌های صادرکننده کارت‌های بانکی تراکنش‌دار در فروردین ماه ۱۴۰۱، بانک "ملی ایران" بیشترین سهم از تعداد کارت‌های بانکی صادر شده تراکنش‌دار در شبکه شاپرک را داشته و نتایج حاکی از آن

بوده که بیشترین کارت "برداشت"، "اعتباری" و "هدیه و بن کارت" متعلق به بانک "ملی ایران" بوده است.

در بررسی شاخص سهم هر یک از انواع کارت‌های بانکی تراکنش‌دار از مجموع کارت‌های بانک صادرکننده بیشترین سهم از تعداد کارت تراکنش‌دار در هر بانکی به "کارت برداشت" و پس از آن "کارت هدیه و بن کارت" اختصاص داشته و "کارت اعتباری" کمترین سهم (در بیشتر بانک‌ها سهم صفر) را در این بین داشته است.

شاخص هرفیندال - هیرشمن در بازار صادر کنندگی تنها در دسته کارت هدیه و بن کارت رشد منفی داشته است. در فروردین ماه "کارت هدیه و بن کارت" و "کارت برداشت" در طبقه "رقابتی" (کمتر از ۱۰۰۰) و "کارت اعتباری" در طبقه تمرکز "بالا" قرار گرفته‌اند.

در مقایسه‌ای آماری بین تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرکنندگی و پذیرندگی به تفکیک هر بانک، بیشترین سهم از تعداد و مبلغ تراکنش‌های صادرشده و پذیرش شده در فروردین ماه ۱۴۰۱ به بانک‌های "ملی ایران"، "ملت"، "صادرات ایران" و "سپه" اختصاص یافته است.

در محاسبه شاخص اختلاف تعداد تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده هر بانک جهت نشان دادن برتری عملکرد هر بانک از نظر پذیرش یا صدور تراکنش‌های شاپرک، مشاهده می‌گردد که سه بانک "ملت"، "سامان" و "پارسیان" بیشترین اختلاف مثبت در تعداد تراکنش‌های پذیرش شده و بانک‌های "ملی ایران"، "صادرات ایران" و "رفاه کارگران" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را داشته‌اند. این بدین معناست که در سه بانک نخست ورود منابع مالی بیشتر از میزان خروج آن از بانک و در سه بانک دیگر برعکس است.

در راستای بررسی سهم هر بانک از کل تعداد تراکنش‌ها برای رسیدن به دید کاملی از عملکرد هر یک از بانک‌ها در هر دو نقش صادرکنندگی و پذیرندگی در نظام پرداخت الکترونیکی کشور مجموع تعداد تراکنش‌های صادره هر بانک با تعداد تراکنش‌های پذیرش شده همان بانک محاسبه گردیده است. این شاخص نشان می‌دهد که به ترتیب بانک‌های "ملی ایران"، "ملت" و "سپه" بیشترین سهم تعدادی از کل تراکنش‌های شاپرکی در

شبکه پرداخت را از آن خود کرده‌اند و کمترین سهم به بانک‌های "مشترک ایران-ونزوئلا"، "موسسه اعتباری توسعه" و "توسعه صادرات ایران" تعلق گرفته است.

در بررسی گردش مالی شاپرکی که مجموع مبالغ صادرکنندگی و پذیرندگی هر بانک است، بانک‌های "ملت"، "ملی ایران" و "صادرات ایران" بیشترین گردش مالی شاپرکی و "موسسه اعتباری توسعه" کمترین گردش مالی شاپرکی را در اختیار دارند.

در بررسی اختلاف ارزش ریالی بین تراکنش‌های پذیرش شده هر بانک با تراکنش‌های صادر شده توسط آن بانک، سه بانک "ملت"، "سامان" و "بانک مرکزی" بیشترین اختلاف مثبت در مبلغ تراکنش‌های صادر شده و پذیرش شده را دارا بوده و بانک‌های "ملی ایران"، "سپه" و "مسکن" بیشترین اختلاف منفی در این خصوص را دارند.

در بخش آخر از بررسی بازار بانک‌های پذیرنده تراکنش‌ها برای ترسیم وضعیت کلی صنعت و محاسبه برآوردی از میزان کارمزدهای پرداختی بانک‌های پذیرنده و حفظ تعادل بین رسوب ناشی از جذب وجوهای تراکنش‌ها و کارمزدهای پرداختی به شبکه پرداخت، همانند ماه‌های گذشته به محاسبه "میزان کارمزد پرداخت شده بانک پذیرنده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ تراکنش خرید پذیرش شده" برای بانک‌های پذیرنده پرداخته شده است. به طور متوسط در فروردین ماه ۱۴۰۱، بانک‌های پذیرنده میزان ۱۰۲ ریال از هر صد هزار ریال مبلغ جذب شده را به عنوان کارمزد پرداخت کرده‌اند. در میان بانک‌های پذیرنده، بانک "توسعه صادرات ایران" با مبلغ ۱۲ ریال از هر صد هزار ریال مبالغ جذب شده کمترین و "موسسه اعتباری توسعه" با مبلغ ۱۶۱ ریال بیشترین مبلغ کارمزد را به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال مبلغ جذب شده، پرداخت کرده‌اند.

بر اساس ابلاغیه‌های بانک مرکزی مبنی بر تعیین کارمزدهای ارائه خدمات پرداخت کارت، در این بخش کارمزدی که توسط بانک‌های صادرکننده به تراکنش‌های کارتی تعلق می‌گیرد، برای تراکنش‌های پرداخت قبض و خرید شارژ تعریف شده است که در بخش آخر گزارش شاخص "میزان کارمزد پرداخت شده توسط بانک صادرکننده به ازای هر ۱۰۰,۰۰۰ ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ"، برای این دوره زمانی محاسبه گردیده است. با توجه به اطلاعات داده‌های موجود مشخص می‌گردد که در کل بانک‌های صادرکننده در این ماه به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ مبلغ ۳۲۴ ریال کارمزد پرداخت

نموده‌اند. در این بین، در فروردین ماه ۱۴۰۱، بانک "مشترک ایران-ونزوئلا" با ۷۸ ریال و پس از آن بانک‌های "صنعت و معدن" و "کارآفرین" به ترتیب با ۱۱۵ و ۱۳۳ ریال، پایین‌ترین مبلغ کارمزد را برای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت قبض و خرید شارژ در شبکه پرداخت کارتی و بانک "شرکت دولتی پست بانک" با مبلغ ۵۸۴ ریال و پس از آن به ترتیب بانک‌های "کشاورزی" با مبلغ ۴۵۳ ریال و بانک "ملی ایران" با مبلغ ۴۰۷ ریال بالاترین مبلغ کارمزد را به ازای هر صد هزار ریال تراکنش پرداخت و قبض و خرید شارژ، پرداخت کرده‌اند.

۷- واژه‌نامه

در این بخش انواع واژگان به کار برده شده در متن گزارش شاپرک در دو بخش واژگان تخصصی شبکه الکترونیک پرداخت کارت بر اساس "مستند تعاریف پایه شبکه الکترونیک پرداخت کارت" و اصطلاحات و شاخص‌های تخصصی اقتصادی و فرمول‌های نحوه محاسبه این شاخص‌ها بیان می‌شود.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپرک

بانکی است که انواع کارت بانکی را طبق مقررات و ضوابط بانک مرکزی برای مشتریان خود صادر می‌نماید. این بانک‌ها همه انواع کارت پرداخت را با مجوز بانک مرکزی صادر می‌نمایند.

شبکه الکترونیکی پرداخت کارت یا شاپرک، شبکه‌ای است که به منظور ساماندهی نظام پرداخت الکترونیک کشور ایجاد شده و کلیه تراکنش‌های حاصل از «ابزار پذیرش» توسط این شبکه نظارت و کنترل می‌شود و به طور کلی نظارت بر عملکرد فنی و اجرایی و انجام عملیات تسویه را بر عهده دارد.

بانک پذیرنده^{۴۱}

بانکی است که حساب پذیرنده، به منظور واریز وجوه مربوط به داد و ستدهای کارت‌های بانکی، نزد آن مفتوح است. شبکه پرداخت اطلاعات حساب پذیرنده را از طریق "شماره شبانه"^{۴۲} پذیرندگان دریافت می‌نماید.

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت (PSP)

شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت^{۳۹}؛ شخصیت حقوقی است که در جمهوری اسلامی ایران در قالب شرکت سهامی به ثبت رسیده و بر اساس مجوزی که از بانک مرکزی ج.ا.ا. و شاپرک دریافت می‌نماید و بر طبق مقررات ناظر بر شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت، و الزامات و دستورالعمل‌های ابلاغی شاپرک فعالیت می‌نمایند. در حال حاضر ۱۲ شرکت ارائه‌دهنده خدمات پرداخت از بانک مرکزی مجوز فعالیت دریافت کرده‌اند که در فصل مربوطه از این گزارش به تفصیل مورد بررسی قرار گرفته‌اند.

انواع خدمات^{۴۳} شبکه پرداخت

خدمت اصلی شبکه پرداخت کارت، انتقال وجوه ناشی از خرید کالا و خدمات از حساب خریدار به حساب فروشنده است. البته خدمات ارزش افزوده دیگری نظیر پرداخت قبوض شناسه دار خدمات شهری و خرید شارژهای تلفن همراه و نهایتاً تراکنش‌های مانده‌گیری نیز در این شبکه ارائه می‌شوند که به خدمات اصلی شبکه تبدیل شده‌اند.

خرید کالا و خدمات^{۴۴}

خدمتی است که دارنده کارت هزینه کالا و خدمات دریافتی را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. این ابزارها شامل ابزار پذیرش کارتخوان فروشگاه‌ها و همچنین ابزار پذیرش اینترنتی یا

بانک صادرکننده^{۴۰}

^{۴۲} IBAN: International Bank Account Number

^{۴۳}Service Type

^{۴۴} Purchasing Good/Services

^{۳۹} Payment Service Provider

^{۴۰} Issuer Bank

^{۴۱} Acquirer Bank Acquirer

منظور از وضعیت تراکنش‌ها، بررسی موفقیت یا عدم موفقیت تراکنش و در صورت عدم موفقیت دلیل آن می‌باشد. در حال حاضر ۵ گروه مختلف از خطاها شناسایی شده‌اند و تعداد ۱۱۰ کد پاسخ برای انواع خطاهای شناخته شده مطابق استاندارد ISO ۸۵۸۳:۲۰۰۳ گزارش‌گیری می‌گردد.

تراکنش موفق کاربری

تراکنشی است که از دید کاربر نهایی موفق بوده است. این تراکنش‌ها با کد پاسخ صفر در سامانه مشخص می‌شوند. هر تراکنش موفق بسته به نوع تراکنش از تعدادی پیام مشخص و مستقل تشکیل شده است که موفق بودن تراکنش حاصل موفقیت در ارسال و دریافت همه این پیام‌هاست.

تراکنش خطای صادرکنندگی و شتابی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، بانک صادرکننده‌ی کارت یا سامانه‌ی شتاب می‌باشد. به این معنا که بانک صادرکننده در زمان مورد نظر قادر به انجام تراکنش نبوده و پیام خطای مرتبط، در شبکه تولید می‌گردد.

تراکنش خطای پذیرندگی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا، سوئیچ شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت می‌باشد. این خطاها در هر مرحله از چرخه عمر تراکنش ممکن است که رخ بدهد. در حال حاضر دسترسی پذیرنده‌ی شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت از طریق تراکنش‌های خطا محاسبه می‌گردد.

اصطلاحاً درگاه‌های پرداخت اینترنتی هستند. در حال حاضر به دلایل امنیتی ارائه خرید کالا و خدمات بر روی درگاه‌های پرداخت موبایلی مسدود می‌باشد.

پرداخت قبض^{۴۵}

خدمتی است که با استفاده از آن دارنده کارت هزینه پرداخت‌های شناسه دار (شامل شناسه پرداخت و شناسه قبض) خود را از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت، می‌پردازد. پرداخت قبض بر روی همه ابزارهای پذیرش قابل اجراست.

خرید شارژ تلفن همراه^{۴۶}

خدمتی است که دارنده کارت با استفاده از آن اقدام به خرید شارژ تلفن همراه از طریق شبکه پرداخت می‌نماید. این خدمت در زمره خریدهای شناسه‌دار می‌باشد و می‌تواند به دو صورت خرید و شارژ هم‌زمان^{۴۷} و خرید و شارژ غیر هم‌زمان انجام شود.

مانده‌گیری^{۴۸}

خدمتی است که دارنده کارت جهت کسب اطلاع از میزان موجودی حساب متصل به ابزار پرداخت خود، از طریق ابزارهای پذیرش موجود در شبکه الکترونیکی پرداخت دریافت می‌نماید.

وضعیت تراکنش‌ها^{۴۹}

^{۴۸} Balance Inquiry

^{۴۹} Transaction Status

^{۴۵} Bill Payment

^{۴۶} Reload

^{۴۷} Top-up

تراکنش خطای شاپرکی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق است و علت بروز خطا سوئیچ یکپارچه‌ساز شاپرک می‌باشد.

تراکنش خطای کاربری

خطاهای کاربری به دلیل مشکلات دارنده کارت نظیر کمبود موجودی و یا رمز اشتباه پدید می‌آیند. علت بروز این خطاها، اشتباهات کاربر (دارنده کارت) می‌باشد. گرچه این تراکنش از دید کاربر نهایی ناموفق است اما از منظر و دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده و شبکه پرداخت، خدمات خود را به این تراکنش به انجام رسانده است.

تراکنش خطای کسب و کار

تراکنشی است که بر اثر راهبری سیستم و بدون دخالت ذینفعان مختلف شبکه پرداخت الکترونیک کارت پدید می‌آید و عملاً هیچ یک از شرکت‌های PSP، شاپرک، بانک‌های صادرکننده و پذیرنده در وقوع آن نقش ندارند. طبیعتاً لحاظ این نوع خطا به حساب هر یک از ذینفعان مزبور به لحاظ فنی قابل پذیرش نمی‌باشد و لذا به طور جداگانه، تحت عنوان خطای کسب و کار معرفی می‌شود؛ خطاهایی از جمله "عملیات اصلاحیه این تراکنش، قبلاً با موفقیت صورت پذیرفته است" و غیره.

تراکنش موفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) موفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای کاربری و تراکنش‌های موفق کاربری هستند. خطاهای کاربری، تراکنش موفق سیستمی محسوب می‌شوند؛ چرا که نمایش دهنده‌ی نقصی در شبکه نیستند و به

علت اشتباه کاربران یا انجام عملیات روزانه‌ی سیستم رخ داده‌اند.

تراکنش ناموفق سیستمی

تراکنشی است که از دید شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت (شاپرک) ناموفق بوده است. این تراکنش‌ها شامل خطاهای صادرکنندگی و شتاب، خطاهای شاپرکی و خطاهای پذیرندگی می‌باشند.

تراکنش موفق سیستمی شاپرکی

تراکنشی است که از دید سوئیچ شاپرک موفق است و کل تراکنش‌های شبکه پرداخت الکترونیک کارت به جز تراکنش‌های خطای شاپرکی را شامل می‌شود.

ابزار پذیرش تراکنش

عبارت است از سخت‌افزار و نرم‌افزاری که امکان تراکنش را برای دارنده کارت فراهم می‌سازد. انواع ابزارهای موجود در شبکه‌ی الکترونیکی پرداخت کارت شامل دستگاه‌های کارتخوان فروشگاهی، ابزار پذیرش اینترنتی، ابزار پذیرش موبایلی، و کیوسک پرداخت است.

کارتخوان فروشگاهی^{۵۰}

ابزاری است سیار و یا غیر سیار که با پذیرش کارت بانکی می‌تواند امکانی را فراهم کند تا وجه به صورت الکترونیکی از حساب دارنده کارت به حساب پذیرنده منتقل شود. این ابزار هم به صورت مستقل و هم به صورت متصل به کامپیوتر^{۵۱} در ایران مورد استفاده قرار می‌گیرد. بیشتر کاربرد این ابزار در ایران مربوط به خرید کالا و خدمات است.

کارتخوان فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت

^{۵۱} PC-POS / IPOS(Integrated POS)

^{۵۰} EFTPOS

کارتخوان فاقد تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حتی یک عدد تراکنش مالی نداشته باشد.

کارتخوان دارای تراکنش (تراکنش‌دار)

کارتخوان تراکنش‌دار، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه‌ی زمانی ماهانه حداقل یک تراکنش مالی داشته باشد.

ابزار پذیرش اینترنتی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق اینترنت و درگاه پرداخت اینترنتی^{۵۲} فراهم می‌نماید. ساختار تعامل وبسایت‌های فروشندگان با درگاه پرداخت اینترنتی که از طریق شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت ارائه می‌شود، از طریق اتصال امن اینترنتی بر مبنای پروتکل TCP/IP در لایه شبکه اتفاق می‌افتد.

ابزار پذیرش موبایلی

ابزاری است که امکان انجام هرگونه عملیات پرداخت را بدون حضور کارت از طریق تلفن همراه و درگاه پرداخت موبایلی^{۵۳} فراهم می‌آورد. ابزار موبایل قابلیت‌های فراوانی در صنعت پرداخت داشته و می‌تواند هم به عنوان کارت و هم به عنوان ترمینال ایفای نقش کند. کانال‌های مختلف پرداخت بر روی موبایل قابل تعریف هستند، از جمله کانال پرداخت‌های داخل فروشگاه^{۵۴} نظیر NFC، پرداخت‌های برخط از طریق USSD، پرداخت‌های از طریق وب از روی موبایل^{۵۵} و همچنین پرداخت‌های از طریق اپلیکیشن‌های موبایلی^{۵۶}. اما آنچه در حال حاضر در شبکه

شده و وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "Y" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را دارد.

کارتخوان غیر فعال سیستمی

کارتخوان فعال سیستمی، ابزار پذیرشی است که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی پرداخت در پایگاه داده پذیرندگان ثبت شده اما وضعیت فعالیت این ابزار در پایگاه اطلاعات "N" ذکر شده است که بدان معناست که این ابزار آمادگی ارسال تراکنش به شبکه پرداخت را ندارد و به هر دلیل فاقد تراکنش خواهد بود.

کارتخوان پر تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه^{۵۲}، کارتخوان پر تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در هر ماه، ۶۰ یا بیش از ۶۰ تراکنش داشته یا مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در هر ماه حداقل ۲۰ میلیون ریال باشد.

کارتخوان کم تراکنش

با توجه به تعریف شاپرک در سنجش کارایی ابزارهای پذیرش کارتخوان فروشگاه^{۵۲}، کارتخوان کم تراکنش، نوعی از کارتخوان فعال سیستمی است که در بازه زمانی دو ماه متوالی، کمتر از ۶۰ تراکنش مالی در هر ماه داشته باشد و مجموع مبالغ تراکنش‌های آن در دو ماه کمتر از ۲۰ میلیون ریال در ماه باشد. این سنج به جهت شناسایی ابزارهایی است که در شبکه پرداخت از کارایی مناسب برخوردار نیستند.

کارتخوان بدون تراکنش

^{۵۵} Web-Mobile

^{۵۶} In-App Purchase

^{۵۲} Internet Payment Gateway

^{۵۳} Mobile Payment Gateway

^{۵۴} In-Store

پرداخت کشور مجوز فعالیت دارد، کانال USSD فقط برای تراکنش‌های خرید شارژ و پرداخت قبض و همچنین کاربرد NFC از طریق گوشی‌های تلفن همراه است.

انواع کارت‌های رایج در شبکه ۵۷

انواع کارت‌های بانکی دارای تراکنش در سوییچ شاپرک، از نظر کاربری شامل کارت برداشت، کارت پیش پرداخته و کارت اعتباری می‌باشد.

کارت برداشت (بدهی) ۵۸

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک یا چند حساب سپرده‌ای نزد بانک‌ها و جزء رایج‌ترین کارت‌های مورد استفاده می‌باشد که کد محصول ۱X دارد. مشتری می‌تواند با افتتاح یکی از سپرده‌های قرض‌الحسنه، جاری یا مدت دار، تا سقف وجهی که نزد بانک سپرده‌گذاری کرده است برداشت وجه و خرید کالا و خدمات را از درگاه‌های بانکداری الکترونیک به عمل آورد.

کارت پیش پرداخته (بی‌نام) ۵۹

مشخصات دارنده این نوع کارت بر روی جسم کارت درج نمی‌شود، این کارت‌ها به انواع زیر تقسیم می‌شوند. کارت‌های بی‌نام دارای سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، نظیر کارت‌های خرید بی‌نام و برخی بن کارت‌ها که معمولاً به صورت گروهی صادر می‌شوند. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی در سامانه متمرکز کارت، که ماهیتاً قابل انتقال به غیر بوده و به دو دسته تقسیم می‌شوند؛ کارت‌های بر خط^{۶۰} نظیر کارت هدیه که انجام تراکنش توسط آن‌ها مستلزم تایید توسط سامانه‌های متمرکز کارت است. کد

محصول این کارت‌ها، ۲X، ۳X و ۴X می‌باشد و کارت‌های برون خط^{۶۱} نظیر کارت‌های کیف پول الکترونیکی (کارت هوشمند) که انجام تراکنش توسط آن‌ها می‌تواند بدون نیاز به تعامل با سامانه‌های متمرکز کارت صورت پذیرد. در این گونه کارت‌ها، ارزش پولی مستقلاً بر روی فیزیک کارت و در تراشه ذخیره می‌شود. کد محصول این نوع کارت ۵X می‌باشد. کارت‌های بی‌نام فاقد سوابق هویتی، در حکم پول نقد بوده و با توجه به اینکه همانند اسکناس و مسکوک ردیابی تراکنش‌ها و تشخیص هویت دارنده آن میسر نیست، در صورت مفقود شدن یا سرقت این کارت‌ها، دارنده کارت و رمز مربوط به آن صاحب کارت شناخته می‌شود. با این وجود بانک‌ها مکلفند برای این قبیل کارت‌ها-نظیر سایر کارت‌های پرداخت-حداقل خدمات مانده‌گیری و تغییر رمز را تعریف کنند.

کارت اعتباری ۶۲

عبارت است از هر نوع کارت متصل به یک خط اعتباری با سقف معین تخصیص یافته از طرف بانک به دارنده کارت، که او را قادر می‌سازد بدون داشتن سپرده نسبت به پرداخت وجه کالا و خدمات مبادرت کند. کد محصول این نوع کارت ۶X می‌باشد. این کارت‌ها در شبکه شاپرک پذیرفته شده و چارچوب کارمزدی مستقل خود را دارند. مسئولیت مدیریت ریسک اعتباری دارندگان این کارت به عهده بانک صادرکننده می‌باشد.

تراکنش دارنده‌ی کارت

یکی از انواع تراکنش است و به تراکنش‌های ارسالی از طرف دارنده‌ی کارت گفته می‌شود که با شناسه‌ی ۲۲۰۰ و ۲۱۰۰ وارد شبکه‌ی پرداخت (شاپرک) می‌شوند (لازم به ذکر است با عملیاتی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰ در تاریخ

^{۶۰} online

^{۶۱} offline

^{۶۲} Credit card

^{۵۷} بانک مرکزی (۱۳۸۶) اعلام مشخصات انواع ابزارهای پرداخت کارتی در نظام بانکی کشور.

^{۵۸} Debit card

^{۵۹} prepaid

تراکنش ناتمام^{۶۳}

تراکنش دارنده‌ی کارت که از نظر کاربری موفق بوده است و به ازای آن تراکنش درخواست واریز تا ۴۸ ساعت به سویچ شاپرک ارسال نشده است را تراکنش ناتمام می‌گویند (معادل تراکنش موفق کاربری با شناسه‌ی ۲۲۰۰ که تراکنش ۲۲۲۰ آن در مدت مجاز ارسال نشده است). وجود تراکنش‌های ناتمام به نوعی مشکل کیفی قلمداد می‌گردد.

تراکنش مالی

تراکنشی است که نوع خدمت آن خرید کالا و خدمات یا پرداخت قبض می‌باشد. در این تراکنش‌ها پول از دارنده‌ی کارت کسر می‌شود و عملیات مالی انجام می‌پذیرد. طبیعتاً تراکنش مانده‌گیری از زمره تراکنش‌های غیر مالی است.

اثربخشی کارتخوان فروشگاه‌ها

این شاخص یکی از روش‌های سنجش و مقایسه شرکت‌های ارائه‌دهنده خدمات پرداخت در فرآیند بازاریابی و نصب ابزار در بازار است. این شاخص برابر با نسبت سهم تراکنش‌های کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل، به سهم تعداد کارتخوان‌های فعال سیستمی هر شرکت از کل است. به عبارت دیگر:

$$\frac{\text{تعداد تراکنش‌های کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد تراکنش‌های کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}} = \frac{\text{تعداد کارتخوان فروشگاه‌های فعال سیستمی هر شرکت}}{\text{تعداد کل کارتخوان‌های فروشگاه‌های فعال سیستمی}}$$

عدد حاصل میزان اثربخشی کارتخوان‌های یک شرکت در شبکه پرداخت الکترونیکی را نشان می‌دهد و مقدار آن

۱۳۹۳/۰۴/۰۶ در سویچ شاپرک، تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۰۰ به ۲۲۰۰ و تراکنش‌های با شناسه‌ی ۱۰۰ به ۲۱۰۰ تبدیل شدند. این تغییرات مطابق با استاندارد ISO ۸۵۸۳ نسخه‌ی ۲۰۰۳ می‌باشد. در این تراکنش‌ها با شناسه‌ی ۲۲۰۰ عملیات برداشت از کارت انجام می‌شود ولی با شناسه‌ی ۲۱۰۰ عملیات مالی انجام نشده و تنها خدمت مانده‌گیری ارائه می‌شود.

تراکنش تأییدیه انجام تراکنش

به تراکنش‌هایی گفته می‌شود که توسط شرکت ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت ارسال می‌شود. هدف از این تراکنش‌ها تأییدیه انجام تراکنش و درخواست برای واریز مبلغ برداشتی از کارت به حساب پذیرنده است. مطابق این درخواست‌ها عملیات واریز به حساب پذیرنده در سیکل‌های زمانی مشخص انجام می‌گیرد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۲۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۲۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰). شرکت‌های ارائه‌دهنده‌ی خدمات پرداخت تا حداکثر ۴۸ ساعت فرصت دارند (معادل یک cut-off یا تغییر روز مالی) این تراکنش را به ازای هر تراکنش دارنده‌ی کارت ارسال کنند. برخی خطاهای پذیرندگی رخ داده در تراکنش‌ها، مربوط به عدم ارسال تأییدیه تراکنش به شبکه است.

تراکنش اصلاحیه

اگر تراکنش دارنده‌ی کارت دچار خطا شود ولی برداشت از کارت انجام شده باشد، یک تراکنش اصلاحیه در شبکه تولید می‌شود تا متعاقب آن، مبلغ برداشت شده به دارنده‌ی کارت بازگردد. شناسه‌ی این تراکنش‌ها ۲۴۲۰ است (معادل تراکنش‌های با شناسه‌ی ۴۰۰ و ۴۲۰ قبل از اجرایی شدن بسته‌ی ۹۰۹۰).

^{۶۳} Reconciliation Account (RA)

پس‌انداز و سپرده‌های مدت‌دار هستند که به نسبت پول سرعت نقدشوندگی کمتری دارند.

سهم اسکناس و مسکوک در دست اشخاص از نقدینگی

این شاخص، به عنوان یک شاخص هادی، نسبت فیما بین اسکناس و مسکوک و میزان نقدینگی را بررسی می‌کند. با توجه به رقابت ابزارهای پرداخت الکترونیک و اسکناس و مسکوک، بررسی این شاخص می‌تواند به عنوان راهنمایی در جهت شناخت میزان استقبال عمومی از شبکه پرداخت در نظر گرفته شود.

$$100 * \frac{\text{اسکناس و مسکوک در دست اشخاص}}{\text{نقدینگی}} =$$

تولید ناخالص داخلی

بنا به تعریف بانک مرکزی ج.ا.ا، کل ارزش ریالی محصولات نهایی تولیدشده توسط واحدهای اقتصادی مقیم کشور در دوره زمانی معین (سالانه یا فصلی) را تولید ناخالص داخلی یا GDP می‌نامند شایان توجه است که صرفاً مبادلات کالاهای نهایی در محاسبات GDP لحاظ می‌شوند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری

اگر در دوره ای تولید ناخالص داخلی با قیمت‌های همان سال مورد نظر بررسی و اندازه‌گیری شود به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت جاری گویند.

تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت

در بررسی روند تولید ناخالص ملی، یکی از سال‌هایی که کشور در آن از لحاظ بیکاری، تورم و تولید در وضعیت خوبی قرار دارد، را به عنوان سال پایه انتخاب می‌کنند. اگر تولید ناخالص داخلی بر حسب قیمت‌ها در سال پایه اندازه‌گیری

بیانگر میزان توانایی یک شرکت در جذب تراکنش‌های کارت‌خوان‌های فروشگاه‌های شبکه شاپرک است. مثلاً اگر این شاخص برای شرکتی یک باشد، یعنی سهم آن شرکت از کل تراکنش‌های کارت‌خوان‌های شبکه شاپرک به اندازه سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل تراکنش‌های کشور است. چنانچه این شاخص برای شرکتی بالاتر از یک باشد یعنی جذب تراکنش‌های آن بانک روی کارت‌خوان‌هایش بیش از سهم تعداد کارت‌خوان‌های آن شرکت از کل تراکنش‌های کشور است. بالاتر بودن این شاخص، به معنی کم بازده‌تر بودن ابزارهای شرکت و طبیعتاً کاهش درآمد متصور از ابزارهای فروش است.

نسبت ارزش تراکنش‌های شاپرک به نقدینگی

منظور از این شاخص، محاسبه نسبت ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی به نقدینگی کشور است و به شرح زیر محاسبه می‌شود:

$$100 * \frac{\text{ارزش کل تراکنش‌های شاپرکی}}{\text{نقدینگی}} =$$

این نسبت، به عنوان شاخصی در جهت نمایش اندازه اقتصادی شبکه پرداخت مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نقدینگی و حجم پول

در اقتصاد، نقدینگی به مجموع حجم پول و شبه پول^{۶۴} اطلاق می‌شود. حجم پول، اسکناس و مسکوک در دست اشخاص به اضافه‌ی مانده سپرده‌های دیداری بخش خصوصی نزد بانک‌ها^{۶۵} تعریف می‌شود. سپرده‌های دیداری، سپرده‌های قابل چک کشیدن بدون بهره‌ی بخش خصوصی در بانک‌های تجاری است. منظور از شبه پول یا سپرده‌های غیر دیداری، انواع سپرده‌های قرض‌الحسنه

^{۶۵} Demand deposits

^{۶۴} Quasi money

شاخص هرفیندال - هیرشمن یکی از شاخص‌های مهم و کاربردی برای بیان مفهوم تمرکز است. این شاخص از اطلاعات همه بنگاه‌های صنعت برای اندازه‌گیری تمرکز و نیز قدرت رقابتی صنعت استفاده می‌کند. کاربرد اصلی این شاخص در نظارت و مراقبت از بازار انحصارات خصوصی، ادغام‌ها و تباری بخش‌های خصوصی در بازار و نیز انجام روندهای اصلاحی رفع این مشکلات برای دستیابی به بازار رقابتی است. برای به دست آوردن این شاخص از مجموع مربع سهم در بازار صنایع مختلف، اندازه‌های تولید، فروش، نیروی کار و مانند آن برای همه بنگاه‌ها در صنعت یا بازار استفاده می‌شود. در واقع این شاخص به هر بنگاه به اندازه سهم آن در بازار وزن می‌دهد. شاخص هرفیندال - هیرشمن (HHI) به صورت زیر تعریف می‌شود.

$$HHI = \sum_{i=1}^N S_i^2$$

که S_i^2 مربع سهم بازار بنگاه (شرکت) i و N تعداد بنگاه‌های موجود در صنعت یا بازار است. بر اساس مقادیر مختلف شاخص هرفیندال-هیرشمن، می‌توان در خصوص تمرکز بازار به شرح جدول زیر قضاوت نمود. وضعیت تمرکز بازار با توجه به مقادیر شاخص هرفیندال-هیرشمن، از مقیاس کمتر از ۱۰۰۰ آغاز می‌گردد. در صورتیکه عدد به دست آمده کمتر از ۱۰۰۰ باشد نشانه رقابتی بودن محیط و در صورتیکه بالاتر از ۱۰۰۰ باشد یعنی محیط رقابت به سوی تمرکز حرکت کرده است. تمرکز می‌تواند به صورت ملایم یعنی تا اندازه ۱۸۰۰ و حتی به صورت تمرکز شدید و بالا نمود کند که بالاتر از ۱۸۰۰ است.

شود، به آن تولید ناخالص داخلی به قیمت ثابت (حقیقی) گویند.

ارزش اسمی تراکنش‌ها^{۶۶}

منظور از ارزش اسمی تراکنش‌ها، همان مبالغ معمول گزارش شده تراکنش‌هاست که هیچ عملیات خاصی بر روی آن صورت نگرفته است.

ارزش حقیقی تراکنش‌ها

اگر در دوره‌ای، ارزش تراکنش‌ها بر حسب قیمت‌های سال پایه اندازه‌گیری شود و اثرات تورم از آن حذف شود، به آن ارزش حقیقی تراکنش‌ها گویند. نحوه محاسبه ارزش حقیقی تراکنش به این صورت است:

$$= \frac{\text{مبلغ اسمی تراکنش‌ها در ماه } \bar{t}}{\text{شاخص کل بهای کالاها و خدمات مصرفی در ماه } \bar{t}}$$

شاخص دهکی توزیع مبالغ تراکنش‌ها

برای تعیین دهک‌ها، تراکنش‌ها را به ترتیب ارزش مبالغ دسته بندی کرده و به ۱۰ قسمت برابر به لحاظ تعدادی، تقسیم می‌نماییم که یک دهم از تراکنش‌های با پایین ترین مبالغ، دهک اول و یک دهم تراکنش‌های با بالاترین مبالغ دهک دهم نامیده می‌شود.

$$= \frac{\text{متوسط ارزش دهک دهم تراکنش‌ها}}{\text{متوسط ارزش دهک اول تراکنش‌ها}} = \text{شاخص توزیع مبلغی دهکی}$$

شاخص هرفیندال-هیرشمن

^{۶۶} Nominal Value

3 The quality of card e-payment services		
Quality of services		
The ratio of successful transactions to total	% 92/63	▲
The ratio of successful transactions to total shaparak switch's transactions	% 99/99	▲
The share of each types of errors in transactions		
Acquirer error	% 1/12	▼
Shaparak network error	% 0/17	▲
Issuer error	% 10/85	▼
Cardholder Error	% 87/27	▲
Business error	% 0/58	▼
Services sensed availability		
Network sensed availability	% 99/06	▲
Shaparak sensed availability	% 99/99	▲
Reconciliation account (RA) transactions		
Ratio of reconciliation account transactions to total transactions	% 0/01	▲
percent change of reconciliation account transactions	% 0/9	▲

4 Electronic card payment network market indices in Apr 2022		
Active EFTPOS effectiveness		
The highest effectiveness	Pardakht Electronic Saman	1/786 ▲
The lowest effectiveness	Sayan Card	0/398 ▲
The ratio of number of acquiring errors to total number of transactions		
The highest ratio	Electronic Card Damavand	% 1/355 ▼
The lowest ratio	TPardakht Electronic Sadad	% 0/018 ▲
The ratio of Low Transaction to active EFTPOS		
The Highest ratio	Sayan card	% 18/28 ▼
The Lowest ratio	Pardakht Electronic Sephr	% 4/67 ▲

(The first column is for PSP's data and the second one is for acquiring banks)			
The highest market share			
The highest value share of transactions	% 20/00 Beh Pardakht Mellat	▲	% 19/45 Bank Mellat ▲
The highest numerical share of transactions	% 21/25 Pardakht Electronic Saman	▲	% 19/66 Bank Mellat ▲
The highest value share of transactions in each terminal			
Internet Payment Gateway	% 32/49 Pardakht Electronic Saman	▲	% 22/14 Mellat Bank ▲
Mobile Payment Gateway	% 40/48 Pardakht Electronic Saman	▲	% 44/28 Bank Mellat ▲
EFTPOS	% 18/68 Behpardakht Mellat	▲	% 18/98 Bank Mellat ▲
The highest numerical share of transactions in each of terminals			
Internet Payment Gateway	% 41/97 Asan Pardakht Persian	▼	% 22/58 Bank Mellat Iran ▼
Mobile Payment Gateway	% 37/48 Beh Pardakht Mellat	▲	% 42/10 Bank Mellat ▲
EFTPOS	% 21/00 Pardakht Electronic Saman	▲	% 18/99 Bank Mellat ▲
Herfindahl-Hirschman Index			
Internet Payment Gateway	2,450	▼	1,196 ▼
Mobile Payment Gateway	3,036	▲	2,730 ▲
EFTPOS	1,457	▲	953 ▲
The highest share of issuing banks in number of active cards			
Prepaid card	Bank Mellat Iran	% 16/02	▼
Credit card	Bank Mellat Iran	% 89/99	▲
Debit card	Bank Mellat Iran	% 22/15	▼

Summary of key payment statistics

1

The importance of card payment network in national economy

Respect to the last published statistics

the share of liquidity

The ratio of total value of transactions to liquidity	% 13/76	▼
The ratio of coins and paper currency in the hands of the public to liquidity	% 1/63	▼
Value of transactions as a percentage of GDP	% 109/99	▶

2

Shaparak performance indices

Number & value of transactions

Number of transactions	3,196,854,975	▼
Value of transactions	5,438,793,343 mill IRR	▼

Nominal and real growth rate of value of transactions

Monthly nominal growth of value of transactions (Apr compared to Mar)	% -26/89	▼
Monthly real growth of value of transactions (Apr compared to Mar)	% -29/27	▼
Point-to-point nominal growth of the value of transactions	% 32/45	▲
Point-to-point real growth of the value of transactions	% -2/3	▲

Numerical share of transactions for each of terminals

Internet Payment Gateway	% 4/61	▲
Mobile Payment Gateway	% 3/13	▲
EFTPOS	% 92/25	▼

The value share of transactions for each types of payment services

Purchasing Goods & Services	% 98/72	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 1/28	▼
Numerical share of transactions for each types of payment services		
The purchase of goods and services	% 88/32	▲
Bill payment & purchase mobile charge	% 7/01	▲
Balance Inquiry	% 4/66	▼

The regional penetration rate

Number of active acceptance Instruments per 10,000 over 20 years old inhabitants

All of acceptance instruments	1,432/26	▼
EFTPOS	1,351/31	▼
Mobile Payment Gateway	25/29	▼
Internet Payment Gateway	55/65	▼

Number of transactions Per over 20 years old inhabitants for each of terminals

All of acceptance instruments	0/04	▼
EFTPOS	47/70	▼
Mobile Payment Gateway	1/62	▼
Internet Payment Gateway	2/39	▼

Regional penetration rate of active EFTPOS

The most number of active EFTPOS terminals	1,520,357 Tehran	▼
The most change in the number of active EFTPOS terminals	-198,294 Tehran	▼
The most number of active EFTPOS terminals per capita	0/172 Yazd	▼
The most number of EFTPOS transactions per capita	73/8 Hormozgān	▼

Decile ratio

The ratio of average value of the tenth decile transactions to the first decile	447/98	▼
---	--------	---

شرکت مخابرات
شرکت مخابرات الکترونیکی پرداخت کارت

آدرس وب گاه شاپراک:

www.shaparak.com

آدرس پست الکترونیک:

Info@shaparak.com

شماره تلفن:

۰۲۱-۲۶۴۰۴۹۰۱-۱۵

شماره دورنگار:

۰۲۱-۲۳۳۲۸۱۳

نشانی پستی:

تهران، بلوار میرداماد،

خیابان شهید شاهنظری،

کوچه دوم، پلاک ۱۴

کد پستی: ۱۵۴۷۹۱۴۸۱۱

صندوق پستی: ۸۱۳۴ - ۱۵۸۷۵

کلیه حقوق معنوی این اثر، متعلق به شرکت شبکه الکترونیکی پرداخت کارت شاپراک بوده و هرگونه استفاده، چاپ، پخش و رونوشت، با ذکر منبع بلامانع است

